

АНЕКС ШКОЛСКОМ ПРОГРАМУ

**ОСНОВНЕ ШКОЛЕ "ЉУБИВОЈЕ БАЈИЋ" МЕДВЕЂА
за период од 2026. до 2030. године**

**ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
VIII РАЗРЕД**

ЈУН, 2026.ГОДИНА

ОДЛУКА

САДРЖАЈ

1. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ЗА VII РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

2. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ЗА VIII РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1.8. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА VIII РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Разред: VIII

Фонд часова:	Годишњи фонд:	136
	Недељни фонд:	4
Циљ предмета:	Циљеви учења предмета <i>Српски језик и књижевност</i> јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Језик и језичка култура, правопис, књижевност	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
КЊИЖЕВНОСТ	УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА: -чита са разумевањем књижевноуметничке	ЛИРИКА Ђура Јакшић: <i>Отаџбина</i> Јован Јовановић Змај: <i>Светли гробови</i>	- Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и	Општа предметна компетенција (ОПК)	Историја, географија, веронаука, информатика, ликовна и

	текстове и остале	Јован Јовановић Змај:	компетенција за	Ученици говоре и	музичка
--	-------------------	-----------------------	-----------------	------------------	---------

У из обавезног дела разреда; У	типове текстова, примењујући различите стратегије читања; -тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; -критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; -истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; повеже писце и дела програма од 5. до 8. издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; -уочи слојевитост књижевног дела и	Ђулићи (избор) Десанка Максимовић: Пролетња песма / Опомена Момчило Настасијевић: Труба Иван В. Лалић: Ветар Марина Цветајева: Месечев сјај ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ Бранко Радичевић: Ђачки растанак (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”) Народна епско-лирска песма: Женидба Милића Барјактара ЕПИКА Вук Стефановић Караџић: О народним певачима Вук Стефановић Караџић: Житије Ајдук Вељка Петровића (одломак) Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак) Прота Матеја Ненадовић: Мемоари (одломак) Петар Петровић Његош: Горски вијенац (одломак „Бадње вече”) Симо Матавуљ: Пилипенда Лаза Лазаревић: Све ће	целоживотно учење; -Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи са наставницима других предмета; - Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација... Провера савладаности исхода: тестови, усмени одговори, писани радови, презентације и сл. -Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања	пишу користећи оба писма, дајући предност ћирилици, у различитим комуникативним ситуацијама и дигиталном окружењу, примењујући књижевно-језичку и правописну норму. Негују културу дијалога и поштују основне норме комуникације. Имају развијен речник и способни су да користе језик да би исказали своје стваралачке могућности. Примењују основна знања у тумачењу књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине градећи постепено свој естетски укус. Читањем и доживљавањем	култура
--	---	--	--	---	----------------

	међужанровско прожимање; -повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; -одреди временски оквир у којем је писац стварао; -разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; -препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; -учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;	то народ позлатити Милош Црњански: <i>Сеобе</i> (одломак) / <i>Роман о Лондону</i> („Пролеће је стигло у Лондон”) Бранимир Ћосић: <i>Покошено поље</i> (одломак из прве књиге „Читава једна младост”) Дино Буцати: <i>Колумбар</i> Херман Хесе: <i>Магија књиге</i> / Нил Гејмен: <i>Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења</i> / Милорад Павић: <i>Роман као држава</i> (избор одломака из огледа: „Кратка историја читања”, „Последњих сто читалаца”, „Нова генерација електронске књиге”, „Скакутаво читање или повратак фусноте”, „Романи без речи”) ДРАМА Данило Киш: <i>Ноћ и магла</i> Петар Кочић: <i>Јазавац пред судом</i> (одломак) Жан Батист Поклен Молијер: <i>Грађанин племић</i> (одломак) НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ	исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена. - Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. -Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, при чему се најчешће примењују следеће технике: реализација практичних задатака,	књижевних дела развијају маштовитост, способност истраживачког посматрања, разумевања себе и других, критичко мишљење; негује се морално просуђивање, емпатија и асоцијативно повезивање. Ученици читају и усмерено приступају тумачењу различитих неуметничких текстова (укључујући дигиталне изворе и медијске садржаје) како би развијали способност одабира, вредновања и коришћења информација, одговорно се односећи према интелектуалној својини. Безбедно користе информационо-	
--	--	---	---	--	--

	Хилда Дајч: <i>Писма</i> – одломак, (обавезна напомена о власнику права: ©Јеврејски историјски музеј) Споменка Крајчевић: <i>Кругом двојке</i> (избор одломака: „Унутрашња пруга”: „Станица пристаниште” – „Почетак и крај”, „Одлазак”; „Станица Калемегдан” – „Гозбе”, „Теорија”; „Станица Браће Барух” – „Извесност”, „Тајна”; „Станица Вуков споменик” – „Простор”, „Булеварска бајка”) Герман Титов: <i>25 сати у свемиру</i> Са наведеног списка, обавезан је избор два дела за обраду. ДОМАЋА ЛЕКТИРА Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на Мишару, Бој на Чокешини...) Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне	посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. -Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом. -Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана. и Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у	комуникационе технологије у сврхе учења. Сечена знања из језика и књижевности користе ради даљег учења и усавршавања, као и сналажења у друштвеном животу (решавање проблемских ситуација, сарадња, предузимање иницијативе, развијање одговорног односа према себи и околини и сл.). У складу са узрастом, разумеју место, улогу и значај језика и књижевности у очувању националног идентитета и традиције, како бинеговали културу свог народа и поштовали и уважавали	
--	--	---	---	--

		народне лирске песме (избор) Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...) Иво Андрић: <i>Деца</i> („Деца”, „Књига” и „Панорама”) Бранислав Нушић: <i>Сумњиво лице</i> Клод Кампањ: <i>Збогом мојих петнаест година</i> Давид Албахари, <i>Мамац</i> ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3–6 дела) Милош Црњански: <i>Ја, ти и сви савремени парови</i> Оскар Давичо: <i>Србија / Детињство</i> (избор) Бранко Ћопић: <i>Мала моја из Босанске Крупе</i> Станислав Винавер: <i>Ратни другови</i> („Аритон”) Народна приповетка: <i>Усуд</i>	раду. - Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Остваривање корелације са осталим предметима: историјом, географијом, верском наставом, ликовном културом, музичком културом, информатиком. -Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења -Постављање ученика у различите ситуације	различитости других култура. Применом знања из српског језика лакше усвајају стране језике. Примењују разноврсне стратегије учења и функционално повезују садржаје различитих наставних предмета.	
--	--	---	--	--	--

		Вук Стефановић Караџић: <i>Српски рјечник</i> (избор, нпр. „Отмица”...); Растко Петровић: <i>Африка</i> (одломци) Радослав Братић: <i>Мајсторова</i> <i>рука</i> (одломак) Милорад Павић: <i>Хазарски речник</i>, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци) Душан Ковачевић: <i>Ко то тамо пева</i> Гроздана Олујић: <i>Гласам за љубав</i> Џон Селиндер: <i>Ловац у житу</i> Ричард Бах: <i>Галеб Донатан Ливингстон</i> Кајо Ритер: <i>Дечко који није био из Ливерпула</i> Џон Бојн: <i>Дечак у пругастој ниџами</i> Сју Таузенд: <i>Дневник Адријана Мола.</i> КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска).			
--	--	--	--	--	--

		Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија.			
ЈЕЗИК/ ГРАМАТИКА	- објасни настанак и развој српског књижевног језика; - разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; - сврста српски језик - одговарајућу језичку групу у Европи; - именује дијалекте српског језика; - разуме постојеће језичке прилике у Србији; - издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; - користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом;	Историја српског књижевног језика: Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глаголица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српскословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски			

		(зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика. Грађење речи: –основни модели: извођење, слагање, префиксација; –просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); –састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице;			
--	--	---	--	--	--

		слагање реченичних чланова.			
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА и ПРАВОПИС	- доследно примени правописну норму; -примени основна правила о распореду акцената; -уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; -пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; -уочи разлику између речи и лексеме; -препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; -разуме значење застарелих речи и неологизама; -користи речник,	ПРАВОПИС Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. ОРТОЕПИЈА Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови). ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци,			

	енциклопедију и лексикон; -уочи манипулацију у пропагандним текстовима; -напише приказ, расправу и краћи есеј; -разликује делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник, библиографију и уме да их користи; -повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.	радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: једнозначност и вишезначност речи; лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; синонимија, антонимија и хомонимија; застареле речи; нове речи – неологизми; речник, лексикон, енциклопедија. Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитованье); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница - коментара. Правописневежбе:			
--	---	---	--	--	--

		диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; допуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.			
--	--	--	--	--	--

		Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.			
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					
- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.					

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
ЈЕЗИК/ГРАМАТИКА	–СРП.ОО.О.1.1. Знају које дијалекатске зоне обухвата српски језик. –СРП.ОО.О.1.2. Разликују самогласнике од сугласника, правилан од неправилног изговора гласа. –СРП.ОО.О.1.3. Разликују променљиве и непроменљиве речи, именују врсте речи и разврставају их према основним граматичким	–СРП.ОО.С.1.1. Разврставају европске језике на основне језичке групе и знају место српског језика у породици словенских језика. – СРП.ОО.С.1.2. Наводе основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и најзначајније културноисторијске споменике; класификују дијалекте српског језика.	–СРП.ОО.Н.1.1. Разумеју и објашњавају основне функције језика (комуникативну и стваралачку); познају појмове једнојезичности и вишејезичности и знају одговарајуће језичке прилике у Србији. –СРП.ОО.Н.1.2. Умеју да одреде дужину/квантитет акценатског слога и примене правила акцентуације у

	категијама. – СРП.ОО.О.1.4. Разликују просте речи од твореница. – СРП.ОО.О.1.5. Препознају основне реченичне чланове; разликују независне од зависних предикатских реченица; именују врсте независних реченица према њиховој комуникативној функцији. – СРП.ОО.О.2.1. Повезују теоријска знања из граматике са класификацијом језичких појава у једноставној језичкој ситуацији.	– СРП.ОО.С.1.3. Уочавају евентуалне разлике између свог и књижевног акцентовања речи; умеју да одреде место акцента у речи. – СРП.ОО.С.1.4. Примењују знања о подели гласова и гласовним алтернацијама у свом говору и писању. – СРП.ОО.С.1.5. Разликује подврсте променљивих речи и њихове граматичке категорије, као и све глаголске облике (осим имперфекта). – СРП.ОО.С.1.6. Препознају делове твореница (корен, творбену основу, префикс, суфикс) у једноставнијим примерима, развијајући језичко осећање и богатећи свој речник. – СРП.ОО.С.1.7. Уочавају синтагме и умеју да анализирају једноставније реченице грађене по основним моделима; познају врсте зависних реченица и разумеју њихову функцију. – СРП.ОО.С.2.1. Примењују теоријска знања у уочавању, илустровању и анализи граматичких појава у сложенијој језичкој ситуацији.	једноставним примерима (унутрашњи слогови и једносложне речи); – СРП.ОО.Н.1.3. Одређују гласовне алтернације и примењују књижевнојезичку норму у вези са њима. – СРП.ОО.Н.1.4. Проналазе и именују делове речи у вези са облицима речи (граматичку основу и наставак за облик); знају основна значења падежа, именују личне и неличне, просте и сложене глаголске облике и правилно их употребљавају у писању и говору. – СРП.ОО.Н.1.5. Именују основне творбене моделе (префиксација, извођење, слагање) и користе их ради богаћења свог речника. – СРП.ОО.Н.1.6. Анализирају синтагме, предикатске и комуникативне реченице и увиђају њихов међусобни однос у језичком систему; примењују основна правила слагања реченичних чланова.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА и ПРАВОПИС	– СРП.ОО.О.1.6. Разумеју значења речи, устаљених израза и	– СРП.ОО.С.1.8. Знају и тумаче значења речи и фразеологизама	– СРП.ОО.Н.1.7. Одређују значења непознатих речи и

	фразеологизама са којима се срећу у школским текстовима и свакодневној комуникацији. – СРП.ОО.О.1.7. Уочавају основне лексичке појаве (једнозначност и вишезначност речи) и лексичке односе (синонимију, хомонимију и антонимију). – СРП.ОО.О.1.8. Знају правописна правила и примењују их у едноставнијим примерима. – СРП.ОО.О. 1.9. Разликују формално од неформалног изражавања и повезују начин изражавања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.О.2.2. Служи се „Правописом српског језика” и речницима за решавање језичких и правописних правила. – СРП.ОО.О.2.3. Читају књижевне и неуметничке текстове (линеарне и нелинеарне) и с пажњом и разумевањем слушају едноставније излагање (нпр. предавање уживо или аудио, аудио-визуелно или дигитално излагање) изграђујући навике читања и пажљивог слушања. – СРП.ОО.О.2.4. Исказују свој доживљај о говореном или писаном тексту (нпр. колико им се текст допада, да ли им је занимљив/необичан; које је	који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима и правилно их употребљавају. – СРП.ОО.С.1.9. Препознају функционалне стилове (књижевно-уметнички, научни, административни, публицистички и разговорни) на основу њихових одлика и примењују их у складу са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.С.1.10. Доследно примењују правописна правила и уочавају грешке у свом и туђем тексту. – СРП.ОО.С.2.2. Уочавају и исправљају грешке у свом и туђем тексту у складу са правописном нормом. – СРП.ОО.С.3.1. Изражавају своје мишљење у школском, приватном, јавном и медијском контексту служећи се књижевним језиком, уз свест о социјалним конвенцијама и културолошким различитостима. – СРП.ОО.С.3.2. Користе изграђене вештине сарадње и културу комуникације, културу сопственог вербалног и невербалног изражавања, као и вештине слушања и поштовања	израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени; познају и користе метафору и метонимију као лексичке механизме. – СРП.ОО.Н.2.4. Усклађују сврху, садржај и начин излагања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.Н.2.5. Састављају различите типове текстова (бирају одговарајуће елементе функционалних стилова и форме казивања) испољавајући оригиналност и креативност. – СРП.ОО.Н.2.6. Истражују и упоређују информације из различитих медијских извора вреднујући поузданост извора и релевантност информација. – СРП.ОО.Н.3.1. Разумеју и могућност користе и језика, истражују и изражавају ставове о себи, као и одруштвеним, културним, моралним, духовним и естетским димензијама људских искустава. – СРП.ОО.Н.3.2. Имају интерактиван однос према медијима; препознају различите врсте медијских
--	---	---	---

	основно осећање и тон текста и сл.). –СРП.ОО.О.2.7. Одабирају и прилагођавају комуникативној ситуацији одговарајућа изражајна (вербална и невербална) средства, лексику и облике казивања у писаном и говореном тексту. –СРП.ОО.О.2.8. Уочавају информације у тексту које не разумеју и налазе начине за сазнавање (постављају питања); проналазе информације из текста према задатом критеријуму. – СРП.ОО.О.3.1. Користе знања из езика како би се правилно, јасно и примерено комуникативној ситуацији изражавали писаним и усменим путем. –СРП.ОО.О.3.2. Умеју да прочитају информацију исказану у различитим облицима (табела, графикон, хипертекст...) и интерпретирају је на различите начине (усмено, писмено, визуелно, дигитално). –СРП.ОО.О.3.3. Пишу примењујући различите форме казивања и различите функционалне стилове. –СРП.ОО.О.3.4. Усклађују одговарајући језички израз са контекстом (укључујући и конструктивну комуникацију у	туђег мишљења у различитим аспектима, медијима и комуникацијским ситуацијама. – СРП.ОО.С.3.3. Негују културу свог народа и поштују и уважавају различитости других култура. – СРП.ОО.С.3.4. Користе читалачку писменост (размишљају о тексту и вреднују његов садржај; пореде чињенице и ставове изнете у тексту с властитим представама, траже доказе у тексту и супротстављају их доказима из других извора информација, користећи општа и специфична знања, али и способност апстрактног размишљања) у различитим сферама, (уметничкој, дигиталној, информатичкој, финансијској, здравственој, медијској, научној, математичкој...). –СРП.ОО.С.3.5. Проширују интересовање за читање – од различитих неуметничких текстова до књижевности за младе, националне и светске белетристике; умеју да препоруче књигу и да вреднују препоруке других. – СРП.ОО.С.3.7. Користе знања –СРП.ОО.Н.3.8. Читајући и из језика и књижевности за пишући, проширују видике и развијају свој	манипулација и њихов утицај на обликовање стварности. – СРП.ОО.Н.3.3. Развијају лични стил у вербалном и невербалном изражавању. – СРП.ОО.Н.3.4. Негују позитивне интеракције и сарадњу у тимском раду уз истрајност и проактивност у остваривању циљева; спремни су да учествују у активностима заједнице и друштва. – СРП.ОО.Н.3.6. Уочавају и прате развој и утицај уметности, науке и технологије на писменост и језик; брину о очувању културно-историјских споменика, о безбедности и одрживости животне средине. –СРП.ОО.Н.3.7. Користе читалачку писменост да би објективно и критички разматрали садржај и форму текста, његову структуру, жанр, начин и стил писања; разликују чињенице од интерпретације, као и ауторове евентуалне пристрасности и предрасуде. –СРП.ОО.Н.3.8. Читајући и из језика и своје креирање и/или вредновање
--	---	--	--

	сарадњи са другима, у групи, на друштвеним мрежама и интернету). – СРП.ОО.О.3.5. Изражавају аргументовано своје мишљење у складу са контекстом, уважавајући туђе ставове. – СРП.ОО.О.3.6. Препознају говор мржње и дискриминаторне ставове у свакодневним ситуацијама и у медијима као негативну појаву; поштују личне и културолошке различитости. –СРП.ОО.О.3.7. Користе читалачку писменост (проналазе информације, разумеју опште значење текста, интерпретирају значење текста) као средство за учење других предмета. –СРП.ОО.О.3.8. Примењују различите стратегије читања и прилагођавају их природи текста и сврси читања (информисање, учење, естетски доживљај, забава); читају, разумеју и интерпретирају нелинеарне текстове. – СРП.ОО.О.3.9. Имају развијене читалачке навике и схватају значај читања за развој сопствене опште културе и знања. – СРП.ОО.О.3.10. Разумеју значај књижевности и културе у свом животу; развијају креативност и сопственстваралачке	различитих културних садржаја; спремни су да учествују у самосталним и тимским пројектима; способни су да развију идеју и да је представе препознајући и остварујући личну, друштвену и комерцијалну вредност. –СРП.ОО.С.3.8. Састављају говорене или писане текстове на основу наученог, основне и секундарне литературе; умеју да цитирају и/или парафразирају туђе текстове. –СРП.ОО.С.3.9. Уважавају културну разнолику Србије, цене културну баштину свога заичаја; имају развијене културне потребе, знају како да их искажу и задовоље.	мисаони и емоционални свет, уз спремност да преузму одговорност за изборе и одлуке који утичу на лични живот и живот заједнице. –СРП.ОО.Н.3.9. Негују хумани и критички однос према културним различитостима и начину на који се књижевношћу и другим уметностима може доживети и обликовати свет. –СРП.ОО.Н.3.10. Вреднују език као медиј националне културе, националну културну баштину и културну разнолику Европе и света.
--	---	---	--

	способности на свим пољима; вреднују књижевност као суштински део националне, европске и светске културе и као средство за промоцију различитих култура. – СРП.ОО.О.3.11. Користе знања из језика и књижевности за учествовање у различитим културним садржајима (приредбе, представе, књижевне вечери, изложбе, перформансе...), реализују унапред осмишљене идеје, учествују у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. – СРП.ОО.О.3.12. Састављају едноставнији говорени или писани текст према задатом критеријуму, одговорно се односећи према питањима везаним за интелектуалну својину. – СРП.ОО.О.3.13. Увиђају значај езика у неговању културног и националног идентитета; поштују езике националних мањина у Србији и познају елементе њихове културне баштине и историјског наслеђа.		
КЊИЖЕВНОСТ	– СРП.ОО.О.1.10. Повезују прочитана књижевна дела са њиховим ауторима; самостално саопштавају основну садржину дела, основну тему, главни мотив дела и његове главне ликове, време и место радње; разликују основне	– СРП.ОО.С.1.11. Повезују књижевна дела са историјским и друштвеним контекстом. – СРП.ОО.С.1.12. Уочавају у делу лирске, епске и драмске елементе; именују основне	– СРП.ОО.Н.1.8. Тумаче одлике лирског, епског и драмског у различитим књижевним делима и у књижевним врстама на међи (нпр. драмски спев, лирско-

	форме казивања. –СРП.ОО.О.1.11. Класификују текстове према различитим критеријумима: књижевни/некњижевни текст, народна/ауторска књижевност; дело у прози/дело у стиху; књижевни род (епски, лирски, драмски). – СРП.ОО.О.2.5. Повезују садржај књижевног дела са сопственим или туђим искуством. –СРП.ОО.О.2.6. Сажимају и препричавају прозни текст разликујући главно од споредног; интерпретирају текст (описују ликове, поступке, изводе закључке...).	књижевне (песма, приповетка, роман...) и књижевно-научне врсте (биографију, аутобиографију, дневник, путопис, мемоаре и научно-популарне текстове). –СРП.ОО.С.1.13. Разликују аутора књижевног дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта; књижевни текст од неуметничког текста који обрађују исте/сличне теме, ликове и догађаје. –СРП.ОО.С.1.14. Именују различите облике казивања (приповедање у 1. и 3. лицу, хронолошко и ретроспективно; описивање, врсте описа; монолог, унутрашњи монолог и дијалог), језичко стилска изражајна средства, као и врсте стиха, строфе и риме приликом интерпретације и анализе књижевних дела. – СРП.ОО.С.1.15. Праве разлику између парафразе (препричавања) и анализе дела. –СРП.ОО.С.2.3. Користе различите стратегије читања и учења у складу са постављеним циљем. – СРП.ОО.С.2.4. Редовно читају књижевна дела из школског програма и дела по свом	епске врсте). – СРП.ОО.Н.1.9. Уочавају и описују језичке, структурне и/или естетске особине књижевног и неуметничког дела и користе их у вредновању књижевног дела и развијању властитог стила изражавања. – СРП.ОО.Н.2.1. Анализирају кључне чиниоце структуре књижевног текста (тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине) користећи књижевнотеоријску терминологију. – СРП.ОО.Н.2.2. Процењују функцију употребљених стилских средстава (стилске фигуре, облици казивања, слојевитост у значењу) у одређеном контексту. – СРП.ОО.Н.2.3. Анализирају проблем, идеју или поруку у књижевном и неуметничком тексту сагледавајући их из различитих перспектива; проналазе аргументе, рангирају и преиспитују њихову вредност и евентуално коригују своје ставове.
--	---	---	---

у		слободном избору, стичући читалачке навике и развијајући књижевни/естетски укус. –СРП.ОО.С.2.5. Доживљавају књижевно дело исказујући личне утиске; интерпретирају књижевни и неуметнички текст истичући битне детаље; повезују, упоређују и образлажу своје закључке чињеницама из текста и личног искуства. –СРП.ОО.С.2.6. Тумаче узрочно-последичне односе у вези са догађајима у тексту, поступцима и карактеристикама ликова, историјским и друштвеним контекстом, тј. мотивима, стилско језичким средствима у поезији; откривају идејни слој текста. –СРП.ОО.С.2.7. Процењују поступке и особине ликова и тако формирају и преиспитују моралне ставове. –СРП.ОО.С.2.8. Разликују субјективност од објективности изражавању, чињенице од интерпретација, препознају метафоричност; хумор, иронију, сатиру; препознају сврху и циљ изражавања(пропаганда, манипулација, реклама, информисање...). –СРП.ОО.С.2.9. Организују	
---	--	--	--

и литературе.		говорени или писани текст (осмишљавају и преобликују план, структурирају и преуређују садржај, повезују делове у складну говорену или писану целину). –СРП.ОО.С.2.10. Самостално проналазе, повезују информације из текстова из различитих области и користе их у учењу и свакодневним животним ситуацијама. –СРП.ОО.С.3.6. Разумеју међусобне везе књижевности и културе; обликују своје естетске етичке ставове уз помоћ	
------------------	--	---	--

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Бројчано оцењивање обухвата: усмене одговоре, контролне, писмене и домаће задатке, рецитовање/читање текстова

ОДЛИЧАН (5)

ученик редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан за рад, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања, критички размишља, заступа и образлаже изнете ставове

Књижевност

- Ученик **чита са разумевањем** различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **потпуно самостално** уме да опише свој доживљај и да **процени** основни тон певања, приповедања или драмске радње. Барата кеижевнотеоријским појмовима, самосатлно их уочава, разуме њихову функцију у тексту.

Језик

- Ученик у **потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да **уме потпуно самостално да примени** стечена знања из фонетике, морфологије, синтаксе, историје језика, дијалектологије и акцентологије.

Језичка култура

\ Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).

\ Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, **занимљиви, креативни и маштовити**.

\ Самостално проналази тражене информације у тексту.

ВРЛО ДОБАР (4)

ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је на часу, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања

Књижевност

- Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **готово (у потпуности) самостално** уме да опише свој доживљај и да **одреди** основни тон певања, приповедања или драмске радње.

Језик

у Ученик **готово у потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да готово увек **уме самостално да примени** стечена знања из фонетике, морфологије, синтаксе, историје језика, дијалектологије и акцентологије.

Језичка култура

- Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).

- Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, **занимљиви, креативни и маштовити**.

- Самостално проналази тражене информације у тексту.

ДОБАР (3)

ученик прати наставу, скоро увек доноси прибор и домаћи, активан је на часу, али не у континуитету

Књижевност

- Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.

- **Самостално** уме да одреди књижевни род и **тражи помоћ** при одређивању врсте. Уз **подстицај** одређује неке елементе композиције.

- Зна карактеристике народне и ауторске књижевности. **Зна дефиниције** стилских фигура, **уз помоћ наставника или вршњака препознаје** их у тексту.

- **Делимично** усваја књижевне термине и појмове и **понекад учествује** у интерпретацији.

- **У већини случајева** чита домаћу лектуру и **понекад** учествује у интерпретацији.

- На часовима је **каткад** активан и **не користи** додатне изворе знања.

Језик

- Ученик **уме да дефинише** наставне садржаје из граматике, **памти их и репродукује** али **не учи редовно** па **греш**и у примени стечена знања.
- **Зна** правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови – запета, наводници, црта) и **делимично** их примењује у писаним радовима.
- Делимично успешно пише по диктату (**до 6 грешака**) и уме да одговори на питања али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа).
- Правилно изговара гласове и **понекад греш**и у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

- Говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, препричава и описује **уз помоћ** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су **делимично** садржајно разрађени, **делимично** тачно написани, композицијски утемељени.
- **Уз помоћ** проналази тражене информације у тексту и наводи синониме и антониме.

ДОВОЉАН (2)

ученик повремено прати наставу, повремено доноси прибор и домаћи, ретко је активан на часу, потребна му је помоћ/подсећање и подстицај

Књижевност

- Ученик **лоше чита** различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **понекад делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника понекад** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.
- **Понекад уз помоћ уме** да одреди књижевни род и **стално тражи помоћ** при одређивању врсте.
- Уз **подстицај ретко одређује** неке елементе композиције.
- **Разликује** народну од ауторске књижевности.
- **Препознаје** неке књижевнотеоријске појмове **уз подстицај и помоћ**.
- У **већини случајева не чита** домаћу лектуру и **ретко учествује** у интерпретацији.
- На часовима је **ретко активан**.

Језик

- Ученик **ретко уме дефинише** наставне садржаје из граматике, **делимично их памти и репродукује** али **ретко учи па не уме** примени стечена знања (разликује категорије рода, броја и уз помоћ ретко одређује падеже речи које имају деklinацију; понекад препознаје основне реченичне чланове; уз помоћ разликује глаголска времена).
- **Прави** веће правописне и граматичке **грешке**. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове и **углавном греш**и у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

- **Ретко успева** да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).

- Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни али у вези са темом, имају доста већих павописних, граматичких и стилских грешака**, али поштује форму.
- Понекад уме да наведе синоним и антоним уз помоћ наставника.

НЕДОВОЉАН (1)

ученик не записује, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу

Књижевност

- Ученик **нема развијено интересовање** за читање и ни уз добру мотивацију и помоћ **не учествује** у интерпретацији.
- Нема основна књижевнотеоријска знања а због лошег читања не разуме текст.
- **Не чита** домаћу лектуру и **не учествује** у интерпретацији.
- На часовима је **неактиван**.

Језик

- Ученик **није усвојио** наставне садржаје из граматике, **не препознаје граматичке категорије**.
- **Нема предзнања** па **тешко прати** наставу, **пасиван и незаинтересован**.
- **Не прихвата помоћ** ни савете наставника.

Језичка култура

- **Не успева** да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом, не поштује павописну и граматичку норму**.
- **Тешко се изражава** а техника читања **не задовољава**.

Елементи формативног оцењивања:

- усмени одговори,
- писмене провере до петнаест минута,
- ангажовање (степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, успешност у групном раду, израда плаката/паноа, семинарски радови, пп презентација...),
- домаћи задаци,
- однос према раду.

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења ЕНГЛЕСКОГ језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	
Кључни појмови садржаја предмета:	<i>Possession, Prepositions of time, C/U nouns – Plurals – Quantifiers, Question words, Singular/Plural nouns, Prepositions of movement, some/any/no/every + compounds, stative verbs, Present tenses, Adverbs of frequency, Stative verbs, Present perfect, Comparisons, like/as, Relative pronouns, Word Formation, Past tenses, Exclamations, Imperative, Order of adjectives, Possessive case in time expressions, Double possession, Future tenses, Future time clauses, Question tags, Conditionals, ing form/(to) infinitive, Use/Omission of articles with adjectives, Modals, The passive, Passive sentences with two objects, Reflexive/Emphatic pronouns, So/Neither/Either (agreement/disagreement, Clauses of concession, Reported orders/requests/demands, Reported suggestions/advice, Reported statements/questions, Determiners</i>	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација
-----------------	---------	-----------	-----------------------------------	--	------------

Starter	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; -размене информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; -разумеју краће низове исказа који се односе на количину; размене информације у вези са количином, димензијама и ценама;	Речи и изрази који се односе на теме - физички изглед, одећу, спортске активности, храну, пиће, врсте одмора;језичке садржаје <i>This old car isn't their/theirs. (Possession)</i> <i>Karim likes going to the gym in the evening. (Prepositions of time); Yes, I'd like a few aubergines and a bag of potatoes, please. (C/U nouns – Plurals – Quantifiers) (Prepositions of place) Where do you buy most of your groceries? (Question words) Billiards is my favourite free-time activity. (Singular/Plural nouns) On Thursday morning, Bob got into his kayak to explore the Istian River in Nicaragua. (Prepositions of movement) Yes, the ship had everything we needed and everyone had a wonderful time! (some/any/no/every compounds)</i> једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	Остваривање програма се очекује кроз низ активности које ће довести до жељених исхода и омогућити ученику сврсисходно комуницирање на страном језику. - учествовање у групном и раду у пару - играње улога - активно доприношење часу кроз критичку размену мишљења и стечених знања - израда пројеката индивидуалних и групних пре - презентација - истраживање за домаћи и школски рад - употреба пројектора приликом часа - употреба школске кухиње	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.	српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, ЧОС, биологија, географија
Everyday life	- разумеју општи смисао и главне	Речи и изрази који се односе на теме - слободне	- програм ће по потреби бити	Комуникација, сарадња,	српски језик и књижевност, физичко и

	информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости и прошлости; - размене неколико информација у низу које се односе на радње и ситуације у садашњости и из прошлости; поштују правила учтивости комуникације.	активности, спортове, карактерне особине, проблеме тинејџера, школске и ваннаставне активности, породицу, фразалне глаголе са глаголом <i>get</i>; језичке садржаје. <i>I think he's in his bedroom. (stative verb) Are you going to Poppy's party this weekend? B: No, I want to study for Monday's Maths test. (Present simple – Present continuous); I often eat pizza. (Adverbs of frequency); A: Where is Dan working these days? B: In a sports shop. He really likes it. (Stative verbs); Ben has tried skydiving once this summer. (Present perfect); He was also friendlier than a lot of the other sports stars I've spoken to – he even signed my basketball! (Comparisons); I had to run like the wind to catch up with you! / Tom works in the gym as a personal trainer. (like/as); She's the player whose goal won her team the cup final. (Relative pronouns (who, which, that, whose, where); I can't come out to play basketball – my project is still unfinished. / It's very inconvenient that</i>	прилагођен индивидуалним потребама ученика у виду умањења захтева или додатног броја захтева - ученици ће сваког часа имати прилику да активно провере своје знање кроз усмене и писмене активности у модулима - након сваког модула ученици ће имати писмену проверу о усвојености обрађеног градива, док ће се током часова редовно процењивати усменим путем и кратким писаним проверама -програм предвиђа два писмена задатка у току школске године	дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.	здравствено васпитање, географија, историја, грађанско васпитање
--	---	---	--	---	---

		<i>the library has closed for repairs. (Word Formation: negative prefixes (un-, in-); једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</i>			
Travel the World	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости; - размене неколико информација у низу искуствима, и догађајима у прошлости; опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; -разумеју једноставније текстове који се односе на описивање	Речи и изрази који се односе на теме - временске прилике, одмор, превозна средства, обичаје у страним земљама, фразалне глаголе са глаголом go; језичке садржаје <i>Harry went online, found a flight and booked it straight away. Max was looking at the menu when the waiter appeared. (Past simple – Past continuous); We arrived here three days ago and I have already tried several of the slopes. (Past simple vs Present perfect); We used to have a holiday home in Portugal. (used to) How awful! (Exclamations); Stop at zebra crossings for pedestrians. (Imperative); We sailed on a comfortable, long, wooden boat on the river. (Order of adjectives); Have you seen the photos from last year's holiday? (Possessive case in</i>		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини.	српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, географија, историја, грађанско васпитање

	способности садашњости; саопште своје и туђе способности садашњости; <i>much</i> -размене неколико информација о способностима садашњости.	у time expressions); <i>A friend of Luke's stayed in this B&B. (Double possession); It's impractical to take so much luggage with you on a train journey. (Word Formation: negative prefixes (im-, ir-); једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</i>			
What's next?	-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на вербалну и невербалну изражавање мишљења и давање препорука; - размене информације које се односе на изражавање мишљења и давање препорука; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују бића, места и предмети и дају препоруке; - разумеју општи смисао и главне информације из	Речи и изрази који се односе на теме - предвиђања, свемир, будућа занимања, вербалну и невербалну комуникацију, фразалне глаголе са глаголом <i>give</i>: језичке садржаје <i>Harry is going to study/studies a English t university in September. hope I won't be late (be going to/will) Are t you going o the space exhibition today? (Present simple/Present continuous (future meaning) Before they launch the rocket, they'll check the equipment. (Future time clauses (when, after, before, as soon as, by the time) Tom can type very fast, can't he? (Question tags); Ice melts when it gets</i>		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	српски језик и књижевност, техника и технологија, информатика и рачунарство, географија, грађанско васпитање

— текстова који се односе на будуће радње и предвиђања; -размене неколико исказа у вези са будућим радњама предвиђањима; саопште будуће радње и предвиђања; -разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на прошлост; размене неколико информација у низу о догађајима у прошлости; — опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; — саопште своја и туђа мишљења, планове и намере; -разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација;	warm. I'm sure Dan'll get the job if he gets an interview. I would get a part-time job if I were you. (Conditionals: Types 0/1/2); Carl looked at me in disbelief when I said people would live in Mars one day. (Word Formation: negative prefixes (il-, dis-) једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.			
--	---	--	--	--

	-размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама; -разумеју и објасне сличности и разлике навикама куповине између своје и циљне културе.				
Can we help?	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; -размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; -искажу и образложе осећања; -разумеју једноставније текстове који се односе на могућности; -размене неколико информација које се односе на	Речи и изрази који се односе на теме - глобалне и друштвене проблеме, очување животне средине, духовни живот, фразалне глаголе са глаголом <i>break</i> : језичке садржаје <i>You should avoid walking alone in this neighbourhood. / I would like to see more police patrolling the streets. (ing form/(to) infinitive)</i> My great-granddad lives n a home for the elderly. (Use/Omission of articles with adjectives) <i>Could we use the sports hall for a charity event, Mr Smith? s – Past modals mus</i>) <i>She t be at work. (Modals of deduction)</i>		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	биологија, српски језик и књижевност, географија, грађанско васпитање, ЧОС, информатика и рачунарство, хемија

	могућности; -разумеју	<i>Paul disagreed with my idea. He didn't like it at all.</i>		
--	--------------------------	---	--	--

	једноставније текстове који се односе на способности, обавезе, предлоге и савете, и реагују на њих; -размене неколико информација које се односе на способности, обавезе, предлоге и савете;	/ Someone has misspelt my name on this document. It's The ha not correct. / y d to rebuil d the town's hospital after the earthquake. (Word Formation: verb prefixes (dis-, mis-, re-) текстов једноставније е и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.			
Break-throughs	-разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање бића, предмета и места; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; -размене неколико информација у низу о карактеристикама бића, предмета и места; - упореде и наведу сличности и	Речи и изрази који се односе на теме - изума, технологије, оштећених производа, занимања, фразалне глаголе са глаголом <i>turn</i>: језичке садржаје <i>The radio was/has been invented in 1895 by Guglielmo Marconi. / Harry will be given the job by the company. (The passive) (Passive sentences with two hur objects) Fran t herself when she slipped in the supermarket. / Danny himself taught me how to design a website. (Reflexive/Emphatic pronouns) "She won't go shopping tomorrow." "Neither will</i>		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву,	српски језик и књижевност, биологија, техника и технологија, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, ликовна култура, физика, грађанско васпитање

	разлике употреби	y	he.” (<i>So/Neither/Either</i> <i>agreement/disagreement</i>)		одговоран	однос	
--	---------------------	---	---	--	-----------	-------	--

	технологије у својој и циљној култури.	<i>In spite of the fact that smartphones are banned, a lot of pupils still take them to school. (Clauses of concession) She works very hard, but she is underpaid. / They overfeed their dog and it is becoming very fat. (Word Formation: prefixes (under-, over-))</i> једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.		према здрављу.	
For all tastes	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис појава и догађаја; -размене информације које се односе на опис појава и догађаја; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују појаве и догађаји; - упореде и опишу сличности и разлике између	Речи и изрази који се односе на теме - забаве, филмске уметности, музике, фестивала хране, уметности, фразалне глаголе са глаголом <i>keep</i> ; језичке садржаје <i>Chris told me to answer my phone. (Reported orders/requests/demands); Daniel advised Lisa to read a mystery novel. (Reported suggestions/advice) Evan m tells e (that) Claire hates cha shows t . (Reported statements/questions) Neither actor has appeared o n stage before.</i>		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини,	српски језик и књижевност, музичка култура, ЧОС, техника и технологија, информатика и рачунарство, грађанско васпитање, ликовна култура

	законских	<i>(Determiners</i>		предузимљивост	
--	-----------	---------------------	--	----------------	--

	регулатива код нас и у циљној култури; -разумеју и објасне сличности и разлике у популарним музичким и филмским жанровима између своје и циљне културе.	(both/neither/none/either) <i>This restaurant is underrated. Not many people come here, but the food is amazing! (Word Formation: revision)</i> једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу) ; сличности и разлике у културама.		и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	
Festivities	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање бића, предмета и места; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; -размене неколико информација у низу о карактеристикама бића, предмета и места; упореде и наведу сличности и разлике у начину прославе празника у својој и циљној	Речи и изрази који се односе на празнике Светски дан животиња, Дан бака и дека, Дан захвалности, Дан заљубљених, Празник рада; – кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу) ; сличности и разлике у културама.		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка.	српски језик и књижевност, верска настава, историја, географија

	култури.				
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					
— Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма – ученици којима је потребна додатна подршка седе са ученицима који самостално постижу предвиђено градиво. Задаци су прилагођени ученицима у смислу захтева и времена за израду. Градиво је прилагођено кроз избор неопходног вокабулара и граматичких правила, процењује се кроз рад на часу редовно. Приликом тестова ученицима је прилагођен начин израде уз могућност израде тестова са употребом уџбеника. — Ученицима са изузетним способностима се дају додатни задаци и захтеви. — Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. — Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја, ученицима се додељују тутори, односно, задужују се ученици који ће помоћи ученицима којима је потребна додатна подршка. Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.					

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
Starter	CJ1.OO.O.1.1.CJ1.OO.O.1.2.CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4.CJ1.OO.O.1.5.CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7.CJ1.OO.O.2.1.CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3.CJ1.OO.O.2.4.CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6.CJ1.OO.O.2.7.CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2.CJ1.OO.O.3.3.CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5.CJ1.OO.O.3.6.CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1.CJ1.OO.C.1.2.CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4.CJ1.OO.C.1.5.CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7.CJ1.OO.C.2.1.CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3.CJ1.OO.C.2.4.CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6.CJ1.OO.C.2.7.CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2.CJ1.OO.C.3.3.CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5.CJ1.OO.C.3.6.CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8.CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15. CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17. CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1.CJ1.OO.H.1.2.CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4.CJ1.OO.H.1.5.CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7.CJ1.OO.H.2.1.CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3.CJ1.OO.H.2.4.CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6.CJ1.OO.H.2.7.CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.CJ1.OO.H.3.3.CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Everyday life	CJ1.OO.O.1.1.CJ1.OO.O.1.2.CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4.CJ1.OO.O.1.5.CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7.CJ1.OO.O.2.1.CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3.CJ1.OO.O.2.4.CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6.CJ1.OO.O.2.7.CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2.CJ1.OO.O.3.3.CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5.CJ1.OO.O.3.6.CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1.CJ1.OO.C.1.2.CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4.CJ1.OO.C.1.5.CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7.CJ1.OO.C.2.1.CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3.CJ1.OO.C.2.4.CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6.CJ1.OO.C.2.7.CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2.CJ1.OO.C.3.3.CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5.CJ1.OO.C.3.6.CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8.CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15. CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18.	CJ1.OO.H.1.1.CJ1.OO.H.1.2.CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4.CJ1.OO.H.1.5.CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7.CJ1.OO.H.2.1.CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3.CJ1.OO.H.2.4.CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6.CJ1.OO.H.2.7.CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.CJ1.OO.H.3.3.CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

[illegible]

For all tastes	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2.CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4.CJ1.OO.O.1.5.CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1.CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3.CJ1.OO.O.2.4.CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6.CJ1.OO.O.2.7.CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2.CJ1.OO.O.3.3.CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5.CJ1.OO.O.3.6.CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1.CJ1.OO.C.1.2.CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4.CJ1.OO.C.1.5.CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7.CJ1.OO.C.2.1.CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3.CJ1.OO.C.2.4.CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6.CJ1.OO.C.2.7.CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2.CJ1.OO.C.3.3.CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5.CJ1.OO.C.3.6.CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8.CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15. CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17. CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1.CJ1.OO.H.1.2.CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4.CJ1.OO.H.1.5.CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7.CJ1.OO.H.2.1.CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3.CJ1.OO.H.2.4.CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6.CJ1.OO.H.2.7.CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.CJ1.OO.H.3.3.CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Festivities	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2.CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4.CJ1.OO.O.1.5.CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7.CJ1.OO.O.2.1.CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3.CJ1.OO.O.2.4.CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6.CJ1.OO.O.2.7.CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2.CJ1.OO.O.3.3.CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5.CJ1.OO.O.3.6.CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1.CJ1.OO.C.1.2.CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4.CJ1.OO.C.1.5.CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7.CJ1.OO.C.2.1.CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3.CJ1.OO.C.2.4.CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6.CJ1.OO.C.2.7.CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2.CJ1.OO.C.3.3.CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5.CJ1.OO.C.3.6.CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8.CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15. CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17. CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1.CJ1.OO.H.1.2.CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4.CJ1.OO.H.1.5.CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7.CJ1.OO.H.2.1.CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3.CJ1.OO.H.2.4.CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6.CJ1.OO.H.2.7.CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2.CJ1.OO.H.3.3.CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:	
Критеријуми оцењивања сачињени су у складу са исходима, циљевима и задацима прописаних Планом и програмом наставе	
— учења предмета, Општим стандардима постигнућа за енглески језик и уз поштовање Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивањем ученика од петог до осмог разреда обухваћени су следећи елементи: Разумевање (писаног/слушаног садржаја) Усмено изражавање и употреба језика Писмено изражавање Граматичке структуре	
— Разумевање Одличан 5 – ученик у потпуности разуме саговорника, писани или одслушани текст, као и дате инструкције. На основу разумевања даје тачне повратне информације на постављене задатке.	

Врло добар 4 – ученик у великој мери разуме саговорника у нормалном говорном темпу, али је потребно понекад нешто поновити и у великој мери разуме писани односно одслушани текст и дате инструкције. На основу разумевања даје у великој мери тачне повратне информације на постављене задатке.

Добар 3 – ученик делимично разуме излагања и питања постављена споријим темпом, понекад је нужно поновити и поједноставити неке делове реченице, потребно је дати додатне смернице ради бољег разумевања саговорника, писаног или одслушаног текста као и датих инструкција. На основу разумевања даје делимично тачне повратне информације на постављене задатке.

Довољан 2 – ученик у малој мери разуме саговорника, писани или одслушани текст, потребна је знатна помоћ наставника у разумевању датих инструкција. На основу разумевања даје у малој мери и уз помоћ тачне повратне информације на постављене задатке.

Недовољан 1 – ученик ни уз помоћ наставника не разуме усмена излагања, одслушан ни писан садржај. Ни уз помоћ не даје тачне повратне информације на постављене задатке.

└ **Усмено изражавање и употреба језика:**

Одличан 5 - ученик у потпуности самостално барата обрађеним вокабуларом и изражава своје мисли, активан је у разговору, течно и разговетно изговара реченице, те нема већих граматичких грешака у изражавању. У потпуности самостално и течно чита обрађене текстове. У потпуности самостално презентује задату тему.

Врло добар 4 - ученик у великој мери говори правилно, али уз мање граматичке грешке које не утичу на разумевање смисла реченице; у великој мери исправно користи обрађени вокабулар са мањим грешкама у изговору. У великој мери самостално и течно чита обрађене текстове. У великој мери самостално презентује задату тему, без веће помоћи.

Добар 3 - ученик делимично може самостално да комуницира и има скроман речник, смисао је понекад нарушен због више граматичких грешака и нетачног реда речи, изговора или интонације али је разумљив. Делимично самостално али и уз помоћ чита обрађене текстове. Делимично самостално уз помоћ, додатна питања и смернице презентује задату тему.

Довољан 2 - ученик у веома малој мери може комуницирати самостално, неопходна је знатна помоћ у разговору и изговору избору праве речи и фразе. Уз константну помоћ чита једноставније конструкције у обрађеним текстовима. У веома малој мери може презентовати, уз помоћ, додатна питања и смернице, задату тему.

Недовољан 1 - ученик ни уз помоћ наставника не може ни најпростијим конструкцијама учествовати у разговору, не поседује ни најосновнији обрађени вокабулар, има потешкоћа у читању, изговору и интонацији. Ученик ни уз помоћ не може прочитати ни упрошћене делове обрађеног текста. Ни уз помоћ не може презентовати дату тему.

— **Писмено изражавање:**

Одличан 5 - ученик може у писаној форми да изрази своје мисли у потпуности самостално и без већих граматичких и правописних проблема.

Врло добар 4 - ученик у писаној форми изражава своје мисли у великој мери самостално уз понеке граматичке и правописне грешке.

Добар 3 - ученик делимично самостално и уз помоћ изражава своје мисли писаним путем уз честе и веће правописне и граматичке грешке.

Довољан 2 - ученик се у малој мери самостално, а уз већу помоћ, писмено изражава, уз учестале и озбиљне правописне и граматичке грешке.

Недовољан 1 - не уме ни уз помоћ да се разумљиво изрази писаним путем.

— **Граматика:**

Одличан 5 - ученик у потпуности самостално влада граматичким правилима, потпуно их разуме и правилно примењује у датом контексту.

Врло добар 4 - ученик у великој мери самостално влада обрађеним граматичким правилима, уз местимичне грешке приликом употребе у контексту.

Добар 3 - ученик делимично самостално влада обрађеним граматичким правилима и примењује уз помоћ научена граматичка правила, прави грешке приликом употребе у контексту.

Довољан 2 - ученик препознаје граматичка правила и минимално уз помоћ их примењује у једноставнијим контекстима уз додатно објашњење, пример.

Недовољан 1 – ученик ни не препознаје граматичка правила нити их примењује, ни уз помоћ, додатно објашњење, пример.

Оцењивање ученика од петог до осмог разреда је бројчано и врши се:

— Писмено

— Усмено

— Праћењем активности на часу и кроз израду домаћих задатака/пројектних активности

Оцена представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика, као и ангажовања ученика и његове самосталности у раду.

Писмено оцењивање:

Ученици 5-8. разреда имају 1 писмени задатак по полугодишту и најмање још 1 писану проверу уз претходну најаву садржаја програма наставе и учења који ће се писмено проверавати. Распоред писаних провера дужих од 15 минута уписује се у дневник и објављује се за свако одељење на огласној табли школе и на званичној интернет страни школе. Распоред може да се мења на предлог наставника, уз сагласност одељењског већа и директора школе. Писане провере постигнућа у трајању до 15 минута могу се обављати без претходне најаве и евидентирају се у педагошкој документацији наставника ради праћења постигнућа ученика.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ПИСАНИХ ЗАДАТАКА

одлична оцена - 100% - 88%

врло добра оцена—87% - 74%

добра оцена - 73% - 56%

довољна оцена - 55% - 30%

недовољна оцена - 29% - 0%

Усмено оцењивање:

Оцена добијена усменим путем се формира на основу учениковог одговора или излагања према следећој бројчаној скали:

Одличан (5) – Ученик у потпуности разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе и у потпуности их самостално примењује у усменом изражавању. Успешно и потпуно самостално користи све граматичке елементе и конструкције и уочава најчешће изузетке од правила. Самостално исказује усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или текста. Правилно и самостално изражајно чита. Ученик у потпуности самостално остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. У потпуности показује способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама.

Врло добар (4) – Ученик у великој мери разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе и у великој мери их самостално примењује у усменом изражавању. Ученик у великој мери разуме фреквентне речи и изразе, а приликом изражавања користи у великој мери самостално језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. У великој мери самостално а уз мању помоћ наставника успешно исказује усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. У великој мери правилно и самостално изражајно чита. Ученик у великој мери самостално остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. У великој мери показује способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама.

Добар (3) – Ученик делимично разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе уз делимичан степен самосталности приликом њихове примене у усменом изражавању. Ученик разуме углавном једноставније, фреквентније речи изразе, а приликом изражавања користи једноставније језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. Делимично и уз помоћ правилно чита. Делимично, уз помоћ, је у стању да искаже једноставнију усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. Ученик у довољној мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Показује делимичну способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама и логичког повезивања појмова.

Довољан (2) – Ученик препознаје и разуме планом и програмом предвиђене основне, најфреквентније појмове, речи и изразе уз мали степен самосталности приликом њихове примене у усменом изражавању. Ученик разуме углавном најједноставније речи, кратке и једноставне поруке и упутства и користи најједноставнија језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. Чита у мањој мери правилно и уз помоћ наставника. Ученик само уз помоћ наставника може да искаже једноставну усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста и то на нивоу репродукције. Ученик у малој мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Језичке вештине и знања су на нивоу репродукције, уз повремену минималну примену.

Недовољан (1) – Ученик не препознаје нити разуме планом и програмом предвиђене основне појмове, речи и изразе, не уме да их репродукује нити примени у усменом изражавању. Ученик ни уз помоћ наставника не може да искаже једноставнију усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. Ученик у недовољној мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Језичке вештине и знања нису ни на нивоу препознавања, без способности репродукције и минималне примене.

Оцењивање активности на часу и кроз израду домаћих задатака/пројектних активности

Активност ученика прати се континуирано и вреднује током целе школске године. У активност улази и редовност/благовременост/тачност израде и доношења домаћих задатака, као и редовно доношење материјала потребног за рад на часу. Степен самосталности у раду, степен ангажовања, иницијативе, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима такође се вреднују кроз активност.

Уколико ученик не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање, као ни жељу за напредовањем, оцењује се оценом недовољан (1).

Оцењивање/вредновање пројектних активности вреднује се у складу са показаним степеном самосталности, активности и ангажовања као и оцењивањем сарадње са осталим члановима групе, извођења закључака на основу прикупљених података и презентовања продукта пројекта.

Оцењивање ученика по ИОП-у

Ученик коме је потребна додатна подршка у образовању оцењује се у односу на остваривање циљева и стандарда постигнућа — току савладавања индивидуалног образовног плана или у односу на прилагођене стандарде постигнућа при чему се вреднује и однос ученика према раду и постављеним задацима/захтевима предмета у складу са његовим способностима.

Оцењивање ученика по ИОП-у 1 се врши на основу ангажовања и степена остварености постојећих стандарда и очекиваних исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања уколико је то индивидуалним планом предвиђено.

Оцењивање ученика по ИОП-у 2 се врши на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Вредновање је усмерено на подстицање ученика на активно учествовање у настави и ваннаставним активностима, развијању његовог самопоуздања и осећаја напредовања.

При евалуацији ученика који раде по ИОП-у, примењује се индивидуални приступ у сарадњи са педагошком службом школе.

Назив предмета: Ликовна култура

Разред: Осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	34
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа. Циљеви у настави ликовне културе. Основни циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу с хуманистичким опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета. -Општи образовни циљеви наставе ликовне културе: -Стицање теоретских знања о светској и националној традицији и уметничком наслеђу (дела, аутори, епохе и стилови), теорије ликовне уметности, различитим областима ликовне уметности и технологији ликовних материјала. -Унапређивање ликовног језика ученика (ликовни елементи и њихови односи) кроз самосталан практични рад. -Оспособљавање ученика за самостално ликовно изражавање и стварање класичним и савременим ликовним материјалима и техникама. -Формирање естетских критеријума ученика и оспособљавање за самосталну анализу и естетско процењивање у природи, уметничким делима, сопственим ликовним радовима и радовима других. -Подстицање ученика да повезују стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима, чиме се омогућава трансфер учениковог знања из једне области у другу, -Подстицање ученика за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу и будућим занимањима. -Општи васпитни циљеви наставе ликовне културе: -Развијање и унапређивање креативности као компоненте личности. -Развијање и унапређивање еманципације и социјализације ученика, емпатије, толеранције и хуманих ставова. -Оспособљавање ученика за комуникацију ликовним медијима. -Развијање и унапређивање воље, пажње, доследности у раду, корисних навика и критичности. -Формирање свести о сопственом бићу, потребама и могућностима тадовољавања тих пореба кроз креативан рад. -Развијање поштовања према свим запосленима у школи и свим ученицима. -Развијање и унапређивање посматрања, опажања, визуелног мишљења, дивергентног мишљења, интелигенције, емоцијемаште, моторике, координације ока и руке.	

	-Мотивисање ученика да доприносе естетском и културном начину живљења у свом природном и друштвеном окружењу.
Кључни појмови садржаја предмета:	Машта, креативност, свесно, несвесно, порука, тема, идеја, знак, пиктограми, симболи, персонификација, атрибут, алегорија, ликовни принципи, перспектива, логотип, плакат, анимирани филм, реклама, геометризација слике, експресивно сликање, реални облици у нереалним односима, вајање, скулптура, дизајн, ергономија, органски дизајн, маска, шминка, костим, културно наслеђе, рестаурација, конзервација. Кључне појмове ученик треба да усвоји и примењује у самосталном стваралачком изражавању.

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
-----------------	---------	-----------	--------------------------------	--	-------------

1.

МАШТА И КРЕАТИВ- НОСТ, СВЕСНО И НЕСВЕСНО

•уочава и формулише ликовни проблем;
•активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе;
•исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности;
•разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха;
•комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања;
•сарађује у тиму и показује кооперативност у раду;
•показује иницијативу и самосталност у раду;
•именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције;
•описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима;
•наводи примере из окружења и тумачи их;

Машта и МЕТОДЕ рада: монолог, креативност, свесно дијалог и демонстрација. Облик рада: фронтални, индивидуални и групни.
-Вербално-текстуалне методе као начин комуникације користе реч и деле се у у три групе- монолошка метода, дијалошка метода и метода рада са текстом.
-Показивачке методе подразумевају методу илустрације и демонстрације одређених предмета, појава и процеса и ослањају се на чулно, а посебно на визуелно опажање.
-Метода сазнавања кроз праксу подразумева реализацију практичних задатака ради формирања и усавршавања вештина, и навика како би се ученици оспособили за самостални рад.
Откривачка и проблемска метода имају утицаја на много шире димензије ученикове личности- Изграђивање когнитивног стила, посебно оспособљавање за самообразовање, подстицање интелектуалне аутономије, дивергентно мишљење, оригиналност, индивидуалност, иницијативу, склоност ка

-Комуникација;
-Дигитална компетенција;
-Предузетништво и смисаоза иницијативу;
-Компетенција за целоживотно учење;
-Рад с подацима и информацијама;
-Решавање проблема;
-Сарадња;
-Естетичка.

Међупредметни и интердисциплинарни приступ у учењу и настави значи повезивање различитих предмета (дисциплина) у логичке јединице организовао око једне теме, идеје или феномена.
Корелација представља повезаност садржаја наставног предмета ликовна култура са осталим областима васпитно-образовног рада у основној школи. Она је веома важна због ученикове личности, па прожимање ових области веома важно и врло значајно. Садржаји треба да се подржавају и потпомажу, чиме се омогућава трансфер знања ученика из једне у другу област.
Један ликовни проблем може се сагледати са више становишта- ликовно-визуелног, аудитивног (музичког), вербалног (језичког), кинетичког (покрет. плес, физичко), егзактних природних и друштвених наука.
Корелација са другим

2. ПОРУКА, ТЕМА, ИДЕЈА	•разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; •активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; •објашњава процедуре и значења; •користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; •повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; •повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; •открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; •разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; •проналази и систематизује информације из различитих извора;	Најзначајнија уметничка остварења и уметнички локалитети и споменици на територији Србије и у свету. -Знак, пиктограм, симболи, -Персонификација, атрибут, алегорија, -Јединство и поруке око тебе Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...)	ОБЛИЦИ РАДА Облици рада представљају организацију и начин активности актера у настави - ученика и наставника. Они подразумевају међусобни однос наставника и ученика у одређеним васпитно-образовним ситуацијама. Основни облици рада који се примењују у ликовном васпитању и образовању јесу: 1. индивидуални рад, 2. фронтални (колективни) рад, 3. рад у пару, 4. групни рад, 5. тимски рад, 6. домаћи рад, 7. екскурзије, 8. и ваннаставне активности.	-Комуникација; -Дигитална компетенција; -Предузетништво и смисаоза иницијативу; -Компетенција за целоживотно учење; -Рад с подацима и информацијама; -Решавање проблема; -Сарадња; -Естетичка.	Корелација са другим предметима је могућа и то највише српски језик, музичка култура, историја и географија, биологија. Корелација представља повезаност садржаја наставног предмета ликовна култура са осталим областима васпитно-образовног рада у основној школи. Она је веома важна због ученикове личности, па прожимање ових области веома важно и врло значајно. Садржаји теба да се подржавају и потпомажу, чиме се омогућава трансфер знања ученика из једне у другу област.
--	---	---	--	--	---

3. ЛИКОВНИ РЕЦЕПТИ	•развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; •креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; •производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; •уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије;	Простор и пропорције (Перспектива, ергономија) -Ликовни рецепти 1,2,3,4, -Перспектива 1,2. Примена принципа компоновања.	Индивидуални рад подразумева рад наставника с једним учеником, при чему ученици могу радити истовремено исте задатке, или задатке прилагођене индивидуалним могућностима и интересовањима. Добре стране су оснаживање индивидуалних потенцијала ученика, подршка даровитим или ученицима с посебним потребама. Због природе наставе ликовне културе индивидуални облик рада је доминантан и веома заступљен у ликовном васпитању и образовању.	-Комуникација; -Дигитална компетенција; -Предузетништво и смисаоза иницијативу; -Компетенција за целоживотно учење; -Рад с подацима и информацијама; -Решавање проблема; -Сарадња; -Естетичка.	Наставник ликовне активности организује тако да се онепреплићу и повезују са осталим садржајима (посебно уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања, заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све активности ученика у процесу учења и поучавања.
------------------------------	--	--	---	--	--

4.

ПРОЈЕКТИ

•показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; •процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; •представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; •објашњава процедуре и значења и изводи закључке; •уважава различитост, мултикултуралност; •показује емпатију и хумане ставове. Исходи представљају операционализацију компетенција ученика кроз различите активности у настави које су мерљиве и видљиве. У настави, специфични исходи се одређују за сваку наставну тему/јединицу, а у складу с компетенцијама ученика, циљевима, програмским садржајима и активностима.	-Умеш ли да се потпишеш, -Логотип за твоју измишљену компанију, -Направи плакат за догађај у школи, -Направи анимирани филм, -Сними рекламу, -Геометризуј своју слику, -Сликај експресивно. -Реални облици у нерелним односима, -Вајање - направи велику скулптуру, -Дизајн - и слично. ергономија, -Органски дизајн, -Маска, шминка, костим, искази идеју. -Културно наслеђе, рестаурација и конзервација. Култрна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Пројекти (цртеж,	Методе. У ликовном васпитању и образовању постоје: вербално-текстуална метода, показивачка метода, метода сазнавања кроз праксу, откривачка и проблемска метода. Евалуација остварених резултата самовредновање наставника. Бележећи запажања о току часа, наставник прати развој ученика, анализира и процењује њихове резултате и активности у процесу ликовног изражавања - за шта су се посебно интересовали, којим је ученицима потребно више индивидуалног подстицаја - и слично. Евалуација остварених планираних циљева/исхода полази од следећих питања: 1.Шта смо овом активношћу желели да постигнемо? 2.Који су били очекивани исходи у односу на циљеве и њихову оствареност? 3.Који су били предуслови за учење, како смо их повезали и активирали претходна знања? 4.Да ли смо ратвијали и друге компетенције- знања из других предмета,	-Комуникација; -Дигитална компетенција; -Предузетништво и смисаоза иницијативу; -Компетенција за целоживотно учење; -Рад с подацима и информацијама; -Решавање проблема; -Сарадња; -Естетичка.	Наставник ликовне активности организује тако да се оне преплићу и повезују са осталим садржајима (посебно уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања, заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све активности ученика у процесу учења и поучавања. Корелација са другим предметима је могућа и то највише српски језик, музичка култура, историја и географија, биологија. Корелација представља повезаност садржаја наставног предмета ликовна култура са осталим областима васпитно-образовног рада у основној школи. Она је веома важна због
---	--	--	--	---

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- *Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- *Што већа индивидуализација наставе;
- *Сваког ученика треба третирати као јединствену личност која се развија, која се испољава у својој сложености кроз продукте стваралаштва, због чега критеријуми њиховог процењивања не могу бити само естетски.
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- *Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја се најбоље остварује када ученици раде на хамеру, зиду и слично.
- *Индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу.
- *Индивидуални планови за надарене ученике.
- *Индивидуализација и одмереност према узрасту. Наставник у васпитно-образовном раду поштује индивидуалност ученика и ученица. Такође шири и обочађује ликовни сензибилитет свих ученика уз обавезно уважавање индивидуалних специфичности. Не може се тражити од ученика више него што он може да постигне, већ се захтеви постављају тако да стимулишу његов напор у решавању проблема како би напредовао у развоју. Наставник уводи ученика у „зону наредног развоја,,. Битно је уважити чињеницу да је ликовни развој код свих ученика исти, али да је темпо и ниво њиховог личног развоја различит.
- *Слобода ликовног изражавања, Наставник подстиче слободни и креативни израз ученика без наметања готових шема и шаблона, али уз благо усмеравање и уважавање како природе ликовне уметности тако и индивидуалних специфичности сваког ученика.
- *Ваннаставне активности подразумевају додатни рад с посебно заинтересованим ученицима који је обогачен васпитно-образовним садржајима. Ликовне групе или секције формирају се у оквиру школе. Приступ оваквим групама треба да се омогући сваком ученику који показује иницијативу и заинтересованост, а не само талентованим појединцима према избору наставника.

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
1.МАШТА И КРЕАТИВНОСТ, СВЕСНО И НЕСВЕСНО	–ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјалеи прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе	–ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних	–ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. –ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће

		у раду. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. –ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	уметности. –ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. –ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. –ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. –ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. –ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.
2.ПОРУКА, ИДЕЈА	ТЕМА,	–ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. –ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже. –ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују	– ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција. –ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. –ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне	–ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. –ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику. –ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.

	уметничка занимања и производе/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова. –ЛИК.ОО.С.2.4. Самостални или у сарадњу са другима истражују културне ресурсе у локалној и широј заједници.	
3.ЛИКОВНИ РЕЦЕПТИ	–ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја. –ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама. –ЛИК.ОО.О.3.3. Разматрају избор средње школе и/или будућег занимања у односу на своја интересовања и способности изражавања техникама визуелних уметности.	–ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. –ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе. –ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију. –ЛИК.ОО.С.3.4. Активно и аргументовано предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама. –ЛИК.ОО.С.3.5. Самостално или у сарадњи са другима реализују једноставне ликовне пројекте који промовишу културу и уметност	визуелних –ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. –ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључеу културни и уметнички живот заједнице. –ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.

		локалне или шире заједнице.	
4.ПРОЈЕКТИ	–ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. –ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. –ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима. –ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама.	–ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. –ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. –ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. –ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. –ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	–ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. –ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. –ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

— ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивања

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе - своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Бројчано оцењивање успеха ученика из предмета обавља се на основу следећих критеријума:

- ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета у потпуности самостално испуњавање захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредним нивоима посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања, добија оцену одличан (5);
- ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета у потпуности, самостално, испуњавање захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредним нивоима посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања, добија оцену врло добар (4);
- ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета у потпуности, самостално испуњавање захтева који су утврђени на

основном и већем делу на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика, добија оцену добар (3);

- ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавање уз помоћ наставничких захтева који су утврђени у већ делу основног нивоа постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовања ученика, добија оцену довољан (2);

- ученик који не остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и ни уз помоћ наставника не испуњава захтеве који су утврђени на основном нивоу постигнућа, добија оцену недовољан (1).

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред	8. разред
Циљ наставног предмета	Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.
Годишњи фонд часова	34

Област /тема	Исходи	Садржаји	Време реализације	Начин остваривања програма /специфичности
ЧОВЕК И МУЗИКА	– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; (МУЗ.ОО.С.1.2.) –уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; (МУЗ.ОО.О.1.2) –препознаје националне игре у делима уметничке музике; (МУЗ.ОО.С.1.3.) –наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба;	Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац Импресионизам Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика. Импровизација (појам)	Септембар-јун	1)Упознавањем са културом романтизма развија се Естетичка компетенција. Ученици ће повезивати и анализирати настанак музике са историјским околностима. (МУЗ.ОО.С.1.2.) 2) Корелација са предметом Историја 3) Непосредно окружење – музички кабинет или посета позоришту - опера. 4) Гугл учионица – гледање филма о Штраусу.

	(МУЗ.ОО.С.1.3.) –разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; (МУЗ.ОО.О.1.2.) –идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; (МУЗ.ОО.Н.2.1.) –користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво (МУЗ.ОО.Н.1.4.)	Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић		
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	– препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; (МУЗ.ОО.О.1.3.) – опише начин добијања тона код дувачких инструмената; (МУЗ.ОО.О.1.3.) –препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; (МУЗ.ОО.С.2.3.) –објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба.	Септембар јун	- 1) Радом у пару и кроз самосталан рад, истраживањем допадања и недопадања, развијају се Естетичка, Дигитална и компетенција за сарадњу и комуникацију. 2) Корелација са предметом Историја. 3) Непосредно окружење – музички кабинет. 4) Гугл учioniца – додатни материјал: истражи инструменте New York Philharmonic Kidzone (nyphilkids.org)

	нота; извођачке и техничке могућности инструмената; (МУЗ.ОО.С.1.5.)			
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	–изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); (МУЗ.ОО.С.2.5.) –понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; (МУЗ.ОО.О.3.1.) –критички просуђује утицај музике на здравље; (МУЗ.ОО.С.3.3.)	Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.	Септембар јун	1)Сарадња и учење – кроз усвајање народне игре из Србије ученици усвајају нова знања и вештине, а кроз заједничку активност уче се међусобном поштовању, равноправности и сарадњи. (МУЗ.ОО.Н.1.3.) 2) Корелација са предметом Физичка култура (коло – децембар) 3) Непосредно окружење – фискултурна сала. 4) Гугл учионица – видео материјал https://youtu.be/p8kP5xU-Nok
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	–изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; (МУЗ.ОО.О.2.1. МУЗ.ОО.С.3.2) –користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; (МУЗ.ОО.С.2.7.) –комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на	Септембар јун	1) Комуникација и Естетичка компентенција. Ученик усменим путем износи своје мишљење, осећања и ставове о лику и делу Светог Саве. (МУЗ.ОО.О.3.3.) 2) Корелација са предметом Веронаука остварује се преко истог садржаја. Ученици ће говорити и слушати песме о Светом Сави – јануар. 3) Непосредно окружење – хол школе изложба слика и светосавска академија. 4) Гугл учионица – додатни материјал https://youtu.be/DdsDBmUnLt

	покретом; (МУЗ.ОО.С.2.6.) –примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању; (МУЗ.ОО.С.2.7.) –користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво (МУЗ.ОО.Н.1.4.)	другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.		Е
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	–учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката; (МУЗ.ОО.Н.1.4.) –користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво (МУЗ.ОО.С.2.7.)	Импровизација Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.	Септембар јун	1) Дигитална компетенција – ученици помоћу програма за записивање нота креирају и стварају ритам на задату мелодију. (МУЗ.ОО.Н.3.2.) 2) Корелација са предметом Информатика 3) Непосредно окружење – кабинет за информатику. 4) Гугл учионица – ученици шаљу аудио запис.

Критеријуми оцењивања – музичка култура

Оцењивање из предмета музичка култура обавља се полазећи од ученичких способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствено претходно постигнуће, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу. Ученик са изузетним способностима, који стиче образовање и васпитање на прилагођени и обогаћени начин применом индивидуалног

образовног плана, оцењује се на основу остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа, као и на основу ангажовања.

Ангажовање ученика обухвата: одговоран однос према раду, постављеним задацима, активно учествовање у настави, сарадња са другима и исказано интересовање и мотивација за учење и напредовање.

Оцена одличан 5

Ученик веома успешно савладава теоријско знање, показује висок степен ангажовања на часу, самостално излаже своје ставове кроз дискусије, примењује и повезује знање стечено на часу кроз савремене и актуелне теме у савременој музици и уметности.

Оцена врло добар 4

Ученик је у великој мери успео да савлада градиво, показује висок степен ангажовања на часу, сам доноси закључке и повезује знање са животним темама, уз минималну помоћ наставника.

Оцена добар 3

Ученик у довољној мери савладава теоријско знање, показује средњи степен ангажовања на часу, уз помоћ наставника повезује стечено знање са животним темама.

Оцена довољан 2

Ученик остварује минималан напредак у савладавању теоријског знања, показује низак степен ангажовања на часу, уз помоћ наставника доноси закључке и повезује градиво.

Оцена недовољан 1

Ученик не показује ангажовање на часу, нити жељу да уз помоћ наставника напредује.

Музицирање

Оцењује се у складу са могућностима ученика и ангажовањем. У оцену улази више музичких елемената – осећај за ритам, свирање на неком од инструмената Орфовог инструментаријума, тактирање, извођење песама самостално/у групи, муз. писменост.

Оцена одличан 5

Ученик самостално изводи песму (певањем или свирањем), са свим елементима музичке изражајности, способан је да анализира песму (текст, мелодију) и образлаже своја запажања, слушно уме да препозна одређене примере муз. литературе, показује висок степен ангажовања и има жељу да напредује.

Оцена врло добар 4

Ученик самостално изводи песму, са одређеним елементима муз. изражајности, уз минималну помоћ наставника анализира песму, слушно препознаје већину муз. примера, има жељу да напредује.

Оцена добар 3

Ученик је у стању да изведе одређене делове песама, уз помоћ наставника анализира песму и препознаје ритам, слушно препознаје по једине композиције, познаје елементе муз. писмености, али их не повезује правилно, нема жељу да напредује.

Оцена довољан 2

Ученик искључиво уз помоћ наставника изводи и анализира одређене делове песме, има минимално знање везано за основне елементе муз. изражајности и писмености, слушно уз помоћ наставника препознаје одређени инструмент у композицији, не труди се и нема жељу да напредује.

Оцена недовољан 1

Ученик није у стању ни уз помоћ наставника да изведе одређене делове песме, не познаје основне елементе муз. изражајности и писмености, не труди се и нема жељу да напредује.

Активност на часу

Активност ученика се прати током целе школске године: труд, залагање, интересовање, ангажовање на часу, учествовање у дискусијама, напредак, постигнуће. У оцену улази рад из свеске, тимски рад на пројектима/презентацијама, музичко изражавање ученика, начин излагања на задату тему.

Назив предмета: ИСТОРИЈА

Разред: 8. разред

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Ученици учењем историје: стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове; оспособљавају се да ефикасно и одговорно комуницирају о историјским и другим темама у различитим ситуацијама школског и ваншколског окружења; развијају основне аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава историје омогућава ученицима: овладавање основним научним принципима у истраживању и њиховој даљој примени у различитим ситуацијама, као и да, посредством специфичних историјских знања и вештина, комуникације на матерњем, али и употребом страних језика, пре свега у претраживању извора и информација на интернету, развијају лични и групне идентитете (национални, државни, европски). Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Учење историје: омогућава упознавање са историјским и савременим променама и изградњу историјске свести утемељене у резултатима историјске науке; подстиче изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, исказивање иницијативе и проактивног приступа у унапређивању интеркултуралног дијалога и сарадње, одговорног односа према разноврсној културно- историјској баштини, као и толерантности према другачијим ставовима и погледима на свет.	
Кључни појмови садржаја предмета:	историјски извори, историјски периоди, архив, музеј, савремено доба, други светски рат, гето, холокауст, геноцид, аушвиц, јасеновац, људска права, расизам, антисемитизам, антифашизам, хладни рат, блоковска подела, несврстани, оун; деколонизација, људска и мањинска права, атомска енергија, глобализација, сфрј, једнопартијски систем, република србија, транзиција, тероризам, дигитална револуција, популарна култура, миграције, нато бомбардовање, операције олуја и бљесак, дејтонски споразум, косово и метохија, 1991-1995, 1999, 2004, 2008, 2006	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
Основи проучавања пр ошлости	-Ученици класификују историјске изворе и описују њихову улогу у реконструкцији прошлости; -Именују историјске периоде и уређују их према хронолошком редоследу; -Користе основне појмове из историје цивилизације: век, историја, историјски периоди, Стари век, Средњи век, Нови век, Савремено доба хронолошке границе периода	Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио-визуелни, усмена сведочанства, дигитални)	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: уџбеника, илустрација, шема, графикана Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима савременог доба, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету из савременог доба... Проналажење примера извора за период Савременог доба од стране ученика Коришћење е-уџбеника, тестови, видео записи са питањима и др.	Компетенција за учење; Дигитална компетенција; - Рад са подацима и информацијама -Комуникација	
Европа, свет и	Ученик:	Последице Великог	Користити	Одговорно	Грађанско

српски народ у југословенској држави у периоду између два рата	-Користи основне историјске појмове (наведене у садржају теме) - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту (наведене у садржају теме) -Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени)-на пример: грб, химна и застави Краљевине СХС; ознаке фашизма, нацизма и др. - Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи -Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност -Изражава своје ставове на аргументован начин - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и	рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједиња, међународно признање и границе). Политичке и друштвено економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај економске прилике; култура, улога двора; национално и верско	методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: српским језиком (Дучић, Нушић) географија (Европа, Света, Југославије), веро наука, ликовно (споменичко наслеђе међуратног периода, Дали, Пикасо, М.П. Барили), музичко (Химна Југославије), грађанско (људска права, тоталитарне	учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Компетенција за учење; Комуникација Естетичка компетенција	васпитање: Разумевање утицаја друштвених и историјских процеса на положај појединца Српски језик: Повезивање културно-историјског значаја књижевног стваралаштва са историјским процесима Техника и технологија: Разумевање значаја технолошког развоја и његовог утицаја на историјски развој у савременом добу
--	--	---	--	--	--

	процеса на конкретним примерима: крај Првог светског рата и Версајски мир, јачање тоталитаризма - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у савременом добу: Европе пре и након Првог светског рата, Русија-СССР - Препознаје основне карактеристике различитих идеологија: фашизам, нацизам, диктатура, тоталитаризам. - Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера - Уочава пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора - Анализира и процењује ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја	питање). Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић, Барили, Иван Мештровић	идеологије) кроз интегративну наставу и тематско повезивање. Стално коришћење историјске карте. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура (Друштво народа, тоталитарне идеологије), илустрација (плакати), ППТ, видео записи (убиство краља Александра у Марсеју и др.), квиз на кахуу и др. Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернет		
--	--	--	--	--	--

	-Упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом свету -Употреби податке из табеле у једноставном истраживању -Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у савременом добу -Анализирајући дате примере уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу: филм, покретна трака, пеницилин -Идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и		страница, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Хибридна настава Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахутидр.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје: 29. октобра ослобођење Ужица у Првом светском рату, 9. октобар-чесма на Поповој води посвећена смрти краља Александра Обележавање		
--	---	--	--	--	--

	савременом контексту -Уочи елементе континуитета и дисконтинуитета срп ске државности -Наведе примере како су идеје о родној верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;		победе Србије у Првом светском рату-11. новембар		
Други светски рат	Ученик: -Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примери ма: Први и Други светски рат, војно политички савези, Дража-Тито -Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском на основу датих примера : покрети отпора у Југославији - Користи основне историјске појмове (наведени у садржају теме) -На карти показује места где су се	Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зарађене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања, ратна свакодневица; страдањ е цивила и ратни злочини; крај рата и победа Антифашистичке коали ције. Југославија и српски народ у рату-улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак,	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија (фронтови, битке: Свет, Европа, Југославија), ликовно (карикат уре, плакати) и грађанско васпитање (људска права, савези), кроз	Сарадња; Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Дигитална компетенција; Компетенција за учење;	Грађанско васпитање: Разумевање утицаја друштвених и историјских процеса на положај појединца Српски језик: Повезивање културно- историјског значаја књижевног стваралаштва са историјским процесима Техника и технологија: Разумевање значаја

1)	десили одређени догађаји (развој војних операција у Европи, Равна Гора, Техеран) - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена (војне операције у Др. св. рату) - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту (наведене у садржају теме) - Самостално или у групи реализује једноставне задатке - Препознаје основне карактеристике различитих идеологија а Пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у рату: Јевреји, Срби у НДХ, Роми, Руси и др. - Уочава пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима	антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата-људски и материјални губици; Демографске и друштвене промене, миграције, уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине, стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз Тито, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.	интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура (односи између великих сила), илустрација (плакати), питања, филмова (нпр. Дечак у пругастој пиџами, Дара из Јасеновца и др.), ППТ, шеме и табеле Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа,	технолошког развоја и његовог утицаја на историјски развој у савременом добу
----	---	--	--	---

	историјских извора - Анализира и процењује ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом свету: нестанак многих монархија, поларизација света, развој оружја... - Употреби податке из графичких организатора у једноставном истраживању - Повезује визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни)- четници, партизани, исповести, слике потерница геноцид, Холокауст, логори и		кратких излагања Хибридна настава: Коришћење е-уџбеника: и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахутидр.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје Обележавање места великих страдања српског и других народа у Другом светском рату (21. октобар, 27. јануар, 22. април...и др.) Филмови: Дара из Јасеновца, Дечак у пругастој пиџами, Операција а Халијард...		
--	--	--	---	--	--

и	др. -Уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима -Објасни значење појмова геноцид и Холокауст -Препозна пропаганду, стереотипе, идеолошку позицију историјском извору иформулише став који се супротставља манипулацији - Идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта -Повезују културно-историјску баштину са историјским и савременим контекстом иучествујуу организовању и спровођењу активности усмерених на развој културе сећања, уз				
---	---	--	--	--	--

	поштовање традиције и културног идентитета различитих заједница				
Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата	Ученик: -Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима -Користи основне историјске појмове (дати у садржају теме) -Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту (дати у садржају теме) -Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у Савременом добу -Анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја -Уочава утицај	Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације- покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијск и систем, однос власти према политичким противницима, међуна родни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несвр	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија (ОУН, ЕУ, блоковска подела, несврстани, СФРЈ, Србија), ликовно (плакати, карикатуре) и музичко васпитање (Елвис Присли, Битлси), верска настава, грађанско васпитање (антиратни и антирасни покрети, демократија), српски језик (Иво	Дигитална компетенција; Естетичка компетенција; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Компетенција за учење	Грађанско васпитање: Разумевање утицаја друштвених и историјских процеса на положај појединца Српски језик: Повезивање културно-историјског значаја књижевног стваралаштва са историјским процесима Техника и технологија: Разумевање значаја технолошког развоја и његовог утицаја на историјски развој у савременом

историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву: односи између великих сила, позиција Србије и Југославије -Пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности -Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у савременом добу -Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву: међународне кризе, Хладни рат - Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом: карикатуре Хладног рата, Черчиллов говор у Фултону -Презентује самостално, или у групи , резултате	таност, свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Голда Меир, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мендела, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.	Андрић) кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, филмова (Европске интеграције, ратна жаришта и др.), ППТ, шеме, табеле.. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника и других платформи ради	добу
---	--	---	------

	једноставног истраживања заснова ног на коришћењу одабраних историјск их извора и литературе користећи ИКТ -Анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио- визуелног материјала: Голи оток, Слет-штафета; - Препозна на примерима из савремене историје важност поштовања људских права - Препозна пропаганду, стереотипе, идеолошку позицију у историјском извору формулише став који се супротставља манипулацији		постављања: записа у свесци, тестова (кахутидр.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације К оришћење ресурса локалне историје: Титов споменик, Кадина ача		
Европа, свет и српска држава и народ у савременим пр оцесима	Ученик: -Доводи у везу узроке и последиче историјск их догађаја, појава и процеса на конкретним примерима: распад Југославије, Бомбард овање Србије	Свет после Хладног рата –пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД,	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне техни ке/методе и облике рада	Дигитална компетенција; Естетичка компетенција; Комуниикација; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима	Грађанско васпитање: Разумевање утицаја друштвених и историјских процеса на положај појединца Српски језик:

	-Користи основне историјске појмове - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту: Путин, Милошевић, Ђинђић -Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у Савременом добу -Анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности - Препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва -Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у савременом добу:	локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају XX и на почетку XXI века-криза СФРЈ 80-их година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО	Корелација са и сродним предметима: географија (пад Берлинског зида, ЕУ, Распад СФРЈ, Србија), ликовно (плакати, карикатуре), грађанско васпитање (тероризам), биологија (еколошки покрети), информатика (интернет, Четврта индустријска револуција, мобилна телефонија, апликације) кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста	и информацијама; Компетенција за учење;	Повезивање културно-историјског значаја књижевног стваралаштва са историјским процесима Техника и технологија: Разумевање значаја технолошког развоја и његовог утицаја на историјски развој у савременом добу
--	--	---	---	--	--

распадање Југославије, рушење Берлинског зида, ширење ЕУ - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву -Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом -Презентује самостално, или у групи, резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе користећи ИКТ - Препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и републици Србији -Изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла	агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000.године, република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања ЕУ, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница	дидактичког материјала: карикатура, илустрација, филмова (НАТО агресија 1999, Распад СФРЈ и др.), ППТ, шеме, табеле.. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панорама, кратких записа, кратких излагања Хибридна настава: Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахутидр.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације		
--	--	--	--	--

7.	и сазнајних вредности -Анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног материјала -Препозна пропаганду, стереотипе, идеолошку позицију у историјском извору формулише став који се супротставља манипулацији -Наведе примере како суидејео родној верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;		евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје: споменик жртвама бомбардовања код цркве Филм: Олуја		
Систематизација	Ученици: -Користе основне појмове из историје цивилизације у излагању историјске наративе у образовном контексту; - Показују историјски простор на историјској карти; -Представљају	Завршно тестирање, Уџбеник, свеска, литература, интернет историјска карта, личности, догађаји...	Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања историјско-географских појмова, кроз испитивање на	Рад са подацима и информацијама, Комуникација	

	результате истраживања усмено, писано у различитим симболичким модалитетима		карти Коришћење е удбеника, Гугл платформе, кахут квиза и др		
--	---	--	--	--	--

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
Основи проучавања прошлости	–ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. – ИСТ.ОО.О.1.3. Наводе историјске периоде према хронолошком редоследу. –ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости.	ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају (музеј, архив, библиотека,место постанка)	

Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два рата	–ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу.	–ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. –ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научно технолошке и уметничке појаве у националној и општој историји. – ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. –ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. –ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија	–ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире. –ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. –ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе-Први светски рат, Марсељски атентат
Други светски рат	–ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор	–ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. –ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и	–ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје.

	одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу.	опште историје. –ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научно технолошке и уметничке појаве у националној и општој историји. –ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. –ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. –ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија	–ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их упрецизне хронолошке и/или просторне оквири. –ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. –ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе – 21. октобар; 22. април – Дан сећања на жртве геноцида
Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата	–ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на	–ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. –ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научно технолошке и уметничке појаве у националној и општој историји.	–ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их упрецизне хронолошке и/или просторне оквири. –ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја,

	примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу.	–ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. –ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. –ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија ИСТ.ОО.С.3.3. Илуструју, на примерима из прошлости и садашњости, последице различитих врста манипулације на појединца, групе и друштво	процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља.
Европа, свет и српска држава и народ у савременим процесима	–ИСТ.ОО.О.1.2. Користе основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације у излагању историјске наративе, у дискусији, дијалогу или дебати о историјским темама уз уважавање мишљења саговорника. –ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају	–ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. –ИСТ.ОО.С.3.2. Дискутују или дебатују у различитим окружењима* о историјским и савременим темама уз уважавање разлика у становиштима и мишљењима других. –ИСТ.ОО.С.3.3. Илуструју, на примерима из прошлости и садашњости, последице различитих врста манипулације на појединца, групе и друштво. –ИСТ.ОО.С.3.7. Учествоју у организовању и спровођењу	–ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе -5. август Олуја, 24. март-почетак бомбардовања

	на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу. –ИСТ.ОО.О.3.8. Учествоју у активностима посвећеним очувању културно-историјске баштине у свом окружењу.	заједничких активности у вези са културом сећања и залажу се за равноправност различитих заједница, њихових традиција и културног идентитета.	
Систематизација	–ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. –ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личност		–ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире.

III. период или век и рачунају временску удаљеност између догађаја.	одговарајући историјски и описују укључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују укључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. –ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје		
---	---	--	--

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

ШТА ПРАТИМО

Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета и ангажовање ученика у настави. Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине и извођење радних задатака и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у задацима, одговоран однос према раду, постављеним настави, сарадњу са другима.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама;
- лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
- показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања

Оцену врло добар (4) добија ученик који:

- 1)у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;
- 2)самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- 3)решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
- 4)показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања

Оцену добар (3) добија ученик који:

- 2)у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама;
- 3)у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
- 4) већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;
- 5)у довољној мери критички расуђује;
- 6)показује делимични степен активности и ангажовања

Оцену довољан (2) добија ученик који:

- у знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
- у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
- у понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;
- у показује мањи степен активности и ангажовања

Недовољан (1) добија ученик који:

- знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;
- и не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује; не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање

ПОСТУПАК И ИСТРУМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА

- Формативно оцењивање:

Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника

и Усмено одговарање

и Редовност доношења домаћих задатака

и Олајн квизови и остли дигитални задаци

и Прегледање свески

и Писане провере

и Ученици дају самопроцену оцено

и Израда разних пројектних задатака: презентација, ленти времена, паное, есеја, излагања и др.

и Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)

и Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)

-Сналажење на карти

е Вођење евиденције од стране наставника о:

- Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима)
- Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти)
- Учешћу на такмичењима
- Посета културно-историјским институцијама и догађајима
- Несебичном пружању помоћи другим ученицима
- Израда панора, ППТ, различитих врста излагања

Предмет: ГЕОГРАФИЈА

Разред: осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, друштвени географским, насеобинским, политичко географским, економско географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма	
Кључни појмови садржаја предмета:	Географски положај, границе и величина територије Србије, физичко-географске одлике Србије, друштвено-географске одлике Србије, природна и културна баштина Србије, географија завичаја, Срби у региону и дијаспори	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
1.ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	– одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; – анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије;	Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. Географски положај Србије. Историјско-географски развој Србије. Симболи Србије. Границе и проблеми пограничних крајева	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, тематске карте, презентације. Коришћење видео записи са питањима.	Компетенција за учење; Рад са подацима информацијама Естетичка компетенција; Дигитална компетенција Комуникација	Историја, биологија
2.ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ	опише узроке и последице геотектонских	Геотектонски процеси на територији Србије.	Користити методе/технике и облике рада, које	Компетенција за учење; Рад са подацима	Историја, биологија

СРБИЈЕ	процеса на територији Србије; –класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; – анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; –наводи начине коришћења вода Србије; – препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; –доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;	Сеизмизам Србије. Тектонски облици рељефа. Падински процеси и рељеф настао деловањем воде. Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека. Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека. Климатски фактори и елементи. Климатске области у Србији. Подземне воде Србије. Реке Србије. Језера Србије. Заштита вода и заштита од вода. Земљишта Србије. Распрострањеност биљног и животињског света.	активирају ученике и у информацијама којима су самосталнији Естетичка и раду: ППТ, видео компетенција; материјали, пројектна Дигитална настава Обезбеђивање компетенција корелације са сродним Комуникација предметима. Стално коришћење географске картеКомбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, ППТ, питања, квиз.. Постављање ученика у различитеситуације евалуације и самоевалуације.		
----------------------	---	---	--	--	--

3.ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE OДЛИКЕ СРБИЈЕ	– објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције; – изводи закључке о утицају популационе динамике на структуру становништва у нашој земљи; – изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; – уз помоћ карте	Кретање броја становника и њихов просторни размештај. Природно кретање. Миграциони процеси. Структуре становништва. Демографски проблеми и популациона политика. Прва насеља у Србији. Село и рурални процеси. Градови. Урбанизација и проблеми урбаног развоја. Београд. Природни ресурси и привредни развој. Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално коришћење географске карте и географског атласа и неме карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: питања, ППТ, видео-записа..е уџбеника Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације.	Компетенција за учење; биологија Рад са подацима информацијама Естетичка компетенција; Дигитална компетенција Комуникација	Историја, Рад са

	Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; – препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;	географски простор. Саобраћај и географски простор. Туризам и трговина. Делатности кварталног сектора.			
* ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	– процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;	Природна баштина Србије. Културна баштина Србије. Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Стално	Компетенција за Историја, биологија учење; Рад са подацима информацијама Естетичка компетенција; Дигитална компетенција Комуникација	

			коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: питања, ППТ, видео-записа.. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, презентација, кратких записа, кратких излагања Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације		
5. ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	–учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; –анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује	Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике. Друштвене карактеристике.	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Пројектни задатак Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста	Компетенција за учење; Рад са подацима информацијама Естетичка компетенција; Дигитална компетенција Комуникација	Историја, биологија

			дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија...			
6.СРБИ РЕГИОНУ ДИЈАСПОРИ	У –објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.	И	Срби у Црној Гори. Срби у БиХ Република Српска. Срби у Хрватској. Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: Стално коришћење географске карте и атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија...	Компетенција за учење; Рад са подацима информацијама Естетичка компетенција; Дигитална компетенција Комуникација	Историја, биологија

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја-
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
1.ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). – ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата. – ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогених објеката у простору и на географској карти. –ГЕО.ОО.О.2.5. Препознају и читају математичке, географске и допунске елементе карте. – ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ	ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде.	– ГЕО.ОО.Н.1.3. Повезују процесе у Земљиним сферама са развојем и функционисањем друштва у репрезентативним регијама Србије, Европе и света

	апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај. – ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.		
2.ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	–ГЕО.ОО.О.1.9. Упореджују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.1.10. Повезују објекте геонаслеђа и геодиверзитета са географским процесима којима они настају у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.2.2. Очитавају вредности температуре ваздуха, ваздушног притиска и количине падавина помоћу аналогних и дигиталних мерних инструмената. – ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикана, табела и тематских карата.	–ГЕО.ОО.С.1.5. Анализирају просторну и временску дистрибуцију природних непогода у Србији и свету. ГЕО.ОО.С.1.9. Идентификују узроке загађивања и предлажу мере заштите воде, ваздуха и земљишта у својој локалној средини, Србији и свету. – ГЕО.ОО.С.1.10. Аргументују своје мишљење о примењеним мерама заштите природе у Србији и свету. ГЕО.ОО.С.2.4. Изводе закључке о метеоролошким појавама на основу резултата мерења климатских елемената у географској средини. – ГЕО.ОО.С.2.8. Изводе закључке о географским појавама на основу	– ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету. – ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.

	– ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогених објеката у простору и на географској карти. –ГЕО.ОО.О.2.5. Препознају и читају математичке, географске и допунске елементе карте. – ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај. – ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазеосновне географске објекте у расположивим географским базама података.	посматрања елемената географске средине	
3.ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	–ГЕО.ОО.О.1.9. Упоредјују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикана, табела и тематских карата	–ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде. –ГЕО.ОО.С.2.5. Израчунавају вредности основних демографских показатеља (стопе наталитета, морталитета,	ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развојапривредеи процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света. – ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и

		природног прираштаја, имиграције, емиграције, миграционог салда, укупне промене броја становника и густине насељености) на основу готових статистичких података. ГЕО.ОО.С.3.2. Заступају друштвено прихватљиве ставове (поштовање различитости, толеранција, итд.) у анализи географских феномена.	друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.
4.ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	– ГЕО.ОО.О.1.10. Повезују објекте геонаслеђа и геодиверзитета са географским процесима којима они настају у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.1.11. Разликују категорије заштићених природних и културних добара и наводе примере у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогених објеката у простору и на географској карти.	ГЕО.ОО.С.1.10. Аргументују своје мишљење о примењеним мерама заштите природе у Србији и свету	– ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету.
5.ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	– ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. – ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона,	– ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде.	– ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету.

	табела и тематских карата. – ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогених објеката у простору и на географској карти. ГЕО.ОО.О.3.1. На личном примеру показују еколошки одговорно понашање (правилно одлагање отпада, рециклажа, учешће у активностима уређења околине). –ГЕО.ОО.О.3.2. Конструктивно учествују у раду групе за потребе проучавања географских карактеристика локалне заједнице. –ГЕО.ОО.О.3.3. Презентују породичне артефакте у циљу објашњавања географско-историјског контекста у коме су они настали (порекло породице и њихове миграције).	ГЕО.ОО.С.1.9. Идентификују узроке загађивања и предлажу мере заштите воде, ваздуха и земљишта у својој локалној средини, Србији и свету. –ГЕО.ОО.С.1.10. Аргументују своје мишљење о примењеним мерама заштите природе у Србији и свету. –ГЕО.ОО.С.2.9. Конструирају једноставније моделе управљања отпадом у својој локалној средини у циљу смањења употребе ресурса, а повећања рециклаже већ коришћених. –ГЕО.ОО.С.3.1. Прикупљају и анализирају информације о стању животне средине и активно се укључују у уређење простора свог насеља. –ГЕО.ОО.С.3.3. Анализирају географске специфичности свога краја у циљу идентификовања потенцијалних занимања. ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања	ГЕО.ОО.Н.2.2. Осмишљавају климатолошки пројекат у локалној средини који укључује постављање истраживачких питања, избор метода, техника и ресурса (мерни инструменти и извори података), периода мерења, обраду података и извођење и презентацију закључака.
6.СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ	ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији – ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају		

	податке са графикана, табела и тематских карата		
--	--	--	--

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Критеријуми оцењивања ученика за предмет

Географија

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Ученик се из предмета Географија оцењује најмање два пута у полугодишту у петом разреду, а четири пута у полугодишту у шестом, седмом и осмом разреду.

Утоку полугодишта ученици се оцењују на три начина: 1) усмено 2) писмено 3) на основу активности на часу. Ученик може бити оцењен током сваког дела часа и на свим типовима часа. Оцена је јавна са образложењем и препоруком за даљи рад. Оцена се бележи у педагошку свеску и уноси у дневник.

Оцене на писменим задацима, изражена у процентима:

86-100% одличан (5)

70– 85%врло добар (4)

50– 69%добар (3)

30– 49%довољан (2)

0– 29%недовољан (1)

Иницијало проћењивање- обавља се на почетку школске године, у првој или другој недељи. Наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме, која су од значаја за предмет. Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Писмена провера постигнућа ученика- обавља се у току оба полугодишта. Ученик ће имати најмање једну оцену (у полугодишту) на контролном задатку дужем од 15 минута. Оцене су јавне, ученик има увид у свој рад. Тестови дужи од 15 минута су најављени, оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере. Реализује се на крају наставне области, а према плану предметног наставника.

Провера картографске писмености се остварује усменим и писменим путем–представљање географских објеката на немој карти.

Усмена провера постигнућа ученика- обавља се у току оба полугодишта. Најмање једна оцена треба да буде на основу усмене провере постигнућа ученика.

Активност на часу- активност ученика прати се и вреднује континуирано током наставног процеса.

Елементи формативног оцењивања чине : усмени одговори, ангажовање, степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, домаћи задаци, садржај школске свеске, коришћење атласа на часу, успешност у групном раду, практичан рад, излагања и представљања изложби радова, презентација, резултата истраживања, паноа, цртежа, у складу са програмом географије, домаћи задаци, однос према раду, писање есеја, учешћа у дебати и дискусији, сарадња у тиму, комуникација у тиму, показивање иницијативе, заинтересованост, као и учешће на општинском, окружном или републичком такмичењу и учешће на националним и међународним такмичењима.

Критеријуми оцењивања у настави географије

Ученик се оцењује бројчано на основу остварености исхода, самосталности и ангажовања ученика: Оцену одличан (5) добија :

Ученик који у потпуности усвојио основна, проширена и продубљена знања, умења и вештине, уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, самостално закључује, критички расуђује, самостално проналази појмове на географској карти. Оцену врло добар (4) добија:

Ученик који у потпуности усвојио основна знања, умења и вештине и више од половине проширених и продубљених знања, уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, уз малу помоћ наставника долази до закључка, критички расуђује, самостално проналази појмове на географској карти.

Оцену добар (3) добија:

Ученик који је у целини усвојио основна знања, умења и вештине, и половину проширених знања, умења и вештина, а према програму предмета, да уз помоћ наставника схвати значење научених садржаја, објашњења и да их повезује, уз помоћ наставника уочава битно, уз помоћ наставника проналази битне појмове на географској карти.

Оцену довољан (2) добија:

Ученик који је усвојио основна знања, умења и вештине, према програму предмета, ученик испољава потешкоће у анализи чињеница, података, њиховом уопштавању и закључивању, има тешкоћа у усменом и писменом изражавању, не сналази се у новим ситуацијама, уз велику помоћ наставника проналази основне појмове на карти.

Оцену недовољан (1) добија:

Ученик који ни уз помоћ наставника није савладао основно знање, умење и вештине. **Критеријуми за бројчане оцене ученика. Пети разред**

Одличан (5)- ученик објашњава појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу; зна димензије Земље, анализира и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања; објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, самостално се сналази на географској карти, лако логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује, показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)- ученик разуме појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу; зна димензије Земље – објашњава последице Земљиног облика и њених кретања, разуме физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и познаје мере за његову заштиту, обнову и унапређивање, у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3)- ученик класификује небеска тела и описује појаве, процесе и њихове односе у Сунчевом систему разликује и објашњава географске чињенице- објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери), у довољној мери показује употребу информација у новим ситуацијама; у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и

ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2) - ученик именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред, описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања, именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не препознаје основне географске објекте, појаве, процесе и односе. Не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

Шести разред:

Одличан (5)- ученик у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, лако логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује, показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. Доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница- објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте; објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља, објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности, вреднује алтернативе за одрживи развој усвојој локалној средини, Србији, Европи и свету, представља процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света; објашњава географске везе и законитости у Европи и уме да издвоји географске регије.

Врло добар (4)- ученик у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и

– знатној мери критички расуђује. Разуме просторне (топографске) и каузалне везе географских чињеница- објеката, појава, процеса и углавном самостално доноси закључке о њиховом односу на основу анализе географске карте; описује утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља, познаје утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности, разуме алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету, описује процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света, углавном се самостално сналази на географској карти; познаје географске везе и законитости у Европи и уме да издвоји географске регије, илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.

Добар (3)- ученик у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе. Одређује стране света у простору и на географској карти, одређује положај места и тачака на географској карти, препознаје и објашњава географске чињенице- објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом; приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболима), графиком, табелом и схемом; разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре

становништва, именује међународне организације у свету; описује природне и друштвене одлике Европе и наводи њене географске регије.

Довољан (2)– ученик разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања, наводи и описује начине представљања Земљине површине, препознаје и чита географске и допунске елементе карте; познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред, дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране; препознаје основне природне и друштвене одлике Европе; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)– ученик не познаје основне појмове из картографије, области друштвене географије и регионалне географије Европе; знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем и ангажовањем као ни интересовање за учешће у активностима.

Седми разред

Одличан (5)– ученик објашњава географске везе и законитости у Европи и на ваневропским континентима; издваја и објашњава географске регије, препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама, доводи у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава, самостално се сналази на географској карти, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, лако логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)– ученик разуме географске везе и законитости у Европи и на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије, углавном се самостално служи географском картом, у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и одабраним државама, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3)– ученик описује природне и друштвене одлике континента и наводи њихове географске регије; у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, делимично је самосталан у сналажењу на географској карти, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2)– ученик који именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не познаје основне појмове из регионалне географије Европе и ваневропских континената. Знања ко ја је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем и ангажовањем као ни интересовање за учешће у активностима.

Осми разред

Одличан (5)- ученик анализира и објашњава географске везе и законитости у нашој земљи и издваја и пореди географске регије, самостално се сналази на географској карти, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља Србије, логички повезује чињенице и појмове; објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности у нашој земљи, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)- ученик објашњава природне и друштвене одлике наше државе и описује географске везе и законитости у нашој земљи и издваја географске регије, углавном се самостално сналази на географској карти, углавном самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3) ученик описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи и описује њене географске регије у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, делимично је самосталан у сналажењу на географској карти, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2)- ученик препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе, знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, није самосталан у сналажењу на карти, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не познаје основне појмове из регионалне географије Србије, њена природна и друштвена обележја; знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање

Предмет: ФИЗИКА

Разред: ОСМИ

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основанаучног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Осцилаторно и таласно кретање, светлосне појаве, електрично поље и наелектреисања, електрична струја, магнетно поље електричне струје, елементи атомске и нуклеарне физике.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ОСЦИЛАТОРНО ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	–повезује физичке величине које описују осцилације таласе; –описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука наводи примере примене ултразвука;	Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласнокретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук.	На почетку школске године потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика и провера нивоа постигнућа ученика и степен остварености образовних исхода из предходних разреда. Континуирано проверавање и вредновањ	1. дигитална, са подацима, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 5. комуникациј, 6. компетенција за учење, 7. одговоран однос околина,	Математика хемија, географија, биологија

	-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;	Карактеристике звука и звучна резонанција. Демонстрациони огледи. Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова(ксилофон,различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка,канап и двепластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када).Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом) Лабораторијска вежба 1.Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи 2.Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна	компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.	8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	– анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала,	Карактеристике светлости. Правoliniјско простирање светлости(сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкцијаликова	При упознавању нових појмова и формулисању закона водите се поступности у раду (од једноставног ка сложеном). Очигледност при излагању наставних	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема,	

— — даљине сабирног сочива.	сочива) и користи лупу и микроскоп; – демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; –примењује Оптички инструменти. Лупа и микроскоп. превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;	предмета.Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања изакон преламања светлости. Тотална рефлексација.Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положајаликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп. Демонстрациони огледи. Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично уроњен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње).Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламањесветлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа,геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водомкао сочиво). Лупа и микроскоп. Лабораторијске вежбе Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала. Одређивање жижне	садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем ситуација; — лабораторијски м вежбама; -домаћим задацима; -коришћењем других начинарадакоји доприносе бољем разумевању садржаја теме(пројекти, допунска настава, додатни рад...); -систематским праћењем рада сваког ученика; — решавање рачунских задатака и то кроз три
--	--	---	--

- сарадња,
5. комуникација ,

6. компетенција за учење,

7. одговоран однос околина,

8. одговоран
однос према здрављу,

9. естетичка компетенција

Математика хемија,
географија, биологија

			етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.		
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	-демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; –прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајамно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери. Демонстрациони огледи. Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у ричиновом уљу и јаким електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана.	–Поступност (од једноставног ка сложену) при упознавању нових појмова и формулисању закона. –Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). –Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 5. комуникација, 6. компетенција за учење, 7. одговоран однос околина, 8. одговоран однос према здрављу, 9. естетичка компетенција	Математика хемија, географија, биологија

			5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вршњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика. Да би се циљеви и исходи наставе и учења физике остварили у целини, неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса. Имајући у виду да сваки од наведених облика наставе има своје специфичности у процесу остваривања, то су и методска упутства прилагођена овим специфичностима.		
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	–објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична	1.Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. 2.Очигледност при излагању наставних	1. дигитална, са 2.рад подацима, 3.решавање проблема,	Математика хемија, географија, биологија

металних проводника на основу њихових карактеристика; –наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; –познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички; –описује ефекте који се	отпорност проводника. Проводници и изолатори.Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје.Цул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника.Електрична струја у течностима и гасовима.Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји). Демонстрациони огледи. Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пражњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора. Лабораторијске вежбе 1. Зависност електричне струје од напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности).	садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). 3.Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. 4.Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; -решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем ситуација; - лабораторијски м вежбама; -домаћим задацима; -коришћењем других начинарадакоји доприносе бољем разумевању садржаја теме(пројекти, допунска настава, додатни рад...); -систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских	- сарадња, 5.комуникација , 6.компетенција за учење, 7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	
---	---	--	---	--

	испољавају при протицању електричне струје; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области	2. Одређивање електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и волтметра.	задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.		
МАГНЕТНО ПОЉЕ	–описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора; –објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; –користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. Демонстрациони огледи. Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед. Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја.	1.Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. 2.Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). 3.Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. 4.Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;	1. дигитална, 2.рад са подацима, 3.решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација , 6.компетенција за учење, 7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	Математика хемија, географија, биологија

	природи; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;		- решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем ситуација; и лабораторијским вежбама; -домаћим задацима; -коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме(пројекти, допунска настава, додатни рад...); -систематским праћењем рада сваког ученика; -решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.		
ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	–упозна се са појмом атоме структуре честица, схвати деловање сила унутар језгра атома и појма нуклеарне енергије: -разуме појам процеса фисије и фузије. -решава квалитативне,	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног	При упознавању нових појмова и формулисању закона води се поступности и раду (од једноставног ка сложене). Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 5. комуникација , 6. компетенција за учење,	Математика хемија, географија, биологија

	квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области; решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;	зрачења. Демонстрациони оглед. Детекција присуства радиоактивног зрачења. (школски Гајгер-Милеров бројач)	могуће је користити и видео симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; -решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем ситуација; -лабораторијским вежбама; -домаћим задацима; -коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); -систематским праћењем рада сваког ученика; -решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.	7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	
--	---	--	---	---	--

ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	–објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; –опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; –разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене. -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож...) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)	Континуирано проверавање и вредновањ компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.	1. дигитална, са подацима, 2. рад 3. решавање проблема, 4. сарадња, 5. комуникација, 6. компетенција за учење, 7. одговоран однос околина, 8. одговоран однос према здрављу, 9. естетичка компетенција	Математика хемија, географија, биологија
-------------------------	---	--	--	---	--

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

По изради и формирању профила и процене способности ученика урадиће се прилагођени план и програм учења ученика.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:

ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	ФИ.1.2.1. Уме да препозна кретање према облику путање (периодично кретање) ФИ.1.7.1. Поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. Уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	ФИ.2.2.3. Уме да препозна основне појмове који описују осцилаторно кретање ФИ.2.7.3. Уме да реализује експеримент по упутству	ФИ.3.2.2. Уме да примени односе између физичких величина који описују осцилаторно кретање ФИ.3.2.3. Зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању ФИ.3.2.4. Зна основне физичке величине које описују осцилаторно кретање ФИ.3.2.5 Уме да препозна основне особине звука и светлости
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	ФИ.1.2.3. Уме да израчуна брзину пређени пут и време ако су познате остале величине (величине које описују светлост) ФИ.1.7.1. Поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. Уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	ФИ.2.6.1. Разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици (директна и индиректна пропорционалност) ФИ.2.6.3. Уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина	ФИ.3.2.5. Уме да препозна основне особине звука и светлости ФИ.3.2.6. Зна како се прелама и одбија светлост
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	ФИ.1.1.2. Уме да препозна смер деловања	ФИ.2.6.1. Разуме и примењује основне математичке	ФИ.3.7.1. Уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. Уме да препозна питање на које

	магнетне и електростатичке силе ФИ.1.7.1.Поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2.Уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	формулације односа изаконитости у физици (директна и индиректна пропорционалност) ФИ.2.6.3.Уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина	можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	ФИ.1.3.1. Уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале ФИ.1.3.2. Уме да препозна магнетне ефекте електричне струје	ФИ.2.3.1. Зна да разликује електричне проводнике и изолаторе ФИ.2.3.2. Зна називе основних елемената електричног кола ФИ.2.3.3. Уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно ФИ.2.3.4.Уме да израчуна отпор, јачину струје или напона ако су му познате друге две величине ФИ.2.3.5. Уме да препозна топлотне ефекте електричне струје ФИ.2.3.6. Разуме	ФИ.3.3.1. Зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу ФИ.3.4.1. Уме да претвара изведене јединице у јединице SI ситема ФИ.3.4.2. Уме да мери јачину струје и напона у електричном колу ФИ.3.4.3. Зна шта је грешка у мерењу и појам средње величине

		појмове енергије и снаге електричне струје	
МАГНЕТНО ПОЉЕ	ФИ.1.3.2. Уме да препозна смер деловањам магнетне и електростатичке силе	ФИ.2.1.2. Разуме како делије магнетно поље	ФИ.3.3.2. Зна појам магнетног поља и уме да прикаже линије сила тог поља
ЕЛЕМЕНТИ АТО МСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	ФИ.1.7.1. Поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. Уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији	ФИ.2.7.1. Уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. Да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата.	ФИ.3.7.1. Уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. Уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	/	/	/

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Елементи оцењивања из физике су:

- усвојеност образовних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

- писмених провера знања (контролних задатака, писаних провера знања до 15 минута)
- усменог испитивања;
- активности на часу.

При вредновању квалитета знања, оценом се исказује трајност, коректност, свесност и употребљивост знања на разним нивоима (ниво препознавања, ниво репродукције, ниво разумевања, ниво примене и ниво креативног, стваралачког решавања проблема).

Писмена оцењивања се врше након пређене области, уз ранију најаву а по распореду писаних провера знања. Писане провере, које трају 15 минута, не најављују се а наставник може након 2-3 такве провере да унесе оцену у дневник.

1. току једног полугодишта ученик добија оцене из највише 2 писане провере, усменог одговарања и активности на часу (најмање 4 оцене). Закључна оцена се формира као аритметичка средина свих оцена добијених током целе школске године.

ОЦЕНА	ПРОВЕРА ЗНАЊА		АКТИВНОСТ	
	Усмена провера (усвојеност образовних садржаја)	Писана провера (примена знања)	Домаћи рад	Однос према раду
довољан (2)	Основни физички појмови и дефиниције -прерознаје их -уме да их искаже Тврђења, правила, формуле -препознаје их Поступци -поступке које примењује образлаже уз помоћ наставника	Решавање задатака -самостално решава једноставне задатке -једноставне проблемске ситуације решава уз помоћ наставника Примена тврђења, правила, формула -примењује само у познатим и једноставним ситуацијама	Писање -редовно Написано -непотпуно -делимично тачно -делимично уредно Провера -углавном зна образложити написано	Интерес за предмет -показује на подстицај Рад на часу -труди се самостално решавати задатке -повремено учествује у расправи Сарадња -тражи помоћ када му нешто није јесно Извршавање обавеза -труди се писати у свеску

				-на час доноси потребан прибор
добар (3)	Основни физички појмови и дефиниције -познаје их и разуме -зна их изрећи и објаснити Тврђења, правила, формуле -познаје их -зна их изрећи Поступци -поступке које примењује образлаже самостално -објашњења су углавном јасна, тачна и потпуна	Решавање задатака -самостално, брзо и тачно решава једноставне задатке -сложеније задатке решава спорије -решава једноставне проблемске ситуације Примена тврђења, правила, формула -самостално их примењује у познатим ситуацијама	Писање - редовно Написано -углавном потпуно и тачно -углавном уредно Провера -углавном зна образложити написано	Интерес за предмет -показује Рад на часу -вредно ради на часу и самостално решава задатке -радо учествује у расправи Сарадња -прихвата рад у пару и групи -ако не разуме тражи помоћ Извршавање обавеза -свеска је уредна и потпуна -на час доноси потребан прибор
врло добар (4)	Основни физички појмови и дефиниције -самостално излаже и објашњава -разуме их у потпуности -успоставља односе међу њима Тврђења, правила, формуле	Решавање задатака -решава задатке брзо и тачно -самостално решава сложеније задатке -бира углавном најбоље стратегије за решавање проблема -решава сложеније проблемске ситуације Примена тврђења, правила, формула	Писање - редовно Написано -потпуно -тачно -детаљно -уредно Провера	Интерес за предмет -показује стално Рад на часу -концентрисано и вредно ради на часу -редовно и самостално извршава све постављене задатке -учествује у расправи и предлаже сопствене

	-зна их изрећи -зна их објаснити и правилно их тумачи -наводи сопствене примере који потврђују исказано Поступци -образлаже тачно, јасно, прецизно и потпуно -прихвата и разуме нове идеје и концепте	-примењује их самостално и тачно	- зна образложити написано -образлаже јасно, тачно и потпуно	активности и идеје Сарадња -радо учествује у заједничком раду (у пару или групи) -према потреби помаже другима Извршавње обавеза -свеска је уредна и потпуна -на час долази припремљен
одличан (5)	Основни физички појмови и дефиниције -самостално излаже и објашњава -разуме их и према потреби обликује својим речима -успоставља односе међу њима Тврђења, правила, формуле -зна их изрећи -зна их објаснити и правилно их тумачи -наводи сопствене примере који потврђују исказано Поступци -своје идеје и поступке које примењује образлаже јасно, тачно и потпуно -користи се властитим	Решавање задатака -решава задатке брзо и тачно и са лакоћом -самостално и успешно решава сложене задатке -при решавању сложених проблемских ситуација комбинује познате стратегије или креира сопствене -одабира математичке поступке који највише одговарају задатку и примењује их без грешке и примереном брзином Примена тврђења, правила, формула -знање примењује на нове, сложеније примере и реалне проблеме	Писање - редовно Написано -потпуно -тачно -детаљно -уредно -нове идеје при решавању Провера - зна образложити написано -образлаже јасно, тачно и потпуно	Интерес за предмет -изражен -служи се додатним изворима знања Рад на часу -концентрисано и вредно ради на часу -редовно и самостално извршава све постављене задатке -учествује у расправи и предлаже сопствене активности и идеје Сарадња -радо учествује и подстиче заједнички рад (у пару или групи) -помаже другима Извршавње обавеза

	идејама и концептима			-свеска је уредна и потпуна -на час долази припремљен
--	----------------------	--	--	---

Структура задатака на писаним проверама :

40% су задаци основних нивоа

40% су задаци средњег и

20% напредног нивоа

Када су питању писмене провере знања скала која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене је следећа:

86%-до 100% одличан (5)

70%-до 85% врло добар (4)

50%-69% добар (3)

30%-49% добар (2)

од 0%-29% довољан (1)

У зависности од тежине теста дозвољена су одступања од $\pm 5\%$.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Критеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 8. разреда

недовољан (1)	- Знање које ученик показује не испуњава захтеве за довољну оцену; - Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника; - Не показује способност репродукције и примене; - Не показује заинтересованост за учење, за учешће у активностима нити ангажовање;
довољан (2)	Ученик/ученица зна врсте наелектрисања, основне начине наелектрисавања тела и основна својства електростатичке силе; препознаје појаву статичког електрицитета у свакодневном животу; зна основна својства магнета и интеракције између магнета; познаје примену магнета у пракси; зна да Земља има магнетно поље и разуме принцип рада компаса. Ученик/ученица разликује електричне проводнике и изолаторе у свакодневном животу; зна основне елементе струјног кола и разуме улогу извора електричне струје; уме да нацрта једноставно електрично коло; зна везу између јачине струје, напона и отпорности проводника; разликује редну и паралелну везу

	отпорника (потрошача) у једноставном електричном колу. Ученик/ученица наводи примере примене различитих деловања електричне струје (магнетно, топлотно, механичко, хемијско) у свакодневном животу. Ученик/ученица разликује основне појмове и величине којима се описују периодично и осцилаторно кретање: осцилатор, клатно, осцилација, амплитуда, период, фреквенција. Ученик/ученица зна основне карактеристике звука и праволинијског простирања светлости; упоређује брзину звука у чврстим, течним и гасовитим срединама и зна да је брзина светлости у вакууму највећа брзина у природи; упознат је са штетним последицама буке и прекомерног излагања Сунчевој светлости; зна где се примењује ултразвук. Ученик/ученица зна да је супстанца изграђена од молекула, а молекули од атома; уме да скицира модел атома и јона (језгро, омотач) и означити протон, неутрон и електрон. Ученик/ученица зна да се нуклеарни процеси користе у енергетици; зна за могуће штетно деловање радиоактивног зрачења и за потребу за контролом и заштитом од радиоактивног и електромагнетног зрачења.
добар (3)	Ученик/ученица зна да јачина поља одређује силу којом поље делује на наелектрисање, односно магнет; уме да графички прикаже електрично поље тачкастог наелектрисања и магнетно поље праволинијског струјног проводника; разуме појам хомогеног поља и уме графички да прикаже хомогено електрично и магнетно поље. Ученик/ученица разуме како интензитет силе зависи од количине наелектрисања тела, њиховог међусобног растојања и средине у којој се налазе и решава једноставне задатке. Ученик/ученица разуме зашто метали проводе струју и како течности и гасови могу постати проводници; зна да електрична отпорност металног проводника зависи од његових димензија и врсте материјала од којег је направљен и на основу тога уме да упоређује отпорности различитих проводника; уме да повеже отпорнике редно и паралелно и израчуна еквивалентну отпорност везе. Разуме Омов закон за део и цело струјно коло. Ученик/ученица разуме како настаје и како се преноси механички талас; зна везу између таласне дужине, фреквенције и брзине таласа и уме да је примени у решавању једноставних задатака; разуме графички приказ таласа и уме са њега да одреди таласну дужину. Ученик/ученица може да објасни разлику између атома и молекула; зна да су својства тела последица међумолекулских интеракција и топлотног кретања молекула. Ученик/ученица зна да између нуклеона делују нуклеарне силе; зна шта је радиоактивност, може да наброји врсте зрачења и зна мере заштите.

врло добар (4)	Ученик који испуњава све захтеве за добру оцену и још уме: Ученик/ученица зна Омов закон за део и цело струјно коло; уме да повеже основне елементе и мерне инструменте у струјно коло; може мерењем да утврди зависност јачине струје од напона на крајевима отпорника, прикаже резултате табеларно и графички и одреди електричну отпорност. Ученик/ученица зна од чега зависи енергија и снага електричне струје, уме да израчуна потрошњу електричне енергије када зна снагу потрошача и економично користи електричне уређаје. Ученик/ученица зна да магнетно поље делује силом на струјни проводник и да се на томе заснива рад електромотора. Ученик/ученица зна када се у електричном пољу врши рад; зна везу између рада електричне силе и напона, као и између јачине хомогеног електричног поља и напона. Ученик/ученица разуме и описује последице праволинијског простирања светлости; разуме одбијање и преламање светлости на равним и сферним граничним површима; зна да објасни формирање lika код огледала и сочива и разуме да димензије икарактер lika зависе од положаја предмета; зна да је бела светлост сложена; уме да решава једноставне квалитативне и квантитативне задатке из геометријске оптике. Ученик/ученица уме да објасни формирање lika код лупе. Ученик/ученица зна шта су изотопи и користи ознаке (A, Z) за масени и редни број; зна шта је јонизација.
одличан (5)	Ученик испуњава захтеве за врло добру оцену и још уме да: Ученик/ученица зна када се у електричном пољу врши рад; зна везу између рада електричне силе и напона, као и између јачине хомогеног електричног поља и напона. Ученик/ученица графички представља магнетно поље соленоида и уочава сличност са пољем магнетне шипке; зна да одреди правац и смер силе којом магнетно поље делује на струјни проводник и израчуна њен интензитет; разуме магнетну интеракцију паралелних струјних проводника. Ученик/ученица уме да повезује физичке величине које описују осцилаторно кретање (елонгација, амплитуда, период, фреквенција); разуме како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању и уме то да повеже са Законом одржања енергије. Ученик/ученица зна шта је индекс преламања светлости и уме да објасни његову улогу код преламања светлости; разуме преламање светлости кроз планпаралелну плочу, призму и сочива; разуме појаву тоталне рефлексије и њене примене у пракси. Ученик/ученица зна једначину сочива и уме да је примени; уме да објасни принцип функционисања ока као оптичког система и формирање lika код микроскопа. Ученик/ученица примењује Омов закон на електрична кола са различитим везама. Ученик/ученица зна шта су изотопи и користи ознаке (A, Z) за масени и редни број; зна шта је јонизација. Ученик/ученица уме да објасни појмове фисија и фузија; зна да имају улогу у животу звезда, као и у нуклеарним реакторима, и познати су му примери мирнодопске и ратне употребе достигнућа нуклеарне физике. Ученик/ученица зна шта су алфа, бета и гама зраци и може да напише једначине радиоактивних распада (промене редног и масеног броја).

	Ученику/ученици је познат значај физике за развој нових технологија (суперпроводност, нанотехнологија, ласери).
--	---

Предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: 8.

Циљ **учења** у настави математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

УКУПАН ФОНД ЧАСОВА МАТЕМАТИКЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ: 136

НАСТАВНЕ ТЕМЕ:

- Сличност (16; 6О + 10В)
- Тачка, права и раван (12; 6О + 6В)
- Линеарне једначине и неједначине с једном непознатом (18; 6О + 12В)
- Призма (14; 6О + 8В)
- Пирамида (16; 6О + 10В)
- Линеарна функција (12; 5О + 7В)
- Системи линеарних једначина с две непознате (15; 6О + 9В)
- Ваљак, купа и лопта (16;

6О + 10В) О-час обраде В-

час вежбања

Школски писмени задаци Израда + исправка	8
Обнављање градива,иницијални тест,анализа иницијалног теста,пројектни задатак,закључивање оцена	9

Садржаји програма	Број часова	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Исходи	Образовни стандарди	Кључни појмови	Начин и поступак остваривања програма	Начин провере остварености исхода
СЛИЧНОСТ - Пропорционалне величине. - Талесова теорема. - Сличност троуглова. - Примене сличности.	6+10	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Сарадња - Дигитална компетенција	Ученик ће бити у стању да: —примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; —примени сличност троуглова геометријским задацима и реалном контексту;	МАТ.Г.ОО.О.1.6. МАТ.Г.ОО.О.1.8. МАТ.О.О.О.2 МАТ.О.О.О.2.10.1. — МАТ.О.О.О.3.3. МАТ.О.О.С.3.4. МАТ.О.О.О.3.8. МАТ.О.О.С.3.3. МАТ.О.О.С.3.6. МАТ.Г.ОО.Н.1.4. МАТ.Г.ОО.Н.1.	-Слични троуглови -Талесова теорема - пропорционалне странице	Користећи географске карте разних размера (стоне, зидне ...) поновити мерењу дужи израчунавања растојања на основу дате мере и измереног растојања на карти. Извршити уопштавање појма мере и на конкретним примерима показати како се израчунава четврта пропорционала (ако су три дужи дате нумерички). Поставити питање како проблем решити конструктивно (ако нису дате нумерички подаци), тј. ако се знају три дужи, како одредити четврту геометријску пропорционалу. На примерима објаснити и појам самерљивих дужи (основица и средња линија троугла, растојање од тежишта до темена и тежишна дуж ...) и несамерљивих дужи (страница и дијагонала квадрата).	-Активност на часу - усмени одговор - писмене провере - домаћи задаци - кратки одговори у оквиру решавања задатка пред таблом - оцена предавања - истраживачки задатак - однос према раду

6.

Талесова теорема се на овом нивоу не може коректно доказати, али се ученици могу избором погодног упрошћеног модела и поступним, правилним закључивањем навести да исправно формулишу исказ Талесове теореме. Обрат Талесове теореме се може (али и не мора) доказати. Увежбавања везана за примену Талесове (и обратне) теореме организовати поступно тако да се и нумерички и конструктивно размотре могући случајеви примене. Посебну пажњу посветити конструктивној подели дужи на једнаке делове. Сличност фигура показати на разним примерима из свакодневног живота. Дефиницију сличности троуглова и појам коефицијента сличности увести

				природно, разматрањем разних ситуација (када је реч о сличним троугловима и онима који то нису). За извођење тврђења о пропорционалности страница сличних троуглова (и обратне теореме), као и за формулацију ставова сличности искористити Талесову теорему. Увежбавања везана за сличност троуглова реализовати на примерима одређивања страница и углова сличних троуглова. Примену сличности троуглова реализовати на примерима из историје математике (легенда о томе како је Талес измерио висину Кеопсове пирамиде), практичним примерима примене (мерење широке реке без преласка на другу обалу, мерење висине брда ...) и примени сличности на правоугли троугао (доказ Питагорине теореме, релација између висине правоуглог троугла и одсечака на хипотенузи ...).	
--	--	--	--	--	--

ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни.	6+6	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња	Ученик ће бити у стању да: -анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; –представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; –уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту	MAT.Г.ОО.О.1.6. MAT.Г.ОО.О.1.8. MAT.ОО.О.2 MAT.ОО.О.2.1 0. .1. – MAT.ОО.О.3.3. MAT.ОО.С.3.4. MAT.ОО.О.3.8. MAT.ОО.С.3.3. MAT.ОО.С.3.6. MAT.Г.ОО.Н.1.4. MAT.Г.ОО.Н.1.6	1. Тачка -права -раван	Обраду међусобних односа тачака, правих и равни у простору засновати на посматрању и анализи објеката у окружењу, користећи математичку терминологију и одговарајуће ознаке. Посебну пажњу треба посветити односима <i>паралелно</i> и <i>нормално</i> (између две праве, између праве и равни, односно између две равни). Однос између праве и равни повезати са одговарајућим односом између праве и њене ортогоналне пројекције на раван. Угао између праве и равни (када оне нису нормалне или паралелне) увести као угао између праве и њене ортогоналне пројекције на ту раван. Обновити Питагорину теорему и илустровати њену примену примерима и задацима у вези са ортогоналним пројектовањем дужи на раван. Полиедар увести као део простора ограничен многоугловима. Користећи основне примере полиедара (посебно оне који одговарају познатим реалним објектима) анализирати облик и број страна полиедара. Обновити својства коцке и квадра и кроз разноврсне примере и задатке повезати их са осталим садржајима ове наставне теме.	● Посматрање праћење ангажовања ученика продукт и ученикових активности -писмена провера 2. усмено испитивање -домаћи задаци ● однос према раду ангажовање на креативном домаћем задатку ангажовање у групном раду
--	------------	--	---	--	-------------------------------	---	---

Полиедар.					Предвиђене садржаје треба да прате задаци којима се подстиче оријентација у простору, просторна визуелизација, мисаоно сагледавање простора и сл. Будући да развоју ових способности значајно доприноси вештина представљања просторних односа сликама у равни, неопходно је код ученика подстицати вештину цртања (слободном руком и геометријским прибором) просторних фигура. Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и непрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица просторне фигуре у односу на изабрани правац	
-----------	--	--	--	--	--	--

						посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) просторне фигуре који нису веродостојно приказани на равnoj слици.	
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина једном непознатом. Примена у реалним	6+12	Компетенциј а за целоживотно учење Комуникациј а Рад с подацима и информација ма Дигитална компетенци ја Решавање проблема Сарадња	Ученик ће бити у стању да: – реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате;	МАТ.А.О.О.1.2. МАТ.А.О.О.1.5. МАТ.О.О.О.2.10. МАТ.О.О.О.3.1 МАТ.О.О.О.3.2 МАТ.О.О.О.3.5. МАТ.О.О.О.3.8. МАТ.Г.О.О.Н.1.4. МАТ.О.О.Н.3.1. МАТ.О.О.Н.3.2. МАТ.О.О.Н.3.8.	- Линеарна једначина са једном непознатом - решење линеарне једначине са једном непознатом	Ученици су се, у претходним разредима, упознали са решавањем једноставних линеарних једначина и неједначина. На самом почетку, једначине и неједначине су решавали користећи везе међу операцијама (уочавањем непознатог сабирка, чиниоца, умањеника, умањеоца, дељеника или делиоца), а касније користећи методу теразија. Ова претходна знања представљају темељ за коришћење еквивалентних трансформација при решавању једначина и неједначина. На конкретним примерима показати да линеарна једначина $ax = b$: – у случају да је $a \neq 0$ и $b \in R$ има јединствено решење, – у случају да је $a = 0$ и $b \neq 0$ нема решења (скуп решења једначине је празан) и – у случају да је $a = 0$ и $b = 0$ има бесконачно много решења (сваки реалан број је решење). У осмом разреду није предвиђено да се решавају једначине са параметрима. Ученици треба да овладају техникама помоћу којих се неке	Активност на часу - усмени одговор - писмене провере - домаћи задаци - кратки одговор и у оквиру решавања задатка пред таблом - оцена предавање - истраживачки задатак - однос према раду

ситуацијама				једначине могу еквивалентним трансформацијама свести на једначину облика $ax = b$ Укључивати и примере једначина које се свode на линеарне, а помоћу којих се обнављају и користе стечена знања о: – апсолутној вредности (само случај $ax + by = c$), – формулама за квадрат бинома и разлику квадрата (случајеви када се квадратни чланови анулирају), – условима под којима су производ, односно количник једнаки нули. На сличан начин приступати и решавању линеарне неједначине уз истицање разлика (у случају множења негативним бројем мења се смисао неједнакости). Решења неједначина приказивати на бројевној правој и у одговарајућем скуповном	
-------------	--	--	--	--	--

						запису. Решавајући текстуалне проблеме, укључујући оне из сродних предмета, као и из реалног контекста, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих једначина и неједначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.	
Садржаји програма	Број часова	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Исходи	Образовни стандарди	Кључни појмови	Начин и поступак остваривања програма	Начин провере оствареност и исхода

ПРИЗМА Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме..	6 + 8	Компетенциј а за целоживотно учење Комуникациј а Рад с подацима и информација ма Дигитална компетенци ја Решавање проблема Сарадња	Ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину праве призме и четворостране призме е (основа правоугаоник), правилне тностране и шестостране призме; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;	MAT.G.O O.H.1.6. MAT.G.O O.O.1.7. MAT.G.O O.O.1.8. MAT.OO . O.2.10. MAT.OO . O.3.5. MAT.OO . O.3.7. MAT.G.O O.C.1.7. MAT.G.O O.C.1.8. MAT.G.O O.H.1.4. MAT.O O.H.3.4.	-Призма -Висина -Омотач	Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, уочавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Предвиђено је израчунавање површине и запремине следећих тела: праве тностране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основаправоугаоник),правилне тностране и шестостране пирамиде. Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о цртању видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом линијом. Извођење формуле за запремину призме везивати за прихваћену формулу за запремину квадрата. Рачунати површине и запремине помоћу основних елемената и зависних елемената (бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга, дијагонала ...). Приликом израде задатака треба полазити од општих формула (за призму $P = 2B + M$ и $V = BH$, за пирамиду: $P = B + M$ и $V = BH$) и анализирањем конкретног случаја	- Посматрање - Праћењ ангажов ања ученика - продукт и ученико вих активно сти -писмена провера - усмено испитив ање -домаћи задаци - однос према раду - ангажовање на креативном домаћем задатку - ангажова ње у групном раду
---	--------------	--	---	---	--	--	---

						решавати задатак. Посебно размотрити примере једнакоивичних тела. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини призме и пирамиде и у	
--	--	--	--	--	--	--	--

						ситуацијама из свакодневног живота.	
Садржаји програма	Број часова	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Исходи	Образовни стандарди	Кључни појмови	Начин и поступак остваривања програма	Начин провере оствареност и исхода
ПИРАМИДА Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде.	6+10	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална	Ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним	МАТ.Г.О О.Н.1.6. МАТ.Г.О О.О.1.7. МАТ.Г.О О.О.1.8. МАТ.ОО .О.2.10. МАТ.ОО .О.3.5. МАТ.ОО .О.3.7. МАТ.Г.О О.С.1.7. МАТ.Г.О	-Пирамида -апотема	Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, уочавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Предвиђено је израчунавање површине и запремине следећих тела: праве тростране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде. Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом линијом. Извођење	Посматрање - праћење ангажовања ученика -продукти ученикових -писмена провера -усмено испитивање -домаћи

Запремина пирамиде.		компетенција Решавање проблема Сарадња	ситуацијама;	О.С.1.8. МАТ.Г.О О.Н.1.4. МАТ.ОО. Н.3.4.		формуле за запремину призме везиватизација прихваћену формулу за запремину квадра- Рачунати површине и запремине помоћу основних елемената и зависних елемената (бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга, дијагонала ...). Приликом израде задатака треба полазити од општих формула (за призму $P = 2B + M$ и $V = BH$, за пирамиду: $P = B + M$ и $V = BH$) и анализирањем конкретног случаја решавати задатак. Посебно размотрити примере једнакоивичних тела. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини призме и пирамиде и у ситуацијама из свакодневног живота.	задаци - однос према раду - ангажовање на креативном домаћем задатку - ангажовање у групном раду
Садржаји програма	Број часова	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Исходи	Образовни стандарди	Кључни појмови	Начин и поступак остваривања програма	Начин провере оствареност и исхода

ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.	5+7	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња	Ученик ће бити стању да: нацрта и анализира график линеарне функције; учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада.	уMAT.A.O.O.O.1.2. MAT.C.O.O.O.1.11. MAT.O.O.O.2.3. MAT.O.O.O.3.6. MAT.O.O.C.3.7. MAT.O.O.C.3.8.	-Линеарна функција -нула функције - коефицијент правца	Најпре поновити појам функције директне пропорционалности и њеног приказивања у координатном систему који је обрађиван у седмом разреду. Увести затим појам линеарне функције једне реалне променљиве ($y = kx + n$), не помињући општи појам функције. Показати да је график те функције права, уз посебно разматрање случајева $k = 0$, $k > 0$, $k < 0$, као и $n = 0$, $n > 0$, $n < 0$. Увести појмове: нула функције, знак функције, растућа и опадајућа функција и објаснити како се они илуструју на графику и како зависе од вредности коефицијената k и n . Ученици треба у потпуности да овладају поступком цртања графика линеарне функције и његовог анализирања, тј. „читања“ својстава те функције када јој је график задат. Обрадити својства линеарне функције када је она задата имплицитном релацијом $ax + by = c$.	- Посматрање - праћење ангажовања ученика - продукт и ученикових активности - однос према раду - ангажовање на пројектном задатку - ангажовање у групном раду
Садржаји програма	Број часова	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Исходи	Образовни стандарди	Кључни појмови	Начин и поступак остваривања програма	Начин провере оствареност и исхода

СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коэффицијената; графичка интерпретација система.	6+9	Компетенција	Ученик ће бити у стању да:	MAT.A.O.	- Систем и линеар них једначина на са две непознате - Решење система	Ученици треба да се упознају са	- Посматрање - праћење ангажовања ученика - продукт и ученико вих активности - однос према раду - ангажовање на пројектном зadatку - ангажовање у групном раду
		за целоживотно учење Комуникација Рад подацима информација ма Дигитална компетенција	– реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или систем линеарних једначина са две непознате;	O.O.1.2. MAT.A.O.O.O. 1.5. MAT.O.O.O.2.1 0. MAT.O.O.O.3.1 MAT.O.O.O.3.2 MAT.O.O.O.3.5 . MAT.O.O.O.3.8 . MAT.G.O.O.N.1 .4. MAT.O.O.N.3.1 . MAT.O.O.N.3.2 . MAT.O.O.N.3.8.		линеарном једначином с две непознате облика $ax + by = c$, да разумеју да је график ове једначине (када је бар један од бројева a или b различит од нуле) права и да умеју да нацртају тај график. Уводи се и појам система две линеарне једначине с две непознате, као и појам решења система као уређеног пара бројева. Системе линеарних једначина решавају методама замене и супротних коэффицијената. Пажњу треба посветити и графичкој интерпретацији система две линеарне једначине с две непознате. Решавајући разне проблеме из геометрије, физике, хемије и свакодневног живота, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих система линеарних једначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење. ..	

Примена у реалним ситуацијама							
Садржаји програма	Број часов а	Компетенциј е Опште међупредмет не компетенције	Исходи	Образов ни стандард и	Кључни појмови	Начин и поступак остваривања програма	Начин провере оствареност и исхода

ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина • запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.	6+10	Компетенциј а за целоживотно учење Комуникациј а Рад подацима и информација ма Дигитална компетенци ја Решавање проблема Сарадња	Ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину праве призме и четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне стростране и шестостране пирамиде; – израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама;	.МАТ.Г. О.О.Н.1.6 .МАТ.Г.О О.О.1.7. МАТ.Г.О О.О.1.8. МАТ.О.О .О.2.10. МАТ.О.О .О.3.5. МАТ.О.О .О.3.7. МАТ.Г.О О.С.1.7. МАТ.Г.О О.С.1.8. МАТ.Г.О О.Н.1.4. МАТ.О.О. Н.3.4.	-Ваљак -купа -лопта	Важно је истаћи да су ваљак, купа и лопта ротациона тела. Као и код призме и пирамиде, ради бољег уочавања елемената и осних пресека ваљка и купе, као и пресека лопте (сфере) и равни, користити моделе тела. Оспособити ученике за цртање мреже ваљка и купе, израду њихових модела као и што прецизнијих скица приликом решавања задатака. При обради ове теме, ваљак и купу повезати са призмом и пирамидом и указивати на аналогиије између призме и ваљка, односно пирамиде и купе. Ту аналогиију користити за образложење формула за површину и запремину ваљка и купе. Приликом извођења формуле за површину купе, повезати површину омотача са површином кружног исечка, а обим базе са дужином кружног лука. Пре дефинисања сфере, односно лопте потребно је подсетити се дефиниција кружнице и круга. Формуле за површину и запремину лопте се наводе без доказивања. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини ваљка, купе и лопте у ситуацијама из свакодневног живота.	- Посматрање - Праћењ ангажовања ученика - продукт и ученикових активности - однос према раду - ангажовање на пројектном задатку - ангажовање у групном раду
--	------	--	---	---	------------------------------------	---	---

Пројектни задатак – Програмом је планиран и један пројектни задатак, по избору наставника и ученика. Примери могућих пројектних задатака: Конструкција теста из математике за завршни испит

Ученици се поделе у групе нехомогених математичких знања, тако да свака група има најмање три ученика. Свака група има задатак да састави низ од 20 задатака, уз следеће услове:

– да 9 задатака буду задаци основног нивоа, 7 средњег нивоа и 4 напредног нивоа;

– да по 5 задатака буде из области *Бројеви и операције са њима* и *Алгебра и функције*, 6 из области Геометрија и по 2 задатка из области *Мерење* и *Обрада података*.

Област и ниво за сваки од задатака у тесту одређује наставник у договору са ученицима. Улога наставника је да координира рад група, по потреби помаже ученицима, проверава да ли су тестови конструисани по договореној методологији, организује израду теста тако да сваки ученик

решава

тест

4. чијој конструкцији није учествовао (ученици једне групе решавају појединачно тест друге групе), организује прегледање тестова и презентацију резултата. Ученици врше избор задатака, решавају задатке, израђују кључ теста и припремају тест и кључ у неком програму за обраду текста, решавају тест друге групе, прегледају урађене тестове које је њихова група конструисала, обрађују добијене резултате и презентују их.

Овај задатак може бити веома користан за ученике који се припремају за завршни испит, а мотивација за реализацију ће бити на повишеном нивоу.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

Образовни стандарди из математике за 8. разред

Број наст. теме	Назив наставне теме	О б р а д а	В е ж б а њ е	У к у п н о	Основни ниво Ученик/ца	Средњи ниво Ученик/ца	Напредни ниво Ученик/ца	Образовни стандарди

MAT.Г.ОО.Н.
1.4.
MAT.Г.ОО.Н.1.

1. СЛИЧНОСТ	6	10	16	користи одговарајуће јединице за мерење дужине. ће претварати веће јединице дужине у мање. влада појмовима дуж и троуглу и збира углова уугао (уочава њиховетоуглу и да моделе решава задатке у реалним ситуацијама и користећи сличност уме да их нацртатроуглова. користећи прибор).користи сличност Оспособити владатроуглова и везује је са појмовима: дуж,карактеристичним полуправа,права, раван и својствима фигура.	поређује величине које изражене различитим мерним јединицама зајима. дужину. Зна да одреди односи њена својства како би углова и страница у поделио дату дуж; и да ууме да ту поделу конструише. зна да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката.	мере, MAT.Г.ОО.О. 1.6. MAT.Г.ОО.О. 1.8. MAT.ОО.О.2 MAT.ОО.О.2. 10. .1. – MAT.ОО.О.3. 3. MAT.ОО.С.3. 4. MAT.ОО.О.3.
-------------	---	----	----	---	--	--

					угао(уочава њихове моделе у реалним	8. MAT.OO.C.3. 3. MAT.OO.C.3. 6.
--	--	--	--	--	--	--

				ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор). влада појмом Талесове теореме. влада појмом троугла (уочава њихове моделе реални ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; да разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла). интуитивно схвата појам сличних фигура.			
2.	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН		66	12	користи одговарајуће јединице за мерење дужине. претвара веће јединице дужине у мање. влада појмовима тачка, права, раван, дуж , угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор). влада појмом пројекција и да зна да одреди пројекцију тачке на праву. влада појмом полиедар и да зна да их разликује.	пореди величине које изражене различитим мерним јединицама за дужину. супретвара јединице мера, израчунајући са њима. да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако различна својства геометријских објеката.	МАТ.Г.ОО.О.1. 6. МАТ.Г.ОО.О. 1.8. МАТ.ОО.О.2 МАТ.ОО.О.2. 10. .1. – МАТ.ОО.О.3. 3. МАТ.ОО.С.3. 4. МАТ.ОО.О.3. 8. МАТ.ОО.С.3. 3. МАТ.ОО.С.3. 6.

								МАТ.Г.ОО.Н. 1.4. МАТ.Г.ОО.Н.1. 6
3.	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И	6	12	18	зна да реши линеарне једначине у којима се	користи једначинеу једноставнији м	составља и решава линеарне једначинеи неједначине са	

	НЕЈЕДНАЧИ НЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТО М				непозната појављује само у једном члану. зна да израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима. зна да сабира, одузима и множи мономе. Зна да прочита и запише основна својства једнакости. зна да прочита и запише еквивалентне једначине и неједначине.	текстуалним задацима зна да примени процентни рачун у једноставнијим реалним	једном непознатом. користи једначине и неједначине решавајући слојеније текстуалне задатке зна да примени процентни рачун у слојенијим ситуацијама.	MAT.A.OO.O.1.2. MAT.A.OO.O.1.5. MAT.OO.O.2.10. MAT.OO.O.3.1 MAT.OO.O.3.2 MAT.OO.O.3.5. MAT.OO.O.3.8. MAT.G.OO.H.1.4. MAT.OO.H.3.1. MAT.OO.H.3.2. MAT.OO.H.3.8.
--	---	--	--	--	--	--	--	--

4.	ПРИЗМА	6	8	14	зна да користи влада појмом призма, одговарајуће јединице разликује у реалним мерење дужине, површине, запремине и масе. претвара веће јединице дужине, површине, запремине и масе у мање. влада појмовима коцка и квадар, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и да зна да им израчуна површину и запремину	зна да користи влада појмом призма, разликује у реалним ситуацијама тела облика призме. ученика разликује у реалним ситуацијама тела облика призме и разликује тростране, четворостране и шестостране призме. зна да израчуна површину и запремину призме када су неопходни елементи непосредно дати у задатку	да претвара јединице мера, рачунајући са њима. зна да израчуна површину и запремину призме укључујући случајеве када неопходни нису елементи непосредно дати у задатку. зна да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката.	MAT.Г.ОО.Н.1.6. MAT.Г.ОО.О.1.7. MAT.Г.ОО.О.1.8. MAT.ОО.О.2.10. MAT.ОО.О.3.5. MAT.ОО.О.3.7. MAT.Г.ОО.С.1.7. MAT.Г.ОО.С.1.8. MAT.Г.ОО.Н.1.4. MAT.ОО.Н.3.4.
5.	ПИРАМИДА	6	10	16	користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине и масе. претвара веће јединице дужине, површине, запремине и масе у мање. влада појмом пирамида, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама	користи влада појмом пирамида, разликује у реалним ситуацијама тела облика пирамиде. разликује у реалним ситуацијама тела облика пирамиде и разликује тростране, четворостране и шестостране пирамиде. зна да израчуна површину и запремину правилних пирамида када су неопходни елементи	да претвара јединице мера, рачунајући са њима. зна да израчуна површину и запремину правилних пирамида укључујући случајеве када неопходни нису елементи непосредно дати у задатку. зна да примени подударност и сличност	MAT.Г.ОО.Н.1.6. MAT.Г.ОО.О.1.7. MAT.Г.ОО.О.1.8. MAT.ОО.О.2.10. MAT.ОО.О.3.5. MAT.ОО.О.3.7. MAT.Г.ОО.С.1.7. MAT.Г.ОО.С.1.8. MAT.Г.ОО.Н.1.4. MAT.ОО.Н.3.4.

						непосредно дати у задатку	троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката.	
6.	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА				зна да одреди вредност функције дате таблицом или формулом. зна да изражава положај објеката сврставајући у врсте и колоне, одреди положај зна тачке у првом квадранту графички координатног система ако интерпретира су дате координате и обратно уме да прочита и разуме податак са графика, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум зависне величине уме да податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто	Зна да решава линеарне једначине са једном непознатом уме да уочи зависност међу променљивим величинама, функцију и графички интерпретира њена својства, везује за та својства појам директне пропорционалности одрђује непознати члан пропорције уме да користи једначине у једноставнијим текстуалним задацима зна да претвори износ у једној валути у другу постављајући одређену пропорцију уме да дату величину искаже приближном вредношћу влада описом координатног система, одређује координате тачака, осно или централно симетричних. влада описом координатног система, одређује координате тачака, осно	разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и изражава одговарајућим записом познаје линеарну функцију и зна да графички интерпретира њена својства зна да одреди положај тачака које задовољавају исложеније услове тумачи дијаграме и табеле зна да примени проценат у сложенијим ситуацијама	MAT.A.OO.O.1.2. MAT.C.OO.O.1.11. MAT.OO.O.2.3 MAT.OO.O.3.6. MAT.OO.C.3.7. MAT.OO.C.3.8

					или централно симетрићних зна да примени процентни рачун у реалним ситуацијама		
--	--	--	--	--	--	--	--

7.	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	6	9	15	знада реши линеарне једначине са две непознате у којима се непозната појављује само у једном члану и у којима је вредност друге непознате експлицитно дата..	уме да реши линеарних једначина са две непознате .	системе уме да саставља и решава системе линеарних једначина са две непознате. зна да користи системе једначина са две непознате решавајући сложеније текстуалне задатке зна да примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама.	МАТ.А.ОО.О.1. 2. МАТ.А.ОО.О .1.5. МАТ.ОО.О.2. 10. МАТ.ОО.О.3. 1 МАТ.ОО.О.3. 2 МАТ.ОО.О.3. 5. МАТ.ОО.О.3. 8. МАТ.Г.ОО.Н. 1.4. МАТ.ОО.Н.3. 1. МАТ.ОО.Н.3. 2. МАТ.ОО.Н.3. 8.
----	--	---	---	----	---	--	---	---

8.	ВАЉАК, КУПА ЛОПТА		6	10	16	Зна да користи влада појмом ваљка купе одговарајуће јединице заили лопте, да разликује мерење дужине, у реалним ситуацијама површине, запремине и тела облика маса. претвара веће јединице ваљка, купе или лопте зна дужине, површине, да израчуна површину запремине и и запремину ваљка, купе маса у мање. владаили лопте када су појмом обло тело, појмом неопходни елементи ваљка купе или лопте, непосредно дати у задатку уочава њихове моделе у реалним ситуацијама)	претвара јединице мера, рачунајући са њима. зна да израчуна површину и запремину ваљка, купе или лопте укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати у задатку. зна да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката.	MAT.Г.ОО.Н.1. 6. MAT.Г.ОО.О.1. 7. MAT.Г.ОО.О.1. 8. MAT.ОО.О.2.1 0. MAT.ОО.О.3.5. MAT.ОО.О.3.7. MAT.Г.ОО.С.1. 7. MAT.Г.ОО.С.1. 8. MAT.Г.ОО.Н.1. 4. MAT.ОО.Н.3.4.
Школски писмени задаци Израда исправка		+	8	8				
Обнављање градива, иницијални тест, анализа иницијалног теста, пројектни задатак, закључивање оцена			9	9				
Укупно			47	89	136			

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)

Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева односно исхода и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	процењују се: вештина изражавања и саопштавања; разумевање, примена вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова;; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака.	ученик који остварује веома значајан напредаку савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	-Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску, евиденције наставника и Ученици и наставник	Број решених задатака на табли: Задатак са основног нивоа: + Задатак са средњег нивоа :++ Задатак са напредног нивоа :+++ 15плусева-оцена2 25 плусева-оцена3 35плусева-оцена4 45плусева-оцена5	Свакодневн о бележење током године Пресек стања на полугодишт у или пре у зависности од скупљених плусева
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним	-Усмено одговарање -Редовност доношења домаћег задатка -Ученици воде евиденцију	Свеобухватност одговора Прецизност и поступност Хоризонтално и вертикално повезивање градива За три сакупљена минуса оцена 1 После тромесечја и полугодишта претходни минуси се бришу	По потреби, бар једном у полугодишт у Свакодневн о током године праћење/ пресек стања за тромесечје и полугодишт е

		стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године
		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности,	Писмене провере	Бодовање: I 0-35% -1 35-49%-2	Након сваке теме

		Самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);		50-69%-3 70-89%-4 90-100%-5	
		ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);	Групни рад, рад у пару (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела, дијаграм, истраживачки задатак...)	По потреби
		ученик који не остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и ни уз помоћ наставника не испуњавања захтеве који су утврђени на основном нивоу постигнућа, добија оцену недовољан (1).			
Ангажовање ученика настави.	одговоран однос упрема раду, постављеним задацима, и исказано	веома висок степен ангажовања ученика (5) висок степен ангажовања ученика (4)	Утисак о укупном раду ученика уз образложење наставника: -Јављању часовима (	-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по	На крају школске године

	интересовање и мотивацију		-Успешности у групном		
--	------------------------------	--	--------------------------	--	--

		повремено ангажовање ученика (3)	раду, раду у парумесецима	
		минимално ангажовање ученика (2)	(ангажовање, продукти)	
		за неангажовање ученика оцена (1) се у принципу избегава али је предвиђена уколико ће она постићи свој образовно-васпитни циљ да ученик побољша своје радне навике	-Учешћу на такмичењима -Израда паноа, предавање, презентација, различитих врста излагања -Тачност, прецизност и	-Учествује, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиса, израда
			свеобухватност одговора	асоцијација...)

Део из ПРАВИЛНИКА о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању (Службени гласник РС, бр. 34/2019, 59/2020 и 81/2020 од 05.06.2020. године) донетог на основу члана 75. став 5. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20) :

Члан 3.

Ученик се оцењује из обавезних предмета, изборних програма, активности (пројектне наставе и слободних наставних активности) са и без модула и владања, у складу са Законом, посебним законом и овим правилником.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Формативно оцењивање, у смислу овог правилника, јесте редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру обавезног предмета, изборних програма, активности (пројектне наставе и слободних наставних активности) са и без модула, као и праћење владања ученика. Формативно оцењивање садржи повратну информацију о остварености прописаних исхода и стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета, изборних програма, активности са и без модула, предузете активности од стране наставника за унапређивање постигнућа ученика, процена њихове делотворности и јасне и конкретне препоруке за даље напредовање.

Формативне оцене се по правилу евидентирају у педагошкој документацији наставника, у складу са овим правилником и најчешће се односе на редовно праћење напретка постигнућа ученика, начин како учи, степен самосталности у раду, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима и други подаци о ученику битни за праћење.

Сумативно оцењивање, у смислу овог правилника, јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из обавезног предмета, изборних програма, активности и владања.

Оцене добијене сумативним оцењивањем у првом разреду су описне и на крају полугодишта, односно школске године исказују се као напредовање ученика у остваривању исхода, ангажовање и препорука. Оцене добијене сумативним оцењивањем у осталим разредима су по правилу бројчане.

Сумативне оцене се евидентирају у прописаној евиденцији о образовно-васпитном раду (у даљем тексту: дневник), а могу бити унете и у педагошку документацију, у складу са овим правилником.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМА ПРЕДМЕТИМА

Корелација са градивом изучаваним у претходним разредима, ликовном културом, техником и технологијом, информатиком и рачунарством, српским језиком, физиком, географијом и хемијом.

Назив предмета: Биологија

Разред: 8. разред

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ наставе биологије у 8. разреду је развијање дубоког разумевања порекла и разноврсности живота, са нагласком на принципе еволуције и генетике као основе наслеђивања. Настава подстиче уважавање јединства грађе и функције организма на ћелијском и системском нивоу, као и свест о међузависности живих бића у екосистемима. Велики значај даје се развоју свести о одговорном односу према сопственом здрављу и животној средини, као и очувању биодиверзитета. Кроз истраживачке активности и критичко размишљање, ученици стичу научну писменост и развијају радозналост и свест о значају одрживог развоја.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Порекло и разноврсност живота, еволуцију, наслеђивање и генетику (ДНК, ген, хромозом), структуру и функцију ћелије, животне процесе, органе и органске системе, екосистеме и биодиверзитет. Обухватају се утицаји антропогених фактора и одрживи развој, хомеостаза, истраживачке методе и експериментални рад, безбедност, здравље и здрави стилови живота, као и социјална укљученост и тимски рад. Подстичу се научна писменост, критичко мишљење, одговорност према природи и коришћење биотехнологије у свакодневном животу.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметн е компетенције:	Корелација:

Јединство грађе и функције као основа живота	Ученик ће моћи да: –повеже грађу ћелијских органа са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;	Улога и значај појединих ћелијских органа у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције. Принципи економичности грађе и функције живих бића. Улога и значај ензима. Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. Надражљивост, проводљивост, контрактилност. Чулно-нервни систем животиња. Рефлексни лук. Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. Хомеостаза – принцип повратне спреге. Фотосинтеза. Ћелијско дисање. Транспирација. Температурна регулација	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључака.	-естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – одговоран однос према здрављу – рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција	ликовна култура, математика
---	--	---	--	--	------------------------------------

Човек и здравље	– одговорно се односи према свом здрављу; – изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиливима живота; – повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; – идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;	Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). Заштита од полно преносивих болести контрацепција. Одговорност за сопствено здравље	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључака.	-естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – одговоран однос према здрављу – рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција	физичко и здравствено васпитање; грађанско васпитање
--------------------	--	---	---	---	--

Порекло и разноврсност живота	Ученик ће моћи да: – доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; – истражи давно нестале екосистеме; – повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; – повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;	Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O ₂ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. Строматолити. Излазак из воде на копно.	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	историја, математика, језик и књижевност
-------------------------------	--	---	---	---	--

Наслеђивање и еволуција	– установи узрочнопоследичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; – критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;	Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодношеће и сазревање плодова биљака. Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. Еволуција човека	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључака.	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	географија, историја, ликовна култура
-------------------------	---	---	---	---	---------------------------------------

Живот у екосистему	– повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; – истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.	Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. Циклуси кружења основних супстанци у природи (H ₂ O, C, N) и њихова повезаност. Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви). Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. Нестанак врста и фактори угрожавања (Н.І.Р.Р.О. концепт). Типични екосистеми Србије. Ретке и угрожене врсте Србије. Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. Последице глобалних промена.	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључака.	-естетичка компетенција комуникација одговоран однос према околини одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	географија, техничко и информатичкообразовање
--------------------	---	--	--	---	---

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- **Просторно, садржајно и методичко прилагођавање**
- Прилагођавање простора у учионици (нпр. посебно место за седење ученика који имају проблеме са концентрацијом или другим сметњама).

- Избор и прилагођавање наставног градива у складу са способностима ученика – олакшани или проширени задаци, различите сложености и облици рада.
- Примена различитих метода рада: рад у паровима, групни рад, индивидуални задаци.
- Флексибилност у начину и врстама оцењивања (нпр. усмени испити, пројекти, портфолио, самовредновање).
- Прилагођавање домаћих задатака по потреби – мањи обим или другачији облици задатака.
- **Већа индивидуализација наставе**
- Израда индивидуалних образовних планова (ИОП) који садрже циљеве, активности и начин праћења напретка прилагођене потребама ученика.
- Пружање додатне подршке и консултација током и ван наставе.
- Увођење додатних образовних активности, радионица и пројеката који стимулишу развој специфичних способности.
- **Сарадња и размена искустава**
- Активно укључивање стручних сарадника (психолог, педагог, дефектолог) у планирање и праћење рада са ученицима.
- Организовање редовних састанака Већа за размену искустава, препорука и примена најбољих пракси.
- Сарадња са родитељима ради подршке и осигуравања континуитета у образовању и ван школе.
- **Коришћење вршњачке подршке**
- у Организовање вршњачког менторства где напреднији ученици помажу својим друговима у савладавању градива.
- у Подстицање сарадничког и тимског учења као начина развијања социјалних и комуникацијских вештина.
- у Креирање окружења у којем ученици размењују знања и искуства, што позитивно утиче и на ученике са изузетним способностима и на оне којима је потребна додатна подршка.

Индивидуални планови рада

- За ученике са сметњама у развоју и учењу, као и за оне са тешкоћама, планови садрже прилагођене циљеве и активности које одговарају њиховим могућностима и потребама, са јасним начинима праћења напретка.
- За надарене ученике, планови укључују проширено и продубљено градиво, изазовне задатке, као и могућности за истраживачки рад и самостално учење.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
Јединство грађеи функције као основа живота	БИО.О8.О.1.2 — Идентификују и описују функције органа у људском телу.	БИО.О8.С.1.1 — Пореде ћелије и објашњавају основне животне процесе.	БИО.О8.Н.1.1 — Илуструју примере хомеостазе и значај одржавања унутрашње средине.
Човек и здравље	БИО.О8.О.3.1 — Примењују знања о пубертету и развојним променама. БИО.О8.О.3.3 — Усвајају здраве навике и знања о очувању здравља.	БИО.О8.С.1.12 — Критички процењују здраве стилове живота. БИО.О8.С.2.8 — Истражују утицај животних навика на здравље.	БИО.О8.Н.3.1 — Учестују у активностима за очување здравља и животне средине. БИО.О8.Н.3.3 — Објашњавају значај биотехнологије у медицини и заштити животне средине.
Порекло и разноврсност живота	БИО.О8.О.1.1 — Примењују критеријуме за разликовање живих	БИО.О8.С.1.6 — Одређују положај главних група на филогенетском стаблу	БИО.О8.Н.1.3 — Конструирају филогенетски низ и објашњавају

	бића од неживе природе.	на основу основних карактеристика организама. БИО.О8.С.1.7 — Илуструју еволуционе променеживих бића условљенеутицајем средине.	сродничке односе међу врстама. БИО.О8.Н.1.4 — Објашњавају механизме еволуције и настанак нових врста.
Наслеђивање и еволуција		БИО.О8.С.1.5 — Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина.	БИО.О8.Н.1.2 — Објашњавају структуру и функцију генетичког материјала и процес наслеђивања.
Живот у екосистему	БИО.О8.О.1.3 — Илуструју утицај антропогенних фактора на животну средину.	БИО.О8.С.1.9 — Уочавају међузависности у екосистемима. БИО.О8.С.1.10 — Описују кружење материја и проток енергије у природи.	БИО.О8.Н.1.5 — Објашњавају развој и промене екосистема. БИО.О8.Н.1.6 — Критички вреднују утицај људских активности на биодиверзитет. БИО.О8.Н.1.7 — Анализирају значај одрживог развоја.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Ученик се из предмета биологија оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере постигнућа и практичног рада, а у складу са програмом предмета.

Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада, а нарочито: излагања и представљања (изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, постери, и др.), учешћа у дебати и дискусији, домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада, рада на пројектима а у складу са програмом предмета.

Постигнуће ученика из практичног рада, огледа, лабораторијске и друге вежбе, се на основу примене учениковог знања, самосталности, показаних вештина у коришћењу материјала, алата, инструмената и других

Иницијални тест- обавља се у првој недељи школске године. Иницијалним тестом се процењује ученичко постигнуће из претходног разреда. Резултат иницијалног тестирања се не оцењује, а наставнику служи за планирање рада и даље праћење напредовања ученика.

Усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта. Најмање једна оцена треба добија се на основу усмене провере постигнућа ученика.

Одличан (5) добија ученик који:

- је у потпуности савладао градиво,
- је сигуран и самосталан, брзо и логично закључује,
- успешно повезује садржаје, уочава корелације с другим предметима,
- зна применити знање у решавању проблемских задатака,
- брзо, тачно, опширно, логички и аргументовано одговара на постављена питања,
- самостално или у групи ради и презентира пројектне задатке,
- је одговоран према раду, наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Врло добар (4) добија ученик који:

- има висок ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја,

- спорије, али тачно, логично и углавном аргументирано одговара на постављена питања, уз евентуално постављање подпитања,
- поседује и успешно примењује стечена знања из биологије (уз мању помоћ наставника и висок степен ангажовања ученика),
- доноси закључке на већ наученим примерима,
- се повремено укључује тимски рад при изради пројектних задатака,
- је одговоран према раду, наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Добар (3) добија ученик који:

- има просечан ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја,
- полагао и углавном тачно одговара на постављена питања, уз помоћ наставника,
- углавном разуме наставне садржаје и деломично примењује стечена знања,
- изводи закључке уз помоћ наставника,
- је понекад и неспреман може изказати знање, способности и вештине из биологије,
- је одговоран према наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Довољан (2) добија ученик који:

- има задовољавајући ниво и обим знања (не разуме у потпуности наставне садржаје и отежано примењује стечена знања),
- деломично и површно одговара на постављена питања уз помоћ наставника,
- уз знатну помоћ наставника на једноставан начин набраја и описује природне и биолошке процесе,
- код доношења закључака наилази на веће проблеме и несамостално доноси закључке.

Недовољан (1) добија ученик који:

- није достигао задовољавајући ниво и обим знања и разумевања програмских садржаја,
- не одговара на постављена питања и није усвојио кључне појмове,
- не разуме наставне садржаје и не примењује знање из биологије и у свакодневном животу,
- уз велику помоћ наставника непотпуно и несувисло описује биолошке појаве и процесе,
- не показује вољу за стицање биолошког знања,
- погрешно уочава биолошке процесе те доноси нелогичне закључке без разумевања.

- **Писмена провера постигнућа ученика** - обавља се барем једном у току оба полугодишта. Углавном као систематизација неке од наставних тема.

Начини оцењивања: Објективни тестови са допуњавањем, различити типови задатака.

о **Тестовска провера знања дужег од 15 минута** – оцена са теста се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере, у противном писмена провера се поништава. Резултати теста објављује се за свако одељење на огласној табли, најкасније до краја треће наставне недеље након теста.

о **Контролна вежба у трајању до 15 минута** обавља се без најаве, а спроводи се ради утврђивања остварености циља часа и савладаности дела реализованих програмских садржаја. Оцена из петнаесто-минутне провере се не уписује у дневник али је могуће извести просек оцене са три оваква тестирања и ту оцену уписати у дневник.

Контролне вежбе изводиће се према унапред утврђеном плану који ће бити истакнут на сајту школе. Оцена се оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере

Тестови се вреднују кроз проценте:

Оцена	Опис оцене – проценат (бодови)
Одличан (5)	85-100 %
Врло добар (4)	71-84 %
Добар (3)	51-70 %
Довољан (2)	31-50 %
Недовољан (1)	0-30 %

Домаћи задатак - наставник вреднује сваки домаћи задатак својим потписом, прикладним печатом или стикером. Пет сакупљених потписа током одређеног квалификационог периода вреднују се оценом **одличан (5)**.

Три неурађена домаћа задатка током одређеног квалификационог периода вреднују се оценом **недовољан (1)**.

Рад на часу - је слободна наставникова процена о ученичком раду током једног полугодишта/школске године. Рад на часу подразумева, ученикову пажњу, праћење (слушање наставника или другог ученика), активно учествовање у наставном процесу.

Пројекат - ученик ради пројекат на одређену тему коју му задаје наставник (индивидуално, у пару или групи). Након завршетка пројекта ученик је у обавези је да пред осталим ученицима и наставником, пројекат одбрани. Временски оквир за израду пројекта зависи од његовог обима. За рад на пројекту и одбрану ученик добија одговарајућу оцену.

Критеријуми вредновања групног рада:

НИВО/ОЦЕНА	РАД У ГРУПИ	ПОЗНАВАЊЕ ТЕМАТИКЕ	РЕШАВАЊЕ ЗАДАТКА
ВИСОК одговара оценама 4 или 5	Ученик сарађује са свим члановима групе, уважава њихове потребе, пажљиво слуша друге, поштује договоре групе, не касни, своје обавезе извршава на време и тачно.	Ученик поседује знања, показује спремност да прикупља нове информације, активно подстиче идеја и размину идеја и идеја са члановима групе и уважава њихове идеје, често поставља питања која се односе на тему.	Ученик је у потпуности посвећен решавању задатка групе. Даје предлоге како решавати задатак.
СРЕДЊИ одговара оценама 3 или 4	Ученик сарађује са члановима групе уз мање тешкоће, повремено имау проблем у комуникацији али их самостално решава, своје обавезе извршава уз подсећање и	Ученик поседује извесна знања и повремено суделује у размени идеја, повремено поставља питања која се односе на тему.	Ученик уз помоћ наставника и/или осталих чланова групе учествује у решавању задатка. Ретко има предлоге како решавати задатак али кад га добије ради по њему. Повремено има

	опомињање.		активности које не доприносе решавању задатка.	
НИЗАК одговара оценама 2 или 3	Ученик повремено има сукобе у којима напада особе а не показује проблем, своје обавезе извршава ретко и делимично.	Ученик поседује мало знања и минимално малу доприноси да решавању нове задатака. Нема прикупља информације, ретко суделује у размени идеја, ретко поставља питања која се односе на тему.	Ученик минимално доприноси да решавању задатка. Нема предлоге како решавати задатке и добије слабо их реализује.	
НЕЗАДОВОЉАВАЈУЋИ одговара оцени 1	Ученик омета рад групе, доприноси неконструктивним сукобима и не извршава обавезе.	Ученик ништа не зна о теми и не интересовање да не сазна. Не учествује у размени идеја. Никад не поставља питања која се	Ученик омета решавање задатка.	

		односе на тему.	
--	--	-----------------	--

Практични рад (оглед, лабораторијска вежба, практични задатак) - ученик/ученица се оцењује за извођење огледа/лабораторијске вежбе/задатка, давање једноставног објашњења рада (поступка) и начина одбране (излагања).

Начин оцењивања: Самосталност у раду, однос према раду и безбедности током извођења лабораторијских вежби и огледа. Ученик/ца пише извештаје урађене вежбе у својој свесци. Пет сакупљених потписа, стикера или печата за довољно добру урађену вежбу доноси оцену **одличан (5)**. Ниједна или само једна урађена вежба на крају полугодишта доноси оцену **недовољан (1)**.

Школска свеска из биологије - на крају полугодишта/школске године наставник може да оцени школску свеску ученика. Наставник оцењује: садржај свеске, уредност, цртеже, додатне текстове, итд.

Активност ученика – различите активности којима се показује примена знања ученика и самосталност. На пример: излагање и представљање (РР презентације, изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, графикони, табеле, постери, дизајнерска решења и сл.), писање есеја, учешће у дебати и дискусији, учешће на општинском/градском или републичком такмичењу, учешће у различитим облицима групног рада, збирка одабраних ученикових продуката рада – портфолија у складу са програмом биологије, наступ на јавном скупу и сл.

Ван-наставне активности - подразумевају ангажовање ученика у ван-школским активностима као што су акције секције, излети, посете институцијама и учешће на скуповима или манифестацијама које имају везе са биологијом и екологијом. Током године ученик сакупља потписе. Три потписа се вреднују оценом **одличан (5)**.

Дарвинова лупа - добија онај ученик/ученица који у току часа предавања или утврђивања, пронађе решење за постављени проблем, повеже, закључи или изнесе своје размишљање о некој теми. Вредност Дарвинове лупе је **одличан (5)**.

Остало - у коначну, закључну оцену за крај полугодишта/школске године могу да уђу и остале ученичке активности и интересовања, његова залагања, прикази занимљивих текстова из научно-популарне литературе, редован долазак на часове додатне и допунске наставе, припремне наставе, итд...

Закључна оцена утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу свих појединачних оцена (најмање четири оцене током полугодишта) које су унете у дневник од почетка школске године.

Закључна оцена не може да буде већа од највеће појединачне оцене уписане у дневник, добијене било којом техником провере знања. Као почетно полазиште код закључивања оцене узима се у обзир аритметичка средина оцена из елемената оцењивања. Осим аритметичке средине, у закључну оцену улазе све белешке праћења рада ученика. То подразумева описно праћење ученика у наставничкој свесци (ученички портфолио) као што су: различите способности ученика, марљивост и залагање, однос према раду, однос према наставнику и осталим ученицима, школској имовини, животној средини у окружењу школе, напредовање или назадовање у раду, уредност, интерес за предмет и слично. Закључна оцена не мора произлазити из аритметичке средине уписаних оцена, а нарочито ако је ученик показао напредак у другом полугодишту.

Закључна оцена на полугодишту не узима се у обзир приликом утврђивања аритметичке средине на крају другог полугодишта.

Назив предмета: ХЕМИЈА

Разред: ОСМИ

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Метали, неметали, оксиди, киселине, хидроксиди, соли, угљоводоници, адиција, супституција, полимери, алкохоли, карбоксилне киселине, естри, масти и уља, угљени хидрати, протеини, загађујуће супстанце, рециклажа, зелена хемија.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
Метали, оксиди и хидроксиди метала	– правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже	Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и	- Наставник усмерава учениково размишљање, наводећи их тако на одговарајуће закључке -Демонстрирање одговарајућих огледа, којима се омогућава лакше схватање градива од	1. дигитална, 2.рад са подацима, 3.решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација, 6. компетенција за учење, 7.одговоран однос околина,	Математика физика, географија, биологија

	податке, формулише објашњења и изведе закључке; –наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;	хидроксида, својства и примена. Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус-хартије; испитивање електропроводљивости раствора натријум-хидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.	стране ученика и којима се подстиче њихово критичко и аналитичко мишљење - Ствара ситуације у којима ће ученици примењивати и развијати експерименталне вештине - Сугерише ученицима да повезују теоријско и практично знање и да сами могу показати помоћу индикатора кисела својства киселина и базна својства амонијака - Упућује ученике да повезују знање из биологије кроз реакције фотосинтезе и сагоревања - Поставља занимљива питања везана за примену једињења неметала и вештачких ђубрива и тако држи пажњу и заинтересованост ученика - Детаљно објашњава писање формула оксида преко	8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	
--	--	--	---	---	--

			валенци - Упућује ученике у истраживачки рад и помаже им у прављењу презентација - Развија код ученика партнерски однос, кроз групни рад и рад у пару, како при извођењу огледа, тако и при изради презентација - Координира рад у одељењу при извођењу лабораторијских вежби - Указује на велику примену киселина у свакодневном животу Фронтални, индивидуални, у пару, групни			
Неметали, неметала хидроксиди	оксиди и	– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике	Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена.	-Наводи ученике да наброје физичка својства метала и да кажу у којим агрегатним стањима се налазе -Подстиче ученике да пишу формуле оксида метала,хидроксида -Разматра заступљеност метала у	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација, 6. компетенција за учење, 7.одговоран однос околина,	Математика физика, географија, биологија

	ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;	Демонстрациони огледи: добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака. Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала. Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус-хартије.	природи и пореди је са заступљеношћу неметала -Подстиче ученике да уоче повезаност метала са њиховим местом у периодном систему елемената -Испитује понашање метала са разблаженом сумпорном киселином -Показује да брзина корозије зависи од услова -Указује да оксиди неких метала граде хидроксиде, а да неки не реагују са водом -Препоручује и објашњава најефикасније методе заштите од корозије Фронтални, индивидуални, групни	8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	
Соли-добијање, својства и примена	– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;	Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли.	-Помаже ученицима да закључе који је основни састојак физиолошког раствора – инфузије -Подсећа ученике како	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња,	Математика физика, географија, биологија

	-препозна једињења соли и њихово добијање. – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом; – испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом;	Демонстрациони огледи: реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида; реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро-нитрата и натријум-хлорида. Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум-сулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум-карбоната.	се пишу формуле оксида, база и киселина. -Сугерише ученицима да се формуле соли пишу преко валенци -Подстиче ученике на логичко размишљање, које ће им омогућити да схвате на чему се заснива реакција неутрализације -Наводи ученике да закључе шта се то налати у пијаћој, а не налази у дестилованој води. -Ствара наставне ситуације у којима развија креативно мишљење ученика и омогућава да ученици повезују градиво географије и ситуације из свакодневног живота Фронтални, индивидуални, групни	5. комуникација, 6. компетенција за учење, 7. одговоран однос околина, 8. одговоран однос према здрављу, 9. естетичка компетенција	
Органска једињења и њихова општа својства	–објасни и хемијским једначинама представи хемијске	Својства атома угљеника и многобројност органских једињења.	-Упућује ученика на коришћење интернета и других	1. дигитална, 2. рад са подацима,	Математика физика, географија,

	промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;	Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења. Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама.	извора информација и развија истраживачки дух код ученика Фронтални, групни, у пару	3.решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација, 6. компетенција за учење, 7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	биологија
Угљоводоници	– напише формуле и именује представнике класа органска једињења имајући у виду структурну изомерију; -физичким својствима засићених и незасићених угљоводоника -разлике у реактивности алкана, алкена, алкина и ароматичних угљоводоника требало би да повежу са разликама у структури молекула ових једињења. Упоређивање	Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: испитивање растворљивости и сагоревање п-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Вежба V: састављање модела молекула	-Анимира ученике да праве разлику у писању алкана, алкена и алкина, користећи моделе -Упућује ученике да увиде разлику у реактивности угљоводоника и схвате да је то последица различите структуре -Подстиче ученике да повезују знања из других предмета са темама у настави хемије -Показује да је п-хексан неполарна супстанца која се раствара у неполарним	1. дигитална, 2.рад са подацима, 3.решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација, 6. компетенција за учење, 7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	Математика физика, географија, биологија

	хемијских реакција засићених и незасићених угљоводоника требало би да обухвати њихове сличности (сагоревање) и разлике (супституција, адиција). Ученици би требало да повежу хемијска својства угљоводоника са практичном применом ових једињења:	угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника.	растварачима -Наглашава велику примену полимера у свакодневном животу -Скреће пажњу на проблеме загађења животне средине пластичним масама Фронтални, групни, у пару		
Органска једињења са кисеоником	-да уочавају да су својства органских једињења са истим бројем атома угљеника у молекулу различита у зависности од присутне функционалне групе. Они уче именовање органских једињења према функционалној групи и повезују одређену функционалну групу у молекулу са својствима једињења.	Алкохоли – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине. Естри – номенклатура, својства и примена. Демонстрациони огледи: добивање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина; лабораторијско добивање и испитивање својстава етил-етаноата. Лабораторијска вежба VI:	-Поставља питања која омогућавају ученицима да схвате да функционална група условљава физичка и хемијска својства органских једињења -Упозорава на штетност алкохола по организам Мотивише ученике да праве презентације о алкохолизму као великом проблему у савременом	1. дигитална, 2.рад са подацима, 3.решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација, 6. компетенција за учење, 7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према здрављу, 9.естетичка компетенција	Математика физика, географија, биологија

	Уз називе једињења према IUPAC номенклатури, ученици уче и тривијалне називе представника органских једињења са кисеоником.	физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум-хидрогенкарбонатом.	друштву -Подстиче ученике да повезују пређашње знање и користе га функционално -Упутити ученике у истраживање употребе кисеоничних органских једињења у свакодневном животу, Фронтални, индивидуални, групни, у пару		
Биолошки важна органска једињења	-сазнају о саставу, структури, својствима и значају масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина. Од ученика се не очекује да пишу структурне формуле триацилглицерола, већ да описују и објашњавају својства ових једињења, и њихових смеша, да наводе биолошки и	Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глюкоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине. Протеини. Витамини. Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни. Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и	-Указује на веома важну улогу витамина, масти и уља, угњених хидрата у људском организму -Повезује масти и уља са естрима и скреће пажњу да су масти и уља по хемијском саставу естри -Истиче неопходност повезивања градива различитог предмета -Упозорава на штетност прекомерног уношења масти и	1. дигитална, са 2. рад подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 5. комуникација, 6. компетенција за учење, 7. одговоран однос околина, 8. одговоран однос према здрављу, 9. естетичка компетенција	Математика физика, географија, биологија

	технички значај масти и уља, и примену ових једињења као сировина или полупроизвода у даљој хемијској преради (на пример, добијање маргарина из уља и производња сапуна).	уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина.	уља и угљених хидрата -Подсећа ученике на градиво из седмог разреда и постављањем питања повезује смеше и шећере -Указује на веома битну улогу протеина у важним процесима у организму -Истиче велики значај витамина у исхрани и наводи ученике да кажу које су намирнице богате витамином це и сл. Фронтални, индивидуални, групни		
Заштита животне средине и зелена хемија	-сазнају да развој производа и процеса хемијске индустрије, поред доприноса побољшању квалитета живота, може имати и штетно дејство на животну средину и здравље животиња и људи. Требало би да на	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија.	- Упознаје ученике са најчешћим загађивачима ваздуха, воде и земљишта - упозорава ученике на алармантну ситуацију по питању загађења у нашој земљи -Даје идеје и инструкције за мини пројекат о заштити животне средине	1. дигитална, 2.рад са подацима, 3.решавање проблема, 4. сарадња, 5.комуникација, 6. компетенција за учење, 7.одговоран однос околина, 8.одговоран однос према	Математика физика, географија, биологија

основу својстава супстанци разматрају њихов утицај на околину и жива бића, идентификују главне неорганске и органске загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и начине како оне доспевају у животну средину. Важно је да ученици сагледају значај руковања супстанцама и комерцијалним производима у складу са ознакама на амбалажи, као и правила о начину чувања производа и одлагања отпада.		- Организује акцију здрављу, шишћења школског 9. естетичка дворишта компетенција Фронтални, индивидуални, у пару, групни	
---	--	---	--

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

По изради и формирању профила и процене способности ученика урадиће се прилагођени план и програм учења ученика.

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
Метали, оксиди и хидроксиди метала	ХЕ.1.2.1; ХЕ.1.2.4; ХЕ.1.2.5; ХЕ.1.2.6; ХЕ.1.2.7; ХЕ.1.2.8;	ХЕ.2.1.4; ХЕ.2.2.1; ХЕ.2.2.2; ХЕ.2.2.3;	ХЕ.3.2.1;ХЕ.3.2.2;ХЕ.3.2.3; ХЕ.3.2.4; ХЕ.3.2.6.

		ХЕ.2.2.4;	
Неметали, оксиди неметала и хидроксиди	ХЕ.1.2.1.; ХЕ.1.2.4; ХЕ.1.2.5; ХЕ.1.2.6; ХЕ.1.2.7; ХЕ.1.2.8;	ХЕ.2.1.4; ХЕ.2.2.1; ХЕ.2.2.2; ХЕ.2.2.3; ХЕ.2.2.4;	ХЕ.3.2.1; ХЕ.3.2.2; ХЕ.3.2.3; ХЕ.3.2.4; ХЕ.3.2.6.
Соли-добивање, својства и примена	ХЕ.1.2.4; ХЕ.1.2.6;	ХЕ.2.1.4; ХЕ.2.2.1; ХЕ.2.2.2; ХЕ.2.2.3;	ХЕ.3.2.2; ХЕ.3.2.3; ХЕ.3.2.4; ХЕ.3.2.6.
Органска једињења и њихова општа својства	ХЕ.1.3.1; ХЕ.1.3.2; ХЕ.1.3.3;	ХЕ.2.3.1;	ХЕ.3.3.1; ХЕ.3.3.2; ХЕ.3.3.3.
Угљоводоници	ХЕ.1.3.1; ХЕ.1.3.2; ХЕ.1.3.3;	ХЕ.2.3.1; ХЕ.2.2.2;	ХЕ.3.3.1; ХЕ.3.3.2; ХЕ.3.3.3.
Органска једињења са кисеоником	ХЕ.1.3.1; ХЕ.1.3.2; ХЕ.1.3.3;	ХЕ.2.3.1; ХЕ.2.2.2;	ХЕ.3.3.1; ХЕ.3.3.2; ХЕ.3.3.3.
Биолошки важна органска једињења	ХЕ.1.4.1; ХЕ.1.4.2;	ХЕ.2.4.1;	ХЕ.3.4.1; ХЕ.3.4.2.
Заштита животне средине и зелена хемија	ХЕ.1.5.1.		

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

ЕЛЕМЕНТИ ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА У ПОСТУПКУ ОЦЕЊИВАЊА

Иницијални тест - обавља се на почетку школске године, у првој или другој недељи.

Усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта. Најмање једну оцелу у полугодишту треба дати на основу усмене провере постигнућа ученика.

Писмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта - контролне вежбе. Контролне вежбе изводиће се према унапред утврђеном плану који ће бити истакнут на сајту школе и огласној табли.

Петнаестоминутне провере - Овакав вид провере обавља се без претходне најаве. Оцелу са петнаестоминутне провере се не уноси

- дневник, већ се евидентира у педагошкој свесци ради утврђивања и праћења остварености циља часа, савладаности дела реализованих садржаја или на крају полугодишта.

Пројекат - групни облик рада на одређену тему, а има за циљ: самостално прикупљање и критички одабир информација; решавање проблема; доношење одлука; планирање и поштовање рокова; самостално учење; рад у групи; сарадња; критички однос према властитом и туђем раду.

Практични рад (оглед, лабораторијска вежба, практични задатак) - ученик/ученица се оцењује: за извођење огледа/лабораторијске вежбе/задатка, давање једноставног објашњења рада (поступка) и начина одбране (излагања). Начини оцењивања: Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације....

Активност и резултати рада ученика - су различите активности којима се показује примена знања ученика, самосталност, показане вештине у коришћењу материјала, алата, инструмената и др. у извођењу задатка, као и примена мера заштите и безбедности према себи, другима и околини, а које су у складу са програмом биологије (екологија). У активности ученика улазе кратки усмени одговори на часу приликом обнављања или обраде нове лекције, израда домаћих задатака, рад лабораторијских вежби, кратки пројекти, петнаестоминутне провере, израда цртежа и презентација.

Рад на часу - је слободна наставникова процена о раду ученика током једног полугодишта/школске године. Рад на часу подразумева: ученикову пажњу, праћење, активно учествовање у наставном процесу.

Радна свеска из хемије - наставник може да оцени радну свеску ученика на крају полугодишта/школске године. Наставник оцењује: садржај свеске, уредност, тачност дати одговора.

Домаћи задатак - наставник вреднује сваки домаћи задатак (д.задатак мора одговорити захтеву задатог задатка; да буде потпун, тачан).

Ваннаставне активности - подразумева ангажовање ученика у ваншколским активностима (Фестивал науке, сарадња са институцијама у циљу промовисања науке, конкурси...), као и током излета, посета...

Остало - у закључну оцену за крај полугодишта/школске год. могу да уђу и остале активности и интересовања ученика, његова залагања, прикази занимљивих текстова из научно-популарне литературе, редован долазак на часове додатне и допунске наставе, припремне наставе...

1. Закључна оцена

- утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу свих појединачних оцена (најмање четири оцене током полугодишта) које су унете у дневник од почетка школске године;
- закључна оцена не може да буде већа од највеће појединачне оцене уписане у дневнику, добијене било којом техником провере знања, а не може бити мања од аритметичке средине свих појединачних оцена;

- закључна оцена на полугодишту не узима се у обзир приликом утврђивања аритметичке средине на крају другог полугодишта.

Критеријуми оцењивања за Иницијални тест

Овај тип теста се користи за дијагностичко оцењивање, односно за дијагностиковање у циљу планирања рада и провере усвојености знања у претходној школској години, након одређене области. Тест се не оцењује.

Тест чини око 10 питања који се оцењују са 1 или 0 бодова.

- - 0-20% (0-2 бода)
- - 30-40 % (3-4 бода)
- - 50-60% (5-6 бодова)
- 4- 70-80% (7-8 бодова)
- 5 - 90-100% (9-10 бодова)

Оцена се уписује у свеску, а број бодова или проценат остварен на тесту се бележи у дневник, и саопштава се ученику.

ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА ИЗ ПРЕДМЕТА ХЕМИЈА – 8.р.

Врста, ниво и обим знања и ангажовање ученика оцењују се тако да оцену:

одличан (5) добија ученик који у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; лако логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

врло добар (4) добија ученик који у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.

добар (3) добија ученик који у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; у довољној мери критички расуђује; показује делимични степен активности и ангажовања.

довољан (2) добија ученик чија знања, која је остварио, су на нивоу репродукције, уз минималну примену; у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; показује мањи степен активности и ангажовања.

недовољан (1) добија ученик чија знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; не изводи закључке који се заснивају на подацима; критички не расуђује; не показује интересовање за учешће у активностима, нити ангажовање.

**Формативно праћење постигнућа ученика у складу са Правилником о оцењивању, исходима учења, критеријумима
Блумовом таксономијом**

ХЕМИЈА - осми разред

ТЕМА	ОЦЕНА			
	Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
	Приликом формулисања формативне оцене руководићемо се у највећој мери глаголима предвиђеним у оквиру конгитивног домена Блумове таксономије:			
	Дефинисати, нумерисати, идентификовати, обележити, именовати, сетити се, препознати, репродуковати, писати	Описати, објаснити, навести пример, означити, разликовати, показати, повезати, упоредити, израчунати, интерпретирати, разјаснити	Утврдити, применити, закон, рачунати, поређати, упоредити, анализирати, расчланити, разликовати, одвајати, груписати, изразити, одредити, приказати, употребити, предвидети могуће последице	Закључити, комуницирати, критиковати, приказати, проценити, мерити, предвидети, класирати, планирати, олакшати, направити, редослед, применити, издвојити, истражити, сажети, анализирати, закључити.
1.Метали, оксиди и хидроксиди метала	Ученик проналази елемент у ПСЕ; - зна његова основна физичка и хемијска својства.	- зна да пише формуле оксида на основу валенце; - зна да одреди назив на основу формуле оксида; - зна дефиницију база или хидроксида.	- зна да пише формуле оксида на основу валенце; - зна формуле хидроксида и једноставније хемијске реакције.	- зна да пише формуле оксида, хидроксида; -зна да наведе и запише реакције добијања хидроксида; -ради задатке стехиометријског израчунавања на основу

				реакција.
2.Неметали, оксиди неметала и киселине	Ученик проналази елемент у ПСЕ; - зна његова основна физичка и хемијска својства.	- зна да пише формуле оксида на основу валенце; - даје назив формули оксида, киселина.	- зна да пише формуле оксида на основу валенце; - формуле киселина и једноставније хемијске реакције.	- зна да пише формуле оксида, киселина; - зна да наведе и запише реакције добијања киселина; - ради задатке стехиометријског израчунавања на основу реакција; - зна да одреди примену киселина на основу физичких и хемијских особина.
3.Соли добијање, својства и примена	Ученик зна дефиницију соли; - зна физичка и хемијска својства соли.	- зна да пише једноставније формуле соли; - зна да на основу назива повеже од које је киселине настала со.	- зна да пише формуле соли на основу валенце метала и киселинског остатка; - зна реакције добијања соли.	- зна да пише реакције добијања соли; - одређује примену соли.
4.Угљоводоници	Ученик дефинише угљоводонике: алкане, алкене и алкине; - зна да дефинише и наброји хомологи низ алкана.	- зна да поред дефиниција пише формуле алкана, алкена и алкина.	-пише формуле једноставнијих изомера и даје називе угљоводонцима; - зна физичка и хемијска својства угљоводоника; -пише једначине појединих реакција угљоводоника.	-пише формуле алкана, алкена и алкина, формуле изомера; - даје називе изомерима алканима, алкенима и алкина; - пише једначине реакција угљоводоника; -одређује примену угљоводоника на основу физички и хемијских својстава.

5.Органска једињења с кисеоником	Ученик зна да дефинише алкоhole, карбоксилне киселине и протеине; - зна да наброји важније представнике.	- зна шта су алкохоли, карбоксилне киселине; - зна важније представнике и пише једноставније формуле.	- пише формуле алкохола и карбоксилних киселина, - пише формуле изомера и даје називе; - зна примену важнијих једињења.	- пише формуле органских једињења с кисеоником; - пише формуле изомера; - пише хемијске реакције и ради задатке на основу хемијских реакција.
6.Биолошки важна органска једињења	Ученик набраја биолошки важна органска једињења: угљене хидрате, масти и уља, протеине.	- набраја биолошки важна органска једињења; - зна њихову примену.	- пише формуле биолошки важних органских једињења; - зна њихову примену.	- пише формуле угљених хидрата, масти и уља и протеина; - зна реакције добијања ових једињења и ради задатке из ове области.

Оцена недовољан (1) – није испуњен ниједан критеријум.

Назив предмета: Техника и технологија

Разред: VIII

Фонд часова:	Годишњи фонд:	68
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења технике и технологије јесте да ученици развију техничко-технолошку писменост и стваралачко и логичко мишљење кроз стицање теоретског и практичног знања израдом практичних радова и пројеката реализованих самостално или тимски, уважавајући личне способности • вештине сваког ученика. Реализацијом практичних вежби ученици развијају fine моторичке вештине, стичу знања о различитим техничким материјалима и принципима рада основних алата и уређаја. Израдом предмета/модела коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата, ученици развијају креативност, иновативност, као и способност за тимски рад, сарадњу, толеранцију, способност слушања мишљења других и конструктивно решавање конфликта. Кроз развој техничког стваралаштва стичу реалне искуствене техничке основе за будуће школовање и живот. Одговорно и флексибилно се односе према одрживом коришћењу постојећих ресурса и разматрају начине за проналажење нових – чистих извора енергије. Воде рачуна о смањењу отпада и емисије штетних гасова, о неопходној рециклажи материјала, заштити и очувању животне средине и о екологији. Ученици, као учесници у саобраћају, стичу вештине препознавања, процене и избегавања ризичног понашања • опасности. Развијају интересовања за технолошке процесе у грађевинарству, пољопривреди, машинству, електротехници, електроници, роботизи, мехатроници. Имају јасан став о потреби поштовања саобраћајних прописа. Ученици проширују стечена информатичка знања и схватају потребу њихове примене у различитим свакодневним животним ситуацијама. Развијају истраживачки дух и способност претраживања, критичког анализирања и систематизације информација у електронском облику уз употребу одговарајућих средстава ИКТ-а. Кроз реализацију различитих пројеката и задатака стичу увид у сопствена професионална	

	интересовања, стичу искуства и самопоштовање и поступају предузимљиво, иницијативно и одговорно.
Кључни појмови садржаја предмета:	Техника и технологија, занимање –организација заштита безбедност професије саобраћај -саобраћај на средства, значај саобраћаја,копнени,водни,ваздушни Техничко цртање- прибор.скица,формати линије котирање,ИКТ,форматирање

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметн е компетенције:	Корелација:
1.Животно и радно окружење	Процењује значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; образлаже важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; повезује професије	Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. Електрична инсталација – опасност и мере заштите . Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност. Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.	У области Животно и радно окружење обрађују се садржаји првенствено везани за електротехнику, рачунарство и мехатронику. Уз помоћ различитих медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати развој ових грана технике као и њихову међусобну повезаност. Путем примера навести ученике да анализирају утицај развоја наведених	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција а Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција а Комуникаци	Географија (Енергетика: врсте и размештај извора енергије и њихов значај) Биологија (човек – органски систем) Физика (Електричне појаве у атмосфери) Биологија историја (природна богатства и проивреда)

	(занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима.		области на савремен начин живота. Указати на доприносе српских научника у развоју електротехнике и телекомуникација.	ја Одговоран однос према околини	
			Правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије, са посебним акцентом на уштеду енергије. Објаснити разреде енергетске ефикасности електричних уређаја на основу којих ученик може извршити поређење електричних уређаја према ефикасности. Навести значај примене енергетски		

			ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије. Посебно анализирати могуће опасности које се могу десити приликом коришћења електричних апарата и уређаја и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за њихово коришћење.		
2.Саобраћај	Упоређи карактеристике електричних и хибридни саобраћајних средстава са конвенционалним разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима	Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација	Преглед карактеристика класичних саобраћајних средстава треба заокружити електронским подсистемима, као и конструкцијама и функцијама средстава на електрични погон и хибридни возила. Препоручује се да ученици самостално, путем доступних извора	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према здрављу Компетенција за учење Одговорно учешће у	Физика (Коефицијент корисног дејства) Географија (Саобраћај: подела, саобраћајна мрежа, услови, перспективе развоја и значај.) Српски језик (Језик свакодневне

•			знања, истраже предности недостатке возила накомпетенциј електрични и а хибридни погон и упореде их са конвенционалним возилима. Уову сврху могуће је користити различите наставне методе (методу пројектне наставе, проблемску, истраживачки рад). Путем мултимедија приказати електрични и електронски систем код саобраћајних средстава (путничка возила, мопеди).	демократско м друштву Естетичка а Комуникаци ја Одговоран однос према околини	комуникације) ИР (Комуникација посредством дигиталних уређаја)
			Елементе система (уређаје за производњу и акумулацију електричне енергије, електропокретач, уређај запаљење радне смеше,		

			уређаје за сигнализацију) повезати са претходним знањем ученика о погонским машинама (моторима). Посебно обратити пажњу на намену електронских уређаја (електронско убризгавање, сензори за кретање..) Осврнути се и на потребу исправности ових уређаја за безбедно учествовање у саобраћају. Преношење података на даљину чини посебан сегмент саобраћаја. Потребно је ученицима приближити		
3.Техничка и дигитална писменост	Користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе класификује компоненте ИКТ уређаја према намени	Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.	Упознати ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Дигитална	ИР (Дигитални и паметни дигитални уређај) ИР (дигитални уређаји у различитим

	процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ црта електричне шеме правилно користећи симболе ,користи софтвере за симулацију рада електричних кола састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије	Основни симболи у електротехници. Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. Израда и управљање електромеханичким моделом.	њихово цртање. Приликом реализације ове активности користити једноставне шеме. Демонстрирати рад са софтвером за симулацију рада електричних кола примереним узрасту и прецнањима ученика. Креирати вежбу у оквиру које ученици цртају електричну шему и користе рачунарску симулацију за приказ њеног функционисања. Уколико материјално - техничке могућности дозвољавају, ученици потом састављају електричну шему на радном столу и демонстрирају њен рад.	компетенциј а Одговоран однос према здрављу Компетенци ја за учење Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенциј а Комуникаци ја Одговоран однос према околини	занимањима) Физика (Електрична струја) ТТ6 (Техничка писменост) Физика (Електрична струја везивање отпорника) ИР (Дигитални и паметни дигитални уређај)
			Можете користити аналогне и дигиталне компоненте.		Физика (Електрична струја

			Осмислити вежбе у којима ће ученици саставити и управљати електромеханичким моделима користећи ИКТ и интерфејс. Сложеност модела прилагодити условима и опреми са којом школа располаже. Комбиновати знања и вештине из програмирања која ученици поседују са појашњењем функција и начина рада појединих елемената модела. Уколико ученици раде са различитим моделима предвидети време за представљање појединачних решења у одељењу. У најкраћим цртама упознати ученике са могућностима	везивање отпорника) ТТ за седми разред (Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса) ИР (Дигитални • паметни дигитални уређај)
--	--	--	--	---

			управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а		
4.Ресурси и производња	Анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; разликује елементе кућне електричне инсталације; повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; користи мултиметар; анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; класификује електронске компоненте на основу намене; аргументује значај рециклаже електронских компоненти;	Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони и материјал и прибор. Кућне електричне инсталације. Састављање електричних кола. Коришћење фазног испитивача	На почетку изучавања ове области упознати ученике, на информативном нивоу, са електроенергетским системом наше земље. Шта га чини, које су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали за производњу којима располажемо. Производњу, трансформацију и пренос електричне енергије објаснити уз помоћ мултимедије. У најкраћим цртама објаснити хидроелектране, термоелектране и нуклеарне електране, значај трансформисања електричне енергије у	Естетичка Дигитална Рад са подацима Комуникација Компетенција за учење Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу	Географија (енергетика) Биологија (животна средина и одрживи развој) ТТ за 7. разред (Метеријали) Физика (Електрична струја) ТТ за седми разред (Конструкторско моделовање)

			трансформаторским станицама, као и пренос електричне енергије далеководима и нисконапонском електричном мрежом, од произвођача до потрошача.		
			Садржаје у овој области, који су директно везани за живот и дело нашег научника Николе Тесле, увек посебно истаћи и нагласити. Када је у питању производња електричне енергије, део садржаја посветити обновљивим изворима електричне енергије. Ту се пре свега мисли на: Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, уредност и тачност		

			скица, техничких цртежа. Доношење и правилна (економична) употреба материјала и алата. соларне електране, ветроелектране (аероелектране), геотермалне електране, електране на биомасу, мини хидроелектране и постројења за сагоревање комуналног отпада.		
			Ове садржаје реализовати уз помоћ одговарајуће мултимедије. Са ученицима анализирати значај и предности		
5.Конструкторско моделовање	Истражује и осмишљава пројекат; креира документацију, развије и представи бизнис план	Моделовање електричних машина и уређаја. Огледи са електропанелима. Коришћење интерфејса за	Ова област је сложенија јер се у њој по вертикали повезују садржаји како претходних разреда тако	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Сарадња Решавање проблема	Техника и технологија за 7. разред (Конструкторско моделовање) Техника и технологија за 7.

	производа; састави производ према осмишљеном решењу; с астави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; представи решење готовог производа/модела; процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.	управљање помоћу рачунара. Израда и коришћење једноставног школског робота управљаним вештачком интелигенцијом Рад на пројекту: израда производа/модела;	и осмог разреда. У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине кроз моделовање електричних машина и уређаја. То је неопходно пошто се та знања и вештине појављују и у реализацији делова пројекта. У овом разреду треба заокружити целину о обновљивим изворима енергије. С обзиром да је у претходним разредима било речи о механичким и топлотним претварачима енергије у осмом разреду тежиште је на електричној енергији.	разред (Конструкторск о моделовање)
--	---	---	---	--

			Моделе који користе обновљиве изворе енергије ученици могу моделовати на различите начине.		
			Један од начина је извођење огледа са електропанелима. У ту сврху довољно је радити на мањој плочи електропанела и помоћу мултиметара (унимера) мерити промене у зависности од количине светла. У оквиру пројекта могуће је израдити модел ветрогенератора. Са интрефејсом ученици су се упознали на нивоу „црне кутије” (black box). Практично приказати како функционише интерфејс да би, у каснијој фази, могли		

			применити стечена знања на неком пројекту. Ученике треба упознати са основним деловима интрфејса: напајање, улази и излази.		
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					
• Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) • Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... • Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.					

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
Животно и радно окружење	ТЕХ.00.0.2.2. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. ТЕХ.00.0.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. ТЕХ.00.0.3.5. Препознају	–ТЕХ.00.С.1.3. Познају основне делове, принцип рада и начин одржавања апарата и уређаја у домаћинству. ТЕХ.00.С.3.1. Користе стечена знања за идентификовање квара на једноставним кућним уређајима и инсталацијама.	ТЕХ.00.Н.3.1. Анализирају Расположиве информације при Куповини техничког уређаја.

	своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.		
Саобраћај	ТЕХ.ОО.О.3.3. Примењују Правила безбедности као активни учесници у саобраћају.		
Техничка и дигитална писменост	ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају Једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања.	ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. – ТЕХ.ОО.С.2.4. Састављају и симулирају рад једноставних електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената.	ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој Основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона. ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејсе технологије.
Ресурси и производња	ТЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке Величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу.	ТЕХ.ОО.С.1.7. Објашњавају Начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије.	
Конструкторско Конструкторско моделовање	ТЕХ.ОО.О.3.1. Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада.	ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације.	ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке Анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички

		модел машине или уређаја.
--	--	---------------------------

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године из предмета техника и технологија обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Оцењивањем се ученик оспособљава да може објективно да процени своја и постигнућа других ученика, као и да уме да постави себи личне циљеве током процеса учења, а у правцу свог напредовања и развоја.

Формативно и сумативно оцењивање евидентира се у педагошкој документацији од стране предметних наставника (педагошка свеска и електронски дневник).

Наставник бележи активности и ангажовање на часу, као и учеников однос према раду.

Сваку оцену (област) ученици могу да поправе и закључна оцена се изводи на основу аритметичке средине свих оцена у току полугодишта.

Формативно оцењивање врши се континуирано , на сваком часу и односи се на праћење и евидентирање напретка постигнућа ученика, праћење како учи, на степен самосталности у раду, на оствареност сарадње са другим ученицима, на развијање разних вештина кроз практичне и друге радове итд.

Ученици се сумативно - бројчано оцењују на крају програмских целина (најмање 4 пута у полугодишту) и на крају полугодишта .

Ученик у току школске године може бити оцењен на основу:

- \ усменог излагања
- \ активности на часу
- \ петнаестоминутних писмених провера знања
- \ израде практичног рада
- \ практичног рада на рачунару
- \ израде техничких цртежа
- \ израде и презентовања презентација
- \ израде паноа и реферата
- \ учешћа на такмичењима и у активностима у школи
- \ повезивања теоријских знања са практичним радом и свакодневним животом
- \ рада у тиму

Петнаестоминутне писмене провере знања не морају бити унапред најављене, али се то углавном ради. Резултати ових

тестова уносе се у педагошке свеске и бројчана оцена изводи на основу две такве провере или у комбинацији са усменим испитивањем .

Питања на тесту су бодована према тежини, а бодовна скала ради се приближно према следећим процентима:

Оцена Опис оцене - проценат

Одличан (5) 85-100 %

Врло добар (4) 71-84 %

Добар (3) 55-70 %

Довољан (2) 31-55 %

Недовољан (1) 0-30 %

Практични радови ученика вреднују се на основу: сложености рада; самосталности израде; прецизности при преношењу мера, изради делова и завршне обраде; правилног коришћења различитих алата и прибора; примене мера заштите на раду; функционалности и/или естетске вредности рада; мотивисаности ученика током израде;

Ученик се оцењује јавно и оцена му се саопштава и образлаже одмах по добијању. Уз образложење ученику се дају и препоруке за активности у даљем раду, које ће у случају слабијих постигнућа бити смернице за напредовање.

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- \ у потпуности показује способност примене знања из технике и технологије
 - \ лако логички повезује чињенице и појмове;
 - \ самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и повезује наставни садржај са практичним радовима;
 - \ самостално решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
 - \ показује изузетну самосталност и висок степен активности и ангажовања при обради нових наставних јединица, изради цртежа, практичних радова и осталог.
 - \ самостално примењује правила котирања, при изради техничких цртежа;
 - \ самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
 - \ учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
 - \ самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;
- Оцену врло добар (4) добија ученик који:
- у великој мери показује способност примене знања из технике и технологије и логички повезује чињенице и појмове;
 - самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
 - решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
 - показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања код израде техничких цртежа,
 - у великој мери примењује правила котирања код израде техничких цртежа;
 - самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
 - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће

макете/модела;

- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену добар (3) добија ученик који:

- у довољној мери показује способност примене знања из технике и технологије у новим ситуацијама
- у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
- у довољној мери изводи закључке који се заснивају на подацима;
- делимично самостално решава поједине проблеме;
- показује делимични степен активности и ангажовања;
- делимично показује самосталност код израде техничких цртежа;
- делимично примењује правила котирања код израде техничких цртежа;
- делимично показује самосталност када израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;

- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену довољан (2) добија ученик који:

- знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
- у мањој мери повезује чињенице и појмове - искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
- понекад је самосталан у решавању проблема иу недовољној мери критички расуђује;
- показује мањи степен активности и ангажовања;
- искључиво уз помоћ наставника примењује правила котирања код израде техничких цртежа и практичних радова;
- уз помоћ наставника учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других;
- уз помоћ наставника одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену недовољан (1) добија ученик који:

- знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;
- не изводи закључке који се заснивају на подацима;
- критички не расуђује;
- не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање;
- не показује интересовање за израду техничких цртежа и практичних радов

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена оставрености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Назив предмета: Информатика и рачунарство

Разред: Осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	34
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ је да ученици изграде позитиван став према коришћењу дигиталне технологије и примењују знања и вештине из ове области у циљу ефикасног обављања различитих послова и задатака из школског и свакодневног живота. Технологију користе на безбедан начин, свесни последица њене непримерене и прекомерне употребе, водећи рачуна о свом физичком и психичком здрављу, о другим корисницима, као и о животној средини. Поседују знања и вештине које им омогућавају да из различитих домаћих и иностраних извора проналазе информације уз свест да неке од њих нису поуздане. Формално и неформално комуницирају коришћењем различитих видова дигиталне комуникације, поштујући правила језичког и дигиталног правописа, пристojне и етичне комуникације. Дигитални садржај и програме користе на етичан начин поштујући ауторска права и интелектуалну својину. Познају поступке за пријављивање непримереног садржаја и понашања на интернету. Уређују и креирају дигиталне садржаје коришћењем одговарајућих уређаја и програма. Прикупљају податке, врше њихову основну обраду, графички их приказују, анализирају и доносе одговарајуће закључке. Применом алгоритамског начина размишљања и програмирања развијају апстрактно мишљење и решавају једноставније проблеме из области математике, физике, хемије и других наука, као и из свакодневног живота. Креирају једноставне програме којима аутоматизују познате поступке, у складу са узрастом. Познају принципе и предности технологијом потпомогнутог сарадничког рада (нпр. у „облаку”) на решавању одређених проблема из школског и друштвеног окружења, чиме се стварају услови за квалитетно функционисање у савременом, информационом друштву, као и за даље школовање и целоживотно учење.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Табеле, Табеларни прорачуни, Формуле, Функције, Статистика, Сортирање, Филтрирање, Графикони, Заштита података, Отворени подаци, Вештачка Интелигенција, Обрада података, Јупутер, Анализа табела, Пројектни рад, Тимски рад.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ИКТ	реализује креативне пројекте који укључују избор, коришћење и комбиновање више апликација (пожељно на низу уређаја) да би досегли изазовне циљеве укључујући прикупљање и анализу података и задовољавање потреба познатих корисника креира, поново користи, ревидира и проналази нову намену дигиталним продукtima намењеним познатој публици дизајнира, развија, објављује и представља радове помоћу информационо-комуникационе технологије примењујући сарадничке	Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички текстуални, датум, време.). Формуле и функције Примена формула за израчунавање статистика. Сортирање и филтрирање података. Груписање података и израчунавање статистика по групама. Визуелизација	Радно окружење изабраног програма за табеларне прорачуне. Представити изабрани програм за табеларне прорачуне и његову примену у различитим областима (нпр. креирање спискова, евиденција, израчунавање трошкова, прихода, расхода...). Навести примере из реалних животних ситуација у којима познавање рада у овим програмима олакшава обављање конкретних задатака (на пример, обрада резултата контролног задатка, израчунавање успеха ученика одељења, вођење месечног буџета домаћинства. Поменути занимања која имају потребу да користе овакве програме за разне прорачуне и вођење евиденције: економисти, рачуновође, инжењери...)	компетенција за учење естетичка компетенција комуникација одговоран однос према здрављу предузимљивост и оријентација ка предузетништву у рад са подацима и информацијама сарадња дигитална компетенција	-енглески језик -техника и технологија -ликовна култура -музичка култура -Математика

	активности	података – израда графикана.			
ДИГИТАЛН А ПИСМЕНО СТ	користи различите врсте технологије на сигуран, етички, одговоран и безбедан начин, водећи рачуна о онлајн идентитету и приватности; препознаје непримерени садржај и/или нежељене контакте и штити се од њих активно учествује у спречавању електронског насиља и непримерене употребе ИКТ-а	Заштита личних података. Права детета у дигиталном добу Отворени подаци	Отворити наставну тему разговором са ученицима чији је циљ да осигура њихово разумевање природе личних података и начина на које се они деле и злоупотребљавају у дигиталном окружењу. Право на заштиту личних података и приватности јесте једно од основних људских права које је, наглим развојем дигиталне технологије и интернета, озбиљно доведено у питање. У ери великих података, лични подаци третирају се као „нова нафта”. Наставник треба да упозна ученике како се користе подаци које о корисницима интернета, њиховим активностима и понашању, прикупљају претраживачи интернет страница, саме интернет странице и друштвене мреже. Посебну пажњу треба посветити креирању личног профила ученика на интернету, било да је у питању играње видео-игара, друштвене мреже или веб-сајтови за учење. Како су за реализацију теме Вештачка интелигенција предвиђена два часа и један пројекат, препорука је да се на првом часу разматра	компетенција за учење естетичка компетенција комуникација рад са подацима и информацијама сарадња дигитална компетенција	-енглески језик -техника и технологија -ликовна култура -Математика -српски језик

			тема Појам и примена вештачке интелигенције, а на другом Садашњост и будућност вештачке интелигенције – етичка питања.		
РАЧУНАРС ТВО	По завршетку области, ученици ће бити у стању да: коришћењем одговарајућег програмског језика и пратећег алата, решавају типове проблема познате из градива других предмета у којима се у поступку решавања прво изражава формула у општим бројевима а затим замењују конкретне вредности, при чему се задатак формулише тако да га програмом треба решити у општем случају, у случају који претпоставља већи број улазних променљивих односно разликовање више могућих сценарија и	Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Јупутер, Оцтаве, Р, ... Унос података у једнодимензио не низове. Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...). Обраде табеларно записаних података (	Осим у програмима за табеларна израчунавања анализу података могуће је вршити и специјализованим програмским језицима и окружењима. У данашње време најпопуларнија окружења тог типа су Јупутхер/Путхон, Р студио и Матлаб тј. Оцтаве. Овај приступ анализи података често не одмењује него допуњује програме за табеларна израчунавања. Подаци се из информационих система и репозиторијума отворених података често могу добити у форматима програма за табеларна израчунавања. Програми за табеларна израчунавања су веома погодни за преглед тих података и могу се веома једноставно користити за унос, измену и једноставније обраде података. Са друге стране, обрада података из програмских језика доноси одређене предности и нове квалитете.	компетенција за учење одговорно учешће у демократском друштву комуникација предузимљивост и оријентација ка предузетништву рад са подацима и информацијама решавање проблема сарадња дигитална компетенција	-Математика -Енглески језик

	слично; коришћењем одговарајућих алата и уз изражавање поступка обраде у програмског коду, планирају и имплементирају обраду задатог скупа података, као и табеларну и графичку презентацију обрађених података -решава једноставне примере у Цупајтеру -сарађује са осталим ученицима, члановима групе -излаже и образлаже одрађено	сортирање, филтрирање, ...			
ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ	-сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; користи могућности	Пројектни задатак на тему прикупљања и анализе података Пројектни задатак за тему Управљање дигиталним уређајима	Осам часова током године предвиђено је за израду и евалуацију пројектних задатака. Наставник може да одабере како ће тих осам часова распоредити током школске године (на пример, могуће је свих осам часова реализовати на самом крају школске године, а могуће	одговорно учешће у демократском друштву комуникација предузимљивост и оријентација	-Грађанско васпитање - Математика - Енглески језик

које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;		је 4 часа реализовати на крају првог, а 4 часа на крају другог полугодишта).	предузетништво у рад са подацима и информацијама сарадња дигитална компетенција	
креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате;		Наставник дефинише неколико тема пројектних задатака које погодују развијању међупредметних компетенција, подстичу иницијативу и креативност, функционализују раније стечена знања, као и формирање вредносних ставова ученика. И у овом разреду, пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета. Теме треба да буду што ближе реалном животу и релевантне за ученике. Приликом дефинисања тема пројектних задатака, наставник може да се ослони и на пројекте који су реализовани претходне школске године и пројектне теме повеже са утврђивањем и евалуацијом њихових резултата.		
вреднује процес и резултате пројектних активности.				

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- Што већа индивидуализација наставе
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

Стандарди образовних постигнућа

ИКТ	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	РАЧУНАРСТВО	ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ
ИНФ.ОО.О.1.2. Самостално или уз помоћ наставника, аутоматизују процес извођења основних рачунских операција над табеларно записаним подацима. ИНФ.ОО.С.1.3. Правилно примењују аритметичке операторе и уграђене функције над табеларно записаним подацима. ИНФ.ОО.С.2.2. Табеларно записане податке представљају графиконом користећи одговарајућу опцију програма за	ИНФ.ОО.С.1.6. Кроз навођење примера примене својим речима објашњавају појам вештачке интелигенције. ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку. ИНФ.ОО.С.3.3. Препознају позитиван утицај вештачке интелигенције на савремен живот људи и умеју да наведу неколико примера. ИНФ.ОО.С.3.2. Успостављају везу између отварања података и стварања	ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарске програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту. ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке.	ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима. ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.

табеларне прорачуне.	услова за развој. ИНФ.ОО.Н.1.1. Критички размишљају о утицају вештачке интелигенције на живот људи.		
----------------------	---	--	--

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак и инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа у току савладавања програма предмета. Процењују се: вештине разумевања, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим задацима; вештине, руковање алатима и технологијама и извођење радних задатака.	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на	– Свакодневно бележење активности ученика на часу (практичан рад као и усмено одговарање) у евиденције наставника: број јављања (тачни одговори): за једно јављање / тачно одрађен задатак +, за јављање више пута / више тачних задатака ++, за давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања / проналажење других решења за задатак 5, ко не зна одговор – (три минуса 1), домаћи задаци: за 3 неодрађена домаћа задатка 1. Напомена: водити рачуна о: – свеобухватности одговора – сналажењу у одговарајућим и наменским програмима и апликацијама – хоризонталном и	континуирано након завршетка теме по потреби

•	нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; Оцену добар (3) добија ученик који: – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује; Оцену довољан (2) добија ученик који: – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у	вертикалном повезивању градива • Писане онлајн провере, квизови: Бодовање: 35-49% оцена 2 50-74% оцена 3 75.89% оцена 4 90-100% оцена 5 - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције: сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у електронским свескама...), степен знања свих чланова групе, квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (апликација, табела...). - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције: Прва два пара која ураде добијају + или 5 (у зависности од тежине задатка)	
----------	---	---	--

• знања која је остварио	решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; Недовољан добија ученик који: – нисунинанивоу препознавањаине показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује;		
Ангажовање и активности ученика у настави	Оцену одличан (5) добија ученик који: – показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. Оцену врло добар (4) добија ученик који: – показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања. Оцену добар (3) добија ученик који: – показује делимични степен активности и ангажовања. Оцену довољан (2) добија ученик који: – показује мањи степен активности и	Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару -Учешћу на такмичењи ма -Сналажење у апликацијама програмима Све што је рађено на часу налазисе у свескама или фолдерима или у облаку, друпбоксу (у зависности од захтева)	континуирано након завршетка теме по потреби

	ангажовања. Недовољан (1) добија ученик који: – не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.		
--	---	--	--

НЕКИ ОД ПРЕПОРУЧЕНИХ НАЧИНА ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА:

просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих)

што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима

размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	102
	Недељни фонд:	3
Циљ предмета:	Да ученик разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, и да допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним савременим условима живота и рада.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Вежбање, здрави стилови живота, кретање, спортске игре, правила, гимнастика, плес, моторичке способности – развој	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
-------------------------	----------------	------------------	------------------------------------	---	--------------------

АТЛЕТИКА	–комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу -доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Техника истрајног трчања Скок увис Техника спринтерског трчања Скок у даљ Техника штафетног трчања Техника високог и ниског старта Бацање лоптице (до 200 г)	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - реализовање основних и додатних садржаја кроз практичну наставу -на основу праћења напретка ученика проширење садржаја у складу са моторичким способностима	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу * естетичка компетенција	Математика, физика, музичко
СПОРТСКА ИГРА МАЛИ ФУДБАЛ	– изводи елементе фудбалске технике – користи елементе технике у игри – примењује основна правила фудбала у игри – учествује на унутародељенским такмичењима	Вођење и контрола лопте Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопаала Шутирање на гол Вежбе са два и три играча Основе игре у нападу и одбрани	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - савладавање основних обавезних садржаја кроз	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу	Математика, историја
СПОРТСКА ИГРА ОДБОЈКА	Изводи елементе одбојкашке технике – користи елементе: технике у игри – примењује основна правила одбојке у игри -учествује на унутар одељенским такмичењима	Одбијање лопте прстина, одбијање лопте „чекићем“, Користи сервисе: школски сервис, тенис сервис и смеч сервис - смечује лопту и болокира смеч на мрежи	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - савладавање основних обавезних садржаја кроз	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу	Математика, историја, физика

СПОРТСКА ИГРА КОШАРКА	– користи елементе технике у игри – примењује основна правила кошарке у игри учествује на унутародељенским такмичењима	Ставови у нападу и одбрани Шутирања на кош, Вођење лопте, Дриблинг и пивотирање, Хватања и додавања лопте, Игра, Основна правила кошарке	-кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова -савладавање основних обавезних садржаја кроз практичан рад -избор и прилагођавање вежби нивоу ученика и испуњењу исхода водећи рачуна о оптерећењу и динамици часа	* дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, историја, физика
МИНИ РУКОМЕТ	-користи елементе технике и примењује основна правила у игри	Вођење лопте, Хватања и додавања лопте, Шутирања на гол, Финтирање, Принципи индивидуалне одбране Основна правила рукомета/минирукоме та	- демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, историја, Физика

ГИМНАСТИКА	–одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела –користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри -процени сопствене могућности за вежбање у гимн.	Вежбе на тлу Прескоци и скокови Ниска греда Гимнастички полигон	-кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - након савладавања обавезних садржаја , проширивање задатака кроз практичан рад - избор вежби у складу са способностима ученика, материјално техничким условима	*Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, биологија, физика, историја
РИТМИКА И ПЛЕС	–изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу – игра народно коло – изведе кретања у различитом ритму – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура	Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја „Ужичко“ Основни кораци друштвених плесова-валцер	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - прилагођавање садржаја моторичком нивоу ученика	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Музичко, историја
ТЕСТИРАЊЕ И МЕРЕЊА	-упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	Батерија тестова	* кроз мерење праћење индивидуалног напретка ученика	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу	

Активности по избору ученика			-избор активностиод стране ученика, од неколико понуђених у договору са наставником	*комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	
------------------------------------	--	--	--	---	--

Физичка и здравствена култура;	–наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље –разликује здраве и нездраве начине исхране 1) направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. 2) примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања – препозна врсту повреде 3) правилно реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања	– наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље – разликује здраве и нездраве начине исхране –направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. –примењује здравствено хигијенске мере пре, у току и након вежбања –препозна врсту повреде 1) правилно реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања		комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња 2)естетичка компетенција *компетенција за целоживотно учење	
---------------------------------------	---	--	--	--	--

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
АТЛЕТИКА	ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. ФЗВ.ОО.О.1.7.Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације)	ФЗВ.ОО.С.1.6.Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.2.1. Идентификују добре и слабе стране сопственог извођења моторичке вештине ради побољшања извођења.	ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествоју у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље.
СПОРТСКЕ ИГРЕ КОШАРКА ОДБОЈКА КОШАРКА МАЛИ ФУДБАЛ	ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације).	ФЗВ.ОО.С.1.6.Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.1.11. Познају стручну терминологију везану за физичку активност, вежбање и спорт. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења. ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне ситуације).	ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествоју у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима. ФЗВ.ОО.Н.3.7. Идентификују понуду спортских и рекреативних активности и ресурса у локалној средини.

		активности). ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер- плеја у физичкој активности и спорту	
ГИМНАСТИКА	ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.1.11. Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање. ФЗВ.ОО.О.3.5. Примењују адекватне вежбе за унапређивање моторичких способности.	ФЗВ.ОО.С.1.3. Демонстрирају технике помагања, чувања себе и других приликом вежбања. ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења.	ФЗВ.ОО.Н.3.5. Праве одговорне изборе у вези са физичком активношћу, исхраном и здрављем
РИТМИКА И ПЛЕС	ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.2.5. Користе одговарајућа вербална и невербална средства (плес,	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.С.1.7. Демонстрирају моторичке вештине у различитим условима у складу са постављеним задацима. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења	ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествоју у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници

	покрет) да искажу осећања и комуницирају са вршњацима. ФЗВ.ОО.О.3.6. Одржавају личну и колективну хигијену током вежбања. ФЗВ.ОО.О.3.8. Поштују друге учеснике у физичкој активности и сарађују са њима без обзира на разлике (пол, способности и др.)	ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности). ФЗВ.ОО.С.3.8. Учествоју у догађајима који промовишу физичку активност и здравље у школи, при чему се одговорно односе према животној средини. ФЗВ.ОО.С.1.16. Идентификују елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу	
--	---	--	--

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

КРИТЕРИЈУМ ОЦЕЊИВАЊА БАЗИРАН ПРЕМА ИСХОДИМА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ИЗ ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА

На састанку наставника физичког и здравственог васпитања усаглашени су критеријуми оцењивања на часовима физичког и здравственог васпитања, обавезних физичких активности и усклађени су са принципима оцењивања дефинисаним у Правилнику о оцењивању у основној школи.

Принципи оцењивања, у смислу овог правилника, јесу:

- 3) објективност у оцењивању према утврђеним критеријумима;
- 4) релевантност оцењивања;

- коришћење разноврсних техника и метода оцењивања;
- правичност у оцењивању;
- редовност и благовременост у оцењивању;
- оцењивање без дискриминације и издвајања по било ком основу;
- уважавање индивидуалних разлика, потреба, узраста, претходних постигнућа ученика и тренутних услова у којима се оцењивање одвија.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање јесте редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру физичког и здравственог васпитања,обавезних физичких активности,физичког васпитања и изабраног спорта, активности (пројектне наставе и слободних наставних активности), као и праћење владања ученика.

Формативне оцене се евидентирају у педагошкој документацији наставника.

Сумативно оцењивање јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из обавезног и изборних програма и активности.

Оцене добијене сумативним оцењивањем су бројчане и евидентирају се у дневнику, а могу бити унете и у педагошку документацију.

Почетна основа оцењивања је континуирано праћење сваког ученика и вредновање знања, вештина и ставова помоћу усменог испитивања и практичне провере на крају предметних области.

- На нивоу стручних већа установљено је који су подаци о ученику битни за праћење (активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању, приказ комплекса вежби обликовања и достигнут ниво моторичких знања, умења и навика)
- На почетку школске године потребно је спровести иницијалну проверу моторичких способности као инструмент провере потенцијала ученика.
- На крају школске године, треба спровести истоветне тестове за проверу нивоа постигнућа ученика.

Чланови актива воде своје **педагошке свеске или то раде у ЕС дневнику** у којима бележе:

Активности и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:

- вежбање у адекватној спортској опреми;
- редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима, физичког васпитања и изабраног спорта.
- учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.
- приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
- достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика у атлетици, гимнастици, спортским играма и др.

Све колеге су прошле обуку и примењују исту батерију тестова моторичких способности (семинар К1 969)

За ученике који раде по ИОП-у, ради се евалуација након сваког класификационог периода и кориговање планова по потреби.

Начин праћења напредовања и оцењивања ученика од стране наставника:

Орјентисано је на исходе. Самооцењивање (самопроцена), оцењивање од стране наставника, самоконтрола и провера ученика помоћу табела датих за проверу способности, праћење и евидентирање ученика за све садржаје у вези са ваннаставним активностима, секцијама и такмичењима (што школских, што клупских, остварених кроз јавне наступе...).

Оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних захтева. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- **стање моторичких способности**
- **усвојене здравствено хигијенске навике**

- **достигнути ниво савладаности моторних знања**
- **однос према раду**

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем пубертета и физичких активности.

Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене

Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, узевши у обзир степен напредовања.

Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, доношењу адекватне опреме, учешћа на такмичењима и ваншколским активностима.

При оцењивању физичких способности узима се у обзир ниво личних физичких способности сваког појединца, остварен у току школске године, према његовим индивидуалним могућностима.

За контролу физичких способности примењује се батерија тестова која обухвата следеће:

- телесна висина и маса,
- трчање 4x10м,
- претклон у седу,
- скок у даљ из места,
- трбушњаци,
- издржај у згибу,
- шатл ран

Провера се врши на почетку и крају школске године помоћу критеријума за процену физичког развоја и физичких способности.

Узевши претходно наведено у обзир, орјентационо и условно може се уједначавање критеријума свести по областима на следећи начин:

АТЛЕТИКА:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, показује велико интересовање и зна да усвојене елементе комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Разуме потребу познавања ове области у целости и сагледава корист од исте.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје, наводи и демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе треба да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје, наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје, наводи и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање и у мањој мери схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје, не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање. Не схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

СПОРТСКЕ ИГРЕ (кошарка, рукомет, одбојка, фудбал, стони тенис):

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у целости, показује велико интересовање. Разуме потребу познавања ових области у целости и сагледава корист од исте. Примењује виши ниво технике, познаје већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје, наводи и успешно демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у већој мери, показује одређено интересовање. Разуме потребу познавања ових области у одређеној мери и сагледава корист од исте. Примењује осредњи ниво технике, познаје већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз одређен степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје, наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у мањој мери, показује одређено интересовање. Разуме потребу познавања ових области у мањој мери и углавном сагледава корист од исте. Примењује осредњи ниво технике, познаје одређени број правила, најједноставније тактичке комбинације и уз одређен степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје, наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у најмањој могућој мери, не показује одређено интересовање. Не сагледава јасно потребу познавања ових области и користи од исте. Ретко примењује нижи ниво технике, познаје мали број правила, најједноставније тактичке комбинације и уз минималан степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје, не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ових области и не показује одређено интересовање. Не сагледава јасно потребу познавања ових области и користи од исте. Ретко примењује нижи ниво технике, познаје врло мали број правила, не разуме тактичке комбинације и уз минималан степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других у мањој мери.

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, сагледава корист од исте, показује велико интересовање и зна да усвојене елементе комбинује и користи

како у другим спортовима тако и у свакодневном животу.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе треба да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањој мањој могућој мери, не показује неопходно интересовање и у мањој мери схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И ПЛЕС:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, показује велико интересовање. Одлично изводи кретње у различитим ритмовима. Разуме потребу познавања ове области у целости и сагледава корист од исте.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање. Углавном успешно изводи кретње у различитим ритмовима. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање. Понекад изводи кретње у различитим ритмовима. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањојмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање. Ретко успева да изводи кретање у различитим ритмовима. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не уме да изводи кретање у различитим ритмовима. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 5. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТ И	Уме да примени једноставне, двоставне опште припремне вежбе.	Уме правилно да изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања.	Правилно одржава равнотежу у различитим кретањима.	Ученик користи висок ниво техничко-тактичких знања, демонстрира сложеније комплексе вежби и кретања.

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ *Атлетика *Спортска гимнастика *Основе тимских, спортских и елементарних игара *Плес и ритмика *Полигони	Ученик показује мањи степен активности и ангажовања,уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе,односно захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовање ученика добија оцену довољан (2)	Ученик показује делимични степен активности и ангажовања,уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени и на основном и већим делом на средњем нивоу стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз ангажовање ученик добија оцену добар (3)	Ученик показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања,уз мању помоћ наставника у потпуности,самостал но испуњава захтеве који су утврђени и на основном и на средњем нивоу,као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа,одређени м индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања добија оцену врло добар (4)	Ученик показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања, где ученик у потпуности самостално,без помоћи наставника испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу,као и у већини захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа,одређен им индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз веома висок степен ангажовања,добија оцену одличан (5)	
--	--	--	--	--	--

ВРЕДНОВАЊЕ У ВИРТУЕЛНОМ ОКРУЖЕЊУ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ		
Рубрика за вредновање наученог (вредновање увежбаног)		
Бодовна скала:	Ученик:	Пожељни елементи ученичких радова
*85%-100% – одличан (5)	Наводи тачне информације у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје све примере у задатку те их већином исправно описује. * Користи одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава све задатке.	* Објашњења * Примери * Задаци
*75 % - 84.99 % – врлодобар (4)	* Наводи већину тачних информација у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје већину примера у задатку те их већином исправно описује. * Користи углавном одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава већину задатака.	* Слике * Видео * Квиз
*65- 74.99% – добар (3)	* Наводи делимично тачне информације при обликовању задатка. * Препознаје мањи број примера у задатку и половично их описује. * Користи мањи број одговарајућих примера и илустрације у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава половину задатака.	* Њихов ауторски рад (слике, видео, квиз) * Интерактивн

	*50 % - 64.99 % – довољан (2)	* Наводи мањи број тачних информација у задатку, и при обликовању и при решавању. * Препознаје врло мали број примера у задатку. * Користи мањи број одговарајућих фотографија у обликовању задатка, без примера или с неодговарајућим примерима. * У предвиђеном времену извршава мање од половине задатака.	и садржај и слике * Додатни садржаји других аутора
	*0% - 49.99% – недовољан (1)	* У предвиђеном времену не извршава задатак.	

Ученик/ца у сваком полугодишту добија једну оцену за доношење опреме, труд, залагање, спорско понашање, фер-плеј, спорско навијање. Ученик из свих наведених елемената добија само једну оцену.

Ученик/ца добија минус за неадекватну опрему на часу и тада присуствује часу али га не ради.

Ученик може добити минус за неспортско понашање, уколико се не труди, не залаже, омета друге у раду, угрожава безбедност других, неспорски навија ...

Ученик може добити минус и током спортских турнира, такмичења у организацији школе или на спортским турнирима, такмичењима где представља школу.

– Уколико ученик/ца има три часа недељно и из горе наведеног добије 3 минуса, после сваког трћег минуса биће му уписана оцена 1 (један).

Ученик/ца добија минус за неадекватну опрему на часу и тада седи на клупи. Једино уколико нема белу мајицу већ друге боје ученик добија минус али може радити час (детаљније у правилнику о опреми и помашању на часу физичког и здр.васпитања, ОФА).

Ученици који покажу изузетно залагање, труд, резултат на општинским, окружним, међуокружним и републичким такмичењима, биће награђени оценом одличан (5).

Ученици/це који раде по ИОП-у оцењују се у складу са планом и програмом, очекиваним исходима, циљевима, напретку, труду, залагању, спорском понашању, спорском навијању.

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

252

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	34
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.	
Кључни појмови садржаја предмета:	патриотизам, ксенофобија, интеркултуралност, медији, родна равноправност и родно засновано насиље.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ЉУДСКА ПРАВА Заједница културно различитих група	Ученик ће бити у стању да: •Изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; • образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам,	Припадност држави и нацији Патриотизам - осећај љубави и поноса према домовини и свим припадницима који је чине. Начини изражавања патриотизма. Обесправљивање права и слобода других Ксенофобија,	У циљу остваривања жељених исхода користиће се : групни облик рада, а посебно рад у мањим групама, рад у пару, радионичарски рад, брејсторминг (групна креативна активност која служи да се пронађу решења за одређени проблем скупљајући	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	Оствариваће се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

	антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; • наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; • покаже интересовање за упознавањем различитих култура; • наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају;	расизам, антисемитизам, антициганизам. Заједница културно различитих група Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и суживот. Припадници националних мањина у Србији - заштита права и слободе припадника националних мањина.	идеје и предлоге које учесници активности спонтано дају), студија случаја – решавање проблема, консултације, дискусија, углови, дебата, акваријум, ледоломци (забавне, кратке активности које стварају поверење, развијају идентитет и самосвест групе, уносе динамику и темпо, “загревају” ученике за активности које следе), Предавање и/ или презентација (мини-предавање) , играње улога, демонстрација, међусобно подучавање ученика, симулација. За реализацију планираног користиће се школски ресурси : рачунари, пројектор... -ресурси локалне средине: подаци из јавних установа		
--	---	---	--	--	--

			Користиће интернет истраживање проналажење информација едукативних материјала.	се за и и		
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не) равноправност	•разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; •уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци; •указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; •дискутује о значају уважавања	Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке) насупрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду. Родна перспектива Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...) Родна равноправност		Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	Оствариваће се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство	

	родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу; • наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; • препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; • наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником;	Родна равноправност и једнаке могућности за све у циљу развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца за постизање родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...). Родно засновано насиље Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу			
--	--	--	--	--	--

		или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.			
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији	•наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; • образложи значај слободе медија за развој демократије; •у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; •препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење	Медији Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...). Медијска писменост Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја. Кодекс у медијима		Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	Остваривање се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

у злоупотребе деце	и деловање; •проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; препозна пример изражавања. у медијима; •у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;	Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе			
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	•учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма;	Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација. Евалуација		Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран	Остваривање се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

				однос околини	према	
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:						
- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.						

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:	
Праћење и вредновање ученика из предмета Грађанско васпитање се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Постигнуће ученика се изражава описном оценом (истиче се, добар и задовољава), а закључна оцена не утиче на општи успех ученика. У праћењу и вредновању прате се следећи показатељи: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и извођење радних задатака; одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима.	
Критеријуми оцењивања (описна оцена)	Поступак
Оцену истиче се добија ученик који: –у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; –лако логички повезује чињенице и појмове; –самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; –решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; –показује изузетну и велику самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања	-Формативно оцењивање: недељно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника и личну евиденцију; - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика); -Прегледање свески и личне евиденције; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика); -Вршњачко предавање (посматрање наставника, припрема, презентација, успешност реализације и утисци ученика); -Вођење евиденције од стране наставника о: јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) успешности у групном раду, раду

- културноисторијским институцијама и догађајима, презентација, различитих врста излагања, квиза.	пару (ангажовање, продукти) учешћу у вршњачком предавању, посета, несебичном пружању помоћи другим ученицима, израда панорама,
Оцену добар добија ученик који: - у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; - у довољној мери логички повезује чињенице и појмове; - већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; - у довољној мери критички расуђује; - показује делимични и мањи степен активности и ангажовања	
Оцену задовољава добија ученик који: — знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; - у минималној мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; - ретко је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; — не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање	

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: осми

Фонд часова:	Годишњи фонд:	34
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Основно познавање истина хришћанске Цркве, вере и Бога.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Бог, Царство Божје, светитељи.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
--------------	---------	-----------	-----------------------------	------------------------------------	-------------

I – УВОД 1.Упознавање садржаја програма и начина рада	☐ моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе; ☐ моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. ☐ бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	☐ Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.	Компетенција за учење •Има позитиван и одговоран однос према учењу.Комуникација •Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.Сарадња •доприноси решавању разлика умишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.	1.Српски језик и књижевност 2.Историја 3.Биологија 4.Ликовна култура 5.Музичка култура 6.Грађанско васпитање 7.Техничко и информатичко образовање
---	--	---	---	--	--

II-ЧОВЕКЈЕ ИКОНА БОЖИЈА 2.Човек - икона Божја и свештеник твари 3.Хришћанско схватање личности 4.Грех као промашај човековог назначења 5.Новозаветне заповести Божије 6.Слобода и љубав у хришћанском етосу	□ моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света. □ моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим. бити подстакнут да учествује у литургијској заједници. □ моћи да сагледа грех као промашај људског назначења; □ моћи да разликује слободу од самовоље; □ моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика; □ бити подстакнут да	□ Човек - икона Божја и свештеник твари □ Хришћанско схватање личности □ Грех као промашај човековог назначења □ Две велике заповести о љубави □ Слобода и љубав у хришћанском етосу	Врсте наставе Настава се реализује кроз следеће облике наставе: □ теоријска настава (32 часова) □ практична настава (2 часа) □ Место реализације наставе □ Теоријска настава се реализује у учионици; □ Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању; □ Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе □ Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. □ Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.	Компетенција за учење •Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; □ разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.Естетичка компетенција •Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.	1.Српски језик и књижевност 2.Историја 3. Биологија 4.Ликовна култура 5.Музичка култура 6.Грађанско васпитање 7.Техничко и информатичко образовање
---	---	---	--	--	---

Vertical line segment

III ПОДВИЖНИЧКО –ЕВХАРИСТИЈСКИ ЕТОС 7.Хришћански подвиг живота 8.Подвизи Светитеља Цркви; 9. Пост моћи 10.Хришћанске врлине 11. Евхаристијски поглед на свет	□ моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви; моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу; моћи да објасни кад и како се пости; моћи да увиди смисао и значај поста; бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу; бити подстакнут да развија хришћанске врлине; бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима; бити подстакнут да чита Житија Светих; бити подстакнут да заснује свој	□ Хришћански подвиг □ Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге □ Хришћански пост (духовни смисао, начин поста, евхаристијски, једнодневни и вишедневни пост) □ Основне хришћанске врлине □ Евхаристијски поглед на свет	□ Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. □ Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. □ У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. □ Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота	□ Компетенција за учење •Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. □ Одговорно учешће у демократском друштву •Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.	1.Српски језик и књижевност 2.Историја 3.Биологија 4.Ликовна култура 5.Музичка култура 6.Грађанско васпитање 7.Техничко и информатичко образовање
--	--	--	---	---	--

1

IV – ЛИТУРГИЈА	моћи да	Молитва -			Одговорно учешће	1.Српски
12.Молитва - лична и саборна	увиди да је	лична и саборна			удемократском друштву	језик и
13.Црква је Тело Христово	молитва	Црква је Тело			•Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.Естетичка компетенцијаКомуникац	књижевност
14.Божанствена Литургија (опис тока литургије)	разговор са Богом; бити	Христово Божанствена литургија -			ија	2.Историја
15.Литургијски простор (делови храма)	подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот;	Проскомидија - Литургија речи (јектенија, мали вход, читања) - Евхаристија			•Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и	3.Биологија
16.Освећење времена	моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву; моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија; моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу; моћи да препозна неке од елемената Литургије; моћи да увиди да	(велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће) Литургијски простор (делови храма) Повезивање времена са литургијским доживљајем вечности (дневни, недељни и годишњи богослужбени круг)			Одговоран однос према околини	4.Ликовна култура
	Молитва Господња има литургијску основу;		265		•Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу.	5.Музичка култура
						6.Грађанско васпитање
						7.Техничко и информатичко образовање

|

| | | моћи

да

|

|

|

|

|

V - ЦАРСТВО БОЖИЈЕ 17.Царство Божије – циљ стварања 18.Живот будућег века 19.Сведоци Царства Божијег 20.Обожење – циљ хришћанског живота 21.Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...) 22.Икона – прозор у вечност	□моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије; □моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих; □моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења; □моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег; □бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији. □моћи да преприча догађај Преображења Господњег; □моћи да	□Царство Божије – циљ стварања □Васкрсење мртвих и живот будућег века □Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег □Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима □Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...) □Икона – прозор у вечност	Одговорно учешће у демократском друштву • Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима. Одговоран однос према здрављу Радс подацима и информацијама.	1.Српски језик и књижевност 2.Историја 3.Биологија 4.Ликовна култура 5.Музичка култура 6.Грађанско васпитање 7.Техничко и информатичко образовање
---	--	---	---	--

повеже појмове

	Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:
• • • • •	Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих задатака...) Већа индивидуализација наставе; Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи; Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја; и све друго што ће се применити у складу са конкретним ситуацијама.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:
Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: ☐ усмено испитивање; ☐ писмено испитивање; ☐ посматрање понашања ученика;

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Слободна наставна активност: ВРЕДНОСТИ И ВРЛИНЕ КАО ЖИВОТНИ КОМПАС II

Фонд часова:	Годишњи фонд:	34
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ програма је оснаживање личног развоја ученика и подстицање развоја вредности и врлина као главних ослонаца и водича у животу за добробит појединца и друштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здравље и живот у атмосфери узајамног уважавања и бриге једних за друге.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Живот. Породица. Здравље. Љубав. Образовање. Мир. Другарство. Заједништво. Опште добро. Социјална правда или једнакост . Праведност. Истинољубивост. Одговорност. Захвалност. Поштење. Толеранција. Емпатија. Поверење. Солидарност. Самоприхватање .Одмереност. Просоцијално понашање. Сарадња. Асертивна комуникација. Самоконтрола. Волонтирање. Критичко мишљење. Филантропија. Добротворитељи. Црвени крст	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ЖИВОТНЕ ВРЕДНОСТИ	–доведе у везу вредности, врлине и осећања са понашањем људи; –критички разматра систем вредности у	Живот као вредност Породица и породичне вредности Љубав, заједништво Мир Другарство	Садржаји програма Вредности и врлине као животни компас I, поред основног теоријског приступа поседују и активни приступ који је усмерен ка	-Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у	Српски језик Историја ЧОС Веронаука Филозофија са децом Грађанско

	друштву; –препозна активности којима се промовишу људске врлине и вредности и изражава позитиван став према томе; –се одупре притиску вршњака да се понаша супротно сопственом систему вредности; – препозна примере бригае за друге и позитивно се о томе изјасни; – покаже саосећање са другим људима и спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; – идентификује код себе врлине које поседује и које жели да развије; -препозна и именује врлине код блиских особа и у примерима из живота, књижевности, филма;	Опште добро Образовање Социјална правда или једнакост	практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката. У реализацији ће се користити ресурси школе- рачунар, пројектор, библиотека..Тема се обрађује кроз разговор и дискусију где наставник навођењем неког појма подстиче ученике да дају своје виђење. Кроз разговор се долази до суштине, наставник је само водич кроз тему. Могу се користити: драматизација–ученици драматизују изабрани текст који у себи има неки вредносни проблем –на тај начин се стимулише разумевање како изгледају ствари из туђег угла, како се проблем може решавати и сл. Разговори о људима који су пуно учинили за заједницу–ове активности имају за циљ да ученици увиде да се иза сваког великог достигнућа крије стрпљење, издржљивост и вежбање, а иза подршке заједници и поседовање одређених вредности и	демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	васпитање
--	---	---	---	---	------------------

	–препозна и именује сопствена и туђа осећања; –користи асертивну комуникацију; –образложи значај дружења и наведе шта другови једни другима не треба да раде; – препозна примере негативног понашања где се лично добро ставља испред општег добра и искаже свој негативни став према томе; –користи технике самоконтроле осећања; –прихвати одговорност за сопствено понашање; –конструктивно решава конфликте; –наведе неколико глобалних организација које се баве хуманитарним радом и исказује позитиван став према		спремност дасе особа посвети њиховом остваривању. Разговор са гостима који су учинили добро дело –организовање посете особа које су урадиле нешто што се уклапа у концепт програма. То може бити нпр. ватрогасац који је спасао особу из пожара али и неки ученик који је видео да гори кућа и јавио ватрогасцима Моделирање кроз лични пример или пример појединаца из школе— када ученици виде да се наставник труди да помаже другима или се у школи високо вреднује такво понашање то представља моћан начин подучавања вредностима. Подстицање самоиницијативе— охрабрити ученике да сами проналазе начине како могу самостално помоћи другима у свакодневном животу с тим да то не треба да буде ништа велико нпр. помоћ старијим особама у		
--	---	--	---	--	--

	волонтирању; –искаже поштовање и захвалност људима који чине добра дела за опште добро; –у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу; –сарађује и буде члан тима.		комшилуку, брига о млађој браћи и сестрама или једноставно пружање подршке пријатељима у школи. Награђивање позитивног понашања–истицање и похваљивање ученика који помажу другима и испољавају другарско понашање. Награђивање позитивног понашања подстиче ученике да буду пажљив и корисни у заједници. Разговор о филмовима–разговор о животним вредностима и врлинама ликова који се појављују у изабраном филму даје ученицима јаснију слику о понашању људи. Примери филмова који имају капацитет да подстакну на размишљање и размену осећања.		
ЉУДСКЕ ВРЛИНЕ	–препозна активности којима се промовишу људске врлине и вредности и изражава позитиван став према томе; –препозна примере бриге за друге и позитивно се о томе изјасни; се одупре притиску вршњака да се понаша супротно сопственом систему вредности; – препозна примере	Шта су људске врлине и мане Препознавање врлина ликова у филму или књижевном делу Препознавање својих врлина и мана Толеранција и емпатија Солидарност, Захвалност. Истинољубивост,		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална	Српски језик Историја ЧОС Веронаука Филозофија са децом Грађанско васпитање

● са другим људима и ● себе врлине које да развије; -препозна и именује врлине код блиских ● дружења и наведе другима не треба да раде; –препозна примере негативног понашања где се лично добро ставља	бриге за друге и позитивно се о томе изјасни; покаже саосећање и спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; идентификује код себе врлине које поседује и које жели да развије; -препозна и именује врлине код блиских особа и у примерима из живота, књижевности, филма; –препозна и именује сопствена и туђа осећања; –користи асертивну комуникацију; образложи значај шта другови једни другима не треба да раде; –препозна примере негативног понашања где се лично добро ставља испредопштег	поштење Људске врлине –пут ка стварању бољег живота у заједници		компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	

	добра и искаже свој негативни став према томе; –користи технике самоконтроле осећања; –прихвати одговорност за сопствено понашање; –конструктивно решава конфликте; –наведе неколико глобалних организација које се баве хуманитарним радом и исказује позитиван став према волонтирању; –искаже поштовање и захвалност људима који чине добра дела за опште добро; –у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу; –сарађује и буде				
--	---	--	--	--	--

	члан тима.				
СОЦИЈАЛНЕ ВЕШТИНЕ	–препозна активности којима се промовишу људске врлине и вредности и изражава позитиван став према томе; ● препозна примере бригае за друге и позитивно се о томе изјасни; се одупре притиску вршњака да се понаша супротно сопственом систему вредности; ● препозна примере бригае за друге и позитивно се о томе изјасни; ● покаже саосећање са другим људима и спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; ● идентификује код себе врлине које	Просоцијално понашање. Брига за себе и Сарадња међу људима, њен значај ● моћ Асертивна комуникација. Препознавање сопствених и туђих осећања. Самоконтрола. Конструктивно решавање конфликта. Одређивање приоритета. Критичко мишљење		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	Српски језик Историја ЧОС Веронаука Филозофија са децом Грађанско васпитање

1) дружења и наведе шта другови једни другима не треба да раде; 2) препозна примере негативног понашања где се лично добро ставља испред општег добра и искаже свој негативни став према томе; – користи технике самоконтроле осећања; – прихвати одговорност за сопствено понашање; – конструктивно решава конфликте; – у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу;	поседује и које жели да развије; – користи асертивну комуникацију; образложи значај				
		275			

	–сарађује и буде члан тима.				
ДОБРОЧИНСТВО	–препозна активности којима се промовишу људске врлине и вредности и изражава позитиван став према томе; – препозна примере бриге за друге и позитивно се о томе изјасни; – покаже саосећање са другим људима и спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; – препозна примере негативног понашања где се лично добро ставља испред општег добра и искаже свој негативни став према томе; –наведе неколико глобалних организација које се	Филантропија - појам и значај. Доброчинитељи Црвени крст Институт за трансфузију крви- историја и значај Хуманитарне невладине организације Добротворне фондације		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	Српски језик Историја ЧОС Веронаука Филозофија са децом Грађанско васпитање

	баве хуманитарним радом и исказује позитиван став према волонтирању; –искаже поштовање и захвалност људима који чине добра дела за опште добро; –у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу; –сарађује и буде члан тима.				
--	--	--	--	--	--

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

и Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

и Што већа индивидуализација наставе;

и Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

и Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

...

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

Упутство за оцењивање ученика: ученици се оцењују описно

Основни – задовољава	Средњи – добар	Напредни – истиче се
и довољној мери показује способност у искључиво уз подршку примене знања и наставника - знања која је остварио су на нивоу репродукције - понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује - показује мањи степен активности и ангажовања	великој мери показује способност -у потпуности показује способност примене знања и логички повезује трансформације знања и чињенице и појмове - решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује - учествује у раду (самостално, у пару или у групама) - делимично изражава усвојено знање - ради уз минималну помоћ наставника уз висок степен активности, самосталности и ангажовања	ности показује способност примене знања, примене у новим ситуацијама - лако логички повезује чињенице и појмове - решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује - активно учествује у раду (самостално, у пару или у групама) - јасно изражава усвојено знање - показује изузетну самосталност, без помоћи наставника, уз изузетно висок степен активности и ангажовања

Слободна наставна активност: ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ		РАЗРЕД: 7. или 8.
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36 или 34
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности <i>Филозофија са децом</i> је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења.		
ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају програма ученик ће бити у стању да:	Кључни појмови садржаја програма
Компетенција за целоживотно учење	– критички промишља и анализира питања проблеме свог окружења	иПојам добра / зла Појам уметности

Сарадња		Појам правде
Решавање проблема	–са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин	Појам слободе
Одговорно учешће у демократском друштву	–јасно изрази сопствене мисли и осећања	Појам среће
Рад са подацима и информацијама	– практикује интелектуалну отвореност и радозналост	Појам толеранције
Дигитална компетенција	–уважава релевантне аргументе	Појам вршњачког насиља
Комуникација	–практикује толеранцију и разлике у мишљењу	
Одговоран однос према околини	–искаже објективност и непристрасност у процени властитих и туђих становишта, поступака и постигнућа	Појам истине/лажи
Естетичка компетенција	–сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин	Појам живота
	–препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања	Појам времена и простора
	– развије осетљивост за социјални и културни контекст	Појам пријатељства
	–учествује у расправи која доприноси атмосфери отворености и узајамног уважавања	Појам храбрости
	– преузме одговорност за сопствене поступке, однос према природном и друштвеном окружењу,	Појам бога
	–усвоји интелектуалне врлине истинољубивости	Појам човека
		Појам мудрости и знања
		Појам света
		Појам природе
		Појам једнакости и различитости
		Појам љубави

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
Отворени филозофски проблеми (теме –питања) за дискусију би на пример били: шта значи бити срећан, како знамо да је нешто добро, шта је толеранција, зашто је важно говорити истину и да ли је некада добро лагати, шта је циљ нашег живота, шта је време,шта је то што нешто чини лепим, шта је	Активности у филозофским истраживачким радионицамаимају формуструктурираног и дисциплинованог, одређеним правилима вођеног дијалога у којем ученици и наставник најпре заједно читају причу (гледају, слушају филм...). Потом наставник, фасилитатор даје могућност (време) да ученици испитају своје	Имајући у виду концепт програма, исходеи компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у

пријатељство, вредности породице, слобода итд. храброст, правда,	активностима, како дају креативна решења, како бране својеставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, како решавају задатке који садрже аспекте истраживачког рада. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како бисе утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Евалуатори овог програма не морају бити само наставници који изводе наставу. Допринос процесу евалуације могу дати сама деца (само-евалуација), родитељи заинтересовани за резултате рада са њиховом децом, али и колеге и стручни сарадници који
--	---

	На крају дискусије треба размислити о ономе о чему је дискутовано и о начину на који је дискутовано. Тема о којој се дискутује има једнаку важност за постизање циља као и начин на који се дискутује. У дискусију треба укључити и ученике који се сами не јављају. Завршна реч треба да буде кратка и не треба је коментарисати. Радионице филозофских истраживања програма <i>филозофија са децом</i> могу бити унапређене играма. У овом контексту игре имају функцију средства за подучавање и подстицање развоја ученика. Игре које се користе у програму филозофија са децом омогућају ученицима да вежбају вештине као што су планирање, постављање питања, расуђивање, посматрање нечега са различитих тачака гледишта, размишљање оновим идејама. У филозофским истраживањима фасилитатор ће бирати оне игре које ће се најбоље уклопити у постизање задатог циља: вежбање креативног мишљења, концентрације, пажљивог слушања и памћења, вежбање говорења, размишљање о значењу веза међу речима, размишљање о узрочно-последичним везама, вежбању самодисциплине и говорења пред публиком, подстицања сарадње чланова групе, подизање енергије у групи, креативно хипотетичко мишљење ...	могу даље користити резултате евалуације за планирање својих активности. У <i>филозофији са децом</i> постоје многи елементи који утичу на различите циљеве образовања, тако да је потребно да одлучимо шта желимо да евалуирамо и колико ће евалуација бити селективна. Евалуациони упитници, најчешће направљени у виду евалуационих листова могу процењивати резултате когнитивног плана и односе у истраживачкој групи, затим метакогнитивне процесе, тј. критичко промишљање о сопственим мисаоним процесима и вештинама мишљења, као и промишљање о процесима и вештинама мишљења других чланова групе, потом мишљење о томе у којој се мери група понашала као заједница истраживача и шта ученици мисле о сопственом доприносу у остварењу циља часа, мишљење о сопственим и туђим идејама и предлозима за дискусију. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред дабуду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
--	--	--

Слободна наставна активност: БОРАВАК У ПРИРОДИ И ПЛАНИНАРЕЊЕ II

Разред: 7

Циљ:	Циљ програма је да се ученици кроз стицање знања, усвајање вештина, формирање ставовова и вредности мотивишу и оснаже за безбедан и одговоран боравак и кретање у природи.
Разред:	Седми, осми
Годишњи фонд часова:	36/32 часова

Опште међупредметне компетенције	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Тема и кључни појмови садржаја програма
Компетенција за	Аргументовано образложи	ЧОВЕК И ПРИРОДА
целоживотно учење. Решавање проблема. Одговорно учешће у демократском друштву. Сарадња. Комуникација. Одговоран однос према здрављу. Одговоран однос према околини. Дигитална компетенција. Рад с подацима и информацијама. Естетичка компетенција.	– смисао и значај боравка и кретања човека у природи; – Искаже интересовање за боравак и кретање у природи; – Препозна школско знање које је применљиво током боравка и кретања у природи; – Разликује планинарење као покрет, спорт и привредну активност; – Наведе планинарске дисциплине; – Разликује начине боравка у	Човек и природа - трајна и нераскидива веза. Циљеви, смисао и значај боравка и кретања човека у природи. Природа као место учења, примене наученог и успостављања равнотеже духа и тела. Очување природе човекова обавеза и одговорност. Планинарење као покрет, спорт и привредна активност. Историја организованог планинарског покрета у свету и код нас. Планинарски савез Србије и планинарски клубови. Обележавање Међународног дана планина и Дан пешачења. Знаменити планинари.
		БОРАВАК И КРЕТАЊЕ У ПРИРОДИ

6. у у а савеза Србије за безбедан боравак у планини; - помоћ себи и другима или ако то превазилази његове могућности потражи помоћ; - полиције, ватрогасаца и горске службе спасавања;	природи и врсте планинарских терена; Доведе у везу правилан избор опреме са безбедношћу боравака и кретањем у природи; у природи, превенција и начини реаговања. На безбедан начин запали, користи и угаси логорску ватру; Наведе најчешће опасности и повреде у природи, начине правилног реаговања и могућности да се опасност избегне; Наведе препоруке Планинарског савеза Србије за безбедан боравак у планини; Пружи елементарну прву помоћ себи и другима или ако то превазилази његове могућности потражи помоћ; Наведе бројеве хитне помоћи, полиције, ватрогасаца и горске службе спасавања;	Планинарски терени и објекти. Начини боравака у природи Опрема за боравак и кретање у природи. Боравак у природи и ватра. Субјективне и објективне опасности Најчешће повреде у природи, прва помоћ и спасавање. Јавне службе од значаја у опасним ситуацијама. Припрема за боравак у природи. Употреба карте и оријентација у природи. Технике кретања.
-	Користи географске карте, дигиталну опрему и	

технике кретања у природи; метеоролошких елемената и појава на боравак и кретање у природи и препозна предзнаке лепог и лошег времена; распоживих	информационе технологије за оријентацију у природи; одреди стране света помоћу компаса, звезде северњаче и сунца; – Искупује позитиван став према физичкој и психичкој припреми као предуслову за безбедан боравак и кретање у природи; Наведе и опише основне Опише утицај Прикупи податаке о временским условима из интернет извора и	УТИЦАЈ ВРЕМЕНСКИХ УСЛОВА НА БОРАВАК И КРЕТАЊЕ У ПРИРОДИ
--	--	---

и правилне исхране и хидратације пре, током и након боравка и кретања у природи; и	процени услове за боравак и кретање у природи; • Образложи како се у природи прави заклон од невремена; Наведе и образложи примере Насликама препозна лековите, јестиве и отровне	Утицај метеоролошких елемената и појава на боравак и кретање у планини. Предзнаци лепог и лошег времена. Прикупљање и анализа података о временским условима за боравак и кретање у природи. Прављење заклона од невремена. ИСХРАНА И ХИГИЈЕНА ТОКОМ БОРАВКА И КРЕТАЊА У ПРИРОДИ
1. а неодговорном понашању другима и природи; а	биљке из природе; Искаже позитиван став о природи, током значају одржавања хигијене током боравка у природи и активности. планинарским објектима и наведе основна правила одржавања хигијене током боравка и кретања у природи; Дискутује о одговорном и током планинарења према себи, Наведе основна међународна и национална документа која регулишу понашање у природи;	Правилна исхрана и хидратација у припреми за боравак у природи, током боравка у природи и после напорне физичке активности. Јестиве и лековите намирнице из природе. Отровне и штетне биљке у природи. Хигијена током боравка и кретања у природи.

С руковођења и комуникације у групи која борави и креће се у природи; С спремност да реагује у ситуацији С дневника који се води током боравака у природи; С природе; С разматра и користи информације из различитих извора о боравку и кретању у природи.	Образложи значај и начине Искаже солидарност и угрожености безбедности и здравља чланова групе; - Објасни значај и начине планирања за боравак и кретање у природи и неопходност анализе реализованих активности; Наведе основне елементе Доживи и забележи лепоту Проналази, критички	
---	---	--

		КОДЕКС БОРАВКА И КРЕТАЊА У ПРИРОДИ

	Одговоран однос према себи, другима и природи. Манифест међународне планинарске асоцијације. Национална и међународна документа која регулишу понашање у природи. Руковођење, сарадња, комуникација и решавање проблема у организованој групи која борави и креће се у природи. ОРГАНИЗАЦИЈА ИЗВОЂЕЊА ПЛАНИНАРСКИХ АКТИВНОСТИ Припрема и израда плана акције. Реализација акције. Анализа и презентација акције. Планинарски дневник. Естетски доживљај боравка и кретања у природи.
--	---

